

Mi a baj a prostitúcióval?

– szöveggyűjtemény –

2001–2004

Tartalomjegyzék

Tíz érv a prostitúció legalizálása ellen (Janice G. Raymond)	2
Ami igaz, elmondható – egy volt prostituált vallomása	8
Prostitúció, férfiuralom (Szil Péter)	10
Mit is akarunk legalizálni? (Betlen Anna)	12
Kinek ment itt el az esze? (Kurcz Éva)	14
A férfi ősi jussa (Betlen Anna)	15
Hogyan sérti meg az állam a nők emberi jogait a prostitúció terén? (Juhász Géza – Wirth Judit)	33
A fizetett erőszak legalizálása? (Forgács Zsuzsa)	36
Egyezménykímélet és nőgyűlölet (Juhász Géza)	39
Válasz Grád Andrásnak (Szil Péter)	41
A Legfelsőbb Bíróság döntése előtt	43
Levél az országgyűlési képviselőkhez	43
Nemet mondunk a prostitúcióra	45
Prostitúció = rabszolgaság	46
The Consequences of Legal Policy on Prostitution and Trafficking in Women (Janice G. Raymond)	47
Ne nyugodj bele! Lehet tenni a prostitúció ellen!	52

Tíz érv a prostitúció legalizálása ellen

Dr. Janice G. Raymond
Co-Executive Director, Coalition Against
Trafficking in Women (CATW, A Nőkereskedelem
Elleni Nemzetközi Koalíció)
Professor Emerita, University of Massachusetts,
Amherst
P.O. Box 9338 N. Amherst, MA 01059
Írásának kelte: 2003. március 25.

Az itt felsorakoztatott érvek mindenfajta államilag jóváhagyott prostitúcióra vonatkoznak. Ez alatt értjük többet között, ám nem kizárólag a bordélyok és futtatók teljes körű törvényesítését, a szexipar dekriminalizálását, a prostitúciónak olyan törvényekkel való szabályozását, mint a regisztráció, illetve az egészségügyi ellenőrzés kötelezővé tétele. Olyan rendszerekről is szólunk, amelyekben a prostitúciót „szexmunkának” tekintik, illetve munkalehetőségként kívánják feltüntetni.

Mivel vannak olyan országok, amelyek a szexipar törvényesítését és dekriminalizálását fontolgatják, érdemes végiggondolnunk, hogy a prostitúció „munkaként” való legalizációja valójában egyáltalán nem a prostitúcióban résztvevő nőket szabadítja fel, hanem minden lehetséges módon a szexipar megerősödését szolgálja.

1. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja ajándék a futtatóknak, az emberkereskedőknek és a szexiparnak.
2. A prostitúció és a szexipar legalizációja/dekriminalizációja elősegíti a szexuális célú emberkereskedelmet.
3. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja nem korlátozza, hanem bővíti a szexipart.
4. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja növeli a rejtett, illegális és utcai prostitúciót.
5. A prostitúció legalizációja és a szexipar dekriminalizációja növeli a gyermekprostitúciót.
6. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja nem védi meg a prostitúcióban résztvevő nőket.
7. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja növeli a prostitúció iránti keresletet. Fokozza a férfiak készletét/motivációját, hogy nőket vásároljanak egy sokkal szélesebb és engedékenyebb, társadalmilag elfogadottabb közegben.
8. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja nem segíti elő a nők egészségét.
9. A prostitúció legalizációja/dekriminalizációja nem bővíti a nők szabad választási lehetőségeit.
10. A prostitúció rendszerében élő nők nem akarják a prostitúció legalizációját/dekriminalizációját.

ÉRVEK:

1. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA AJÁNDÉK A FUTTATÓKNAK, AZ EMBERKERESKEDŐKNEK ÉS A SZEXIPARNAK.

Mit jelent a prostitúció legalizációja, illetve a szexipar dekriminalizációja? Hollandiában a legalizáció a szexipar minden aspektusát jóváhagyja: a nőket magukat, az úgynevezett „klienst” és a futtatókat, akik a legalizáció rendszerében úgynevezett harmadik üzletfélé és ezáltal legitím szexvállalkozókká válnak.

A szexipar legalizációja/dekriminalizációja a bordélyokat, szexklubokat, masszázsszalonokat és a prostitúciós tevékenységek többi helyszínét törvényes helyé változtatja, amelyekben az üzleti alapon folyó szexuális aktusokat legálisan és nagyon kevés korlátozással gyakorolhatják.

Az átlagember azt gondolja, hogy akik a prostitúció legalizációjára, illetve dekriminalizációjára töreksenek, azok a prostitúcióban részt vevő nőket ruházzák fel méltósággal, és hivatássá emelik tevékenységüket. A prostitúció munkaként való definiálása azonban nem a nők presztízsét növeli, hanem a szexiparét. Az emberek gyakran nem veszik észre, hogy a dekriminalizáció az egész szexipar dekriminalizálását is jelenti, nemcsak a benne lévő nőket. Sajnos azt sem gondolják végig, mik a következményei annak, ha a futtatókat legális szexvállalkozóvá, illetve harmadik üzletfélé minősítik, vagy annak, hogy azok a férfiak, akik szexuális céllal nőket vásárolnak, ezzel a szex törvényes fogyasztóivá válnak.

A CATW (A Nőkereskedelem Elleni Nemzetközi Koalíció) támogatja a *prostitúcióban élő nők dekriminalizálását*. Egyetlen nőt sem szabad megbüntetni önmaga kizsákmányolásáért. Ugyanakkor egy államnak soha sem lenne szabad dekriminalizálnia a futtatókat, klienseket, kerítőket, valamint a bordélyokat és más szexlétesítményeket.

2. A PROSTITÚCIÓ ÉS A SZEXIPAR LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA ELŐSEGÍTI A SZEXUÁLIS CÉLÚ EMBERKERESKEDELMET.

A legalizált vagy dekriminalizált prostitúciós ipar az egyik legfőbb okozója a szexuális célú emberkereskedelemnek. Hollandiában a prostitúció legalizálásának egyik érveként azt hangoztatták, hogy a legalizáció véget fog vetni a prostituálás céljából emberkereskedők által külföldről behozott és eladott, kétségbeesztő helyzetben lévő nők kizsákmányolásának. A kormányzati Budapest Csoport¹ részére készített

¹Budapest Csoport, 1999. június. A szervezett bűnözés és az idegenekkel folytatott nemzetközi emberkereskedelem közti összefüggés. Ausztria: A Migrációs Politika Fejlesztésének Nemzetközi Központja. A budapesti folyamat 1991-ben indult. Közel 40 kormány és 10 szervezet vesz részt benne, és körülbelül ötven, különböző szintű kormányközi találkozót tartottak, mint például a Prágai Miniszteri Konferencia.

jelentés arról számolt be, hogy a hollandiai bordélyokban lévő nők 80 százaléka emberkereskedelem révén, más országokból került az ottani bordélyokba (Budapest Group, 1999: 11). A migráció nemzetközi szervezete, az IOM már 1994-ben azt állította, hogy csak egyedül Hollandiában „az emberkereskedelemben eladott nők majdnem 70 százaléka közép- és kelet-európai országokból származik” (IOM, 1995: 4).

A holland kormány az emberkereskedelem elleni politika és programok bajnokaként tetszeleg, miközben cinikusan eltávolított minden jogi akadályt a futtatás, kerítés, valamint a bordélyok létesítése és fenntartása elől.

2000-ben a holland igazságügyminiszter törvény által előírt kvóta mellett érvelt a külföldi „szexmunkások” számára, azzal az indokkal, hogy a holland prostitúció piaca változatos „testeket” igényel (Dutting, 2001: 16). Ugyancsak 2000-ben a holland kormány olyan határozat meghozatalát kérte és kapta meg az Európai Bíróságtól, amely a prostitúciót gazdasági tevékenységként ismeri el, és így lehetővé teszi az európai uniós országokból és a volt szovjet tömb államaiból származó nőknek, hogy szexmunkásként kapjanak munkavállalási engedélyt a holland szexiparban, amennyiben be tudják bizonyítani, hogy önálló vállalkozásuk van, és saját magukat „alkalmazzák”. A holland civil szervezetek azt állítják, hogy az emberkereskedők ezt a határozatot kihasználva hoznak be külföldről nőket a holland prostitúcióiparba, takargatva azt a tényt, hogy ezek a nők emberkereskedelem révén kerültek az országba, és azt is, hogy ők maguk tanítják be a nőket, hogyan bizonyítsák be, hogy egyéni vállalkozók, úgynevezett „bevándorló szexmunkások”. Hollandiában a bordélyok tilalmának feloldása óta eltelt egy évben a civil szervezetek jelentése szerint növekedett az emberkereskedelem áldozatainak száma, de legalábbis a más országból származó áldozatok száma ugyanannyi maradt (Bureau NRM, 2002: 75). *Negyvenhárom holland önkormányzat bordélyellenes politikát akar folytatni, de az igazságügyi miniszter jelezte, hogy a prostitúció bármely helyhatóságon belüli teljes tilalma ütközhet „a szabad munkaválasztás jogával”* (Bureau NRM: 2002), amelyet a szövetségi alkotmány biztosít.

2002 januárjában Németországban a prostitúciót teljes mértékben elismerték legális munkaként, miután évekig törvényes tevékenységnek számított az úgynevezett erotikus vagy türelmi zónákban. A prostitúció elősegítése, a futtatás és a bordélyok jelenleg legálisak Németországban. Már 1993-ban, a legalizáció irányába tett első lépések után elismerték (még a prostitúciót pártolók is), hogy Németország prostitúcióiparában dolgozó nők 75 százaléka külföldi volt, akik Uruguayból, Argentínából, Paraguayból vagy más dél-amerikai országból származtak (Altink, 1993: 33). A berlini fal leomlása után a bordélytulajdonosok jelentése szerint a német prostitúcióiparban tíz nőből kilenc jött Kelet-Európából (Altink, 1993: 43) vagy a volt Szovjetunió országaiból.

A német prostitúciós iparban dolgozó külföldi nőknek pusztán a száma – egyes civil szervezetek szerint több mint 85 százalék – további kételyeket vet fel: a nőknek ilyen tömege vajon minden segítség nélkül érkezett Németországba? Akárcsak Hollandiában, a

civil szervezetek itt is arról számolnak be, hogy a külföldről származó nők többsége emberkereskedelem útján került az országba, mivel szinte lehetetlen, hogy ezek a szegény sorsú nők saját maguk intézzék bevándorlásukat, állják az utazás és az ehhez szükséges dokumentumok költségét, majd elhelyezkedjenek az „üzletben” külső segítség nélkül.

Az amerikai Külügyminisztérium 1999-es, Emberi Jogi Gyakorlatról szóló Országjelentése összefüggést állapított meg az Ausztráliai prostitúció és az emberkereskedelem között. Az Ausztráliáról szóló Országjelentés megjegyezte, hogy Victoria államban, amely a nyolcvanas években legalizálta a prostitúciót, „a kelet-ázsiai nők szexipari célú emberkereskedelme fokozódó probléma, (...) az engedékeny törvények, köztük a prostitúció legalizálása az ország egyes részein, megnehezíti az emberkereskedelem elleni rendelkezések hatékony betartását”.

3. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA NEM KORLÁTOZZA, HANEM BŐVÍTI A SZEKIPART.

Azokkal az állításokkal szemben, amelyek szerint a legalizáció és dekriminalizáció korlátot szab a szexipar terjedésének és ellenőrzés alá vonja azt, valójában a szexipar már a holland gazdaság 5 százalékát teszi ki (Daley, 2001: 4). Miután az elmúlt évtized során Hollandiában a futtatás legálissá vált, majd 2000-ben dekriminalizálták a bordélyokat is, a szexipar 25 százalékkal bővült (Daley, 2001: 4). A nap bármely órájában, mindenféle életkorú és származású nő gyakorlatilag semmibe öltözve közszemlére van kitéve a holland bordélyok és szexklubok hírhedt ablakaiban, eladásra és férfifogyasztásra felkínálva. A többségük más országból származik (Daley, 2001: 4) és minden valószínűség szerint emberkereskedelem útján kerültek Hollandiába.

A szexüzletnek és a prostitúció vásárlóinak mára már hivatalosan elismert egyesületei jöttek létre Hollandiában: konzultálnak és együttműködnek a kormánnyal, hogy érvényesítsék érdekeiket és előmozdítsák a prostitúciót. Ilyen a „Kikapcsolódási Üzletág Működtetőinek Egyesülete”, a „Kirakati Prostitúció Működtetőinek Kooperatív Tanácsadó Szervezete”, és a „Férfi/Nő és a Prostitúció Alapítvány”. Ezek olyan férficsoporthoz tartoznak, amelyek tagjai rendszeresen használják a prostituáltakat, és akiknek konkrét céljai között szerepel „elfogadottabbá és nyílt beszéd tárgyává tenni a prostitúciót és a prostituáltak szolgáltatásainak igénybevételét”, valamint „védeni a kliensek érdekeit” (NGM Bureau, 2002: 115-16).

Látva a szexmunkában „dolgozni” kívánó nők súlyos utánpótlásbeli hiányát, a holland emberkereskedelem-ügyi referens kijelentette, hogy a tervezett „megoldás” a jövőben az lehetne, ha „ [a piac számára] olyan prostituáltakat kínálnának, akik az EU-n és az EEA-n kívüli országokból származnak, és akik önként választják a prostitúciós munkát”. Ezeknek a nőknek legális és ellenőrzött hozzáférést biztosítanak a Holland piacon való részvételhez (NRM Bureau, 2002: 140). Amiképpen a prostitúciót „szexmunkává” nemesítették, a futtatókat pedig vállalkozókká léptették elő, úgy varázsolja át ez a lehetséges „megoldás” is az emberkereskedelmet a „szexmunkások önkéntes bevándorlásává”. Hollandia a jövőbe

tekintve a szegény, színes bőrű nőket célozza meg a nemzetközi szexpiac számára, hogy ezáltal hozza helyre a „szexuális szolgáltatások” szabadpiacának hiányosságait. Ebben a folyamat megerősödik az a szemlélet, amely a prostitúciót úgy normalizálja, mint „a szegények lehetőségét” a megélhetésre.

A prostitúció legalizálása az ausztráliai Viktória államban a szexipar nagymértékű bővüléséhez vezetett. Míg 1989-ben 40 legális bordély működött Viktóriában, 1999-re számuk 94-re emelkedett, a további 84 escortvállalkozás mellett. A szexuális kizsákmányolás más formái, mint például az asztalon táncolás, a megláncolási és fegyelmezési központok, a szado-mazo centerek, a kukkoldák, a telefonszex és a pornográfia mind-mind sokkal jövedelmezőbbé váltak, mint korábban voltak (Sullivan-Jeffreys: 2001). A prostitúció a virágzó turizmus és a kaszinók elfogadott mellékágává vált, Victoria államban pedig az államilag támogatott kaszinókban engedélyezték, hogy a kaszinók zsetonjai és a szerencsekerekek jutalompontjai beválthatóak legyenek a helyi bordélyokban (Sullivan-Jeffrey: 2001). A nők áruvá válása nagymértékben fokozódott és sokkal láthatóbb lett.

Svájcban néhány évvel a prostitúció részleges legalizációja után a bordélyok száma megduplázódott. Ezeknek a bordélyoknak a többsége adózás nélkül működik, és sok közöttük az illegális. 1999-ben a zürichi Blick újság azt állította, hogy Európa összes országa közül Svájc rendelkezik legnagyobb bordély-sűrűséggel. A lakosok úgy érzik, elárasztották őket a prostitúció helyszínei, egyúttal egyre inkább azt kell tapasztalniuk, hogy a prostitúció betolakszik az engedélyezett zónákon kívüli részekbe is (South China Morning Post: 1999).

4. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA NÖVELI A REJTETT, ILLEGÁLIS ÉS UTCAI PROSTITÚCIÓT.

A legalizáció célja eredetileg az volt, hogy az utcákról eltűnjenek a prostituált nők. Sok nő nem akarja, hogy nyilvántartásba kerüljön, és nem akarja alávetni magát egészségügyi ellenőrzésnek, amelyet a törvény bizonyos prostitúciót legalizáló országokban előír, így gyakran éppen a legalizáció *kergeti* őket az utcai prostitúcióba. Sok nő pedig azért választja az utcai prostitúciót, mert el akarják kerülni, hogy az új „szexvállalkozók” ellenőrizték és kizsákmányolják őket.

A holland prostituált nők arra figyelmeztetnek, hogy a szexipar legalizációja vagy dekriminalizációja nem szünteti meg a prostitúció stigmáját, sőt, még kiszolgáltatottabbá teszi őket a bántalmazásoknak és a velük való visszaéléseknek, mert nyilvántartásba kell kerülniük, és így elveszítik névtelenségüket. Emiatt a prostitúcióban élő nők többsége továbbra is az illegális, titkos működést részesíti előnyben. Azok a képviselők, akik eredetileg támogatták a bordélyok legalizációját, arra hivatkozva, hogy ez majd felszabadítja a nőket, most már látják, hogy ez valójában megerősíti a nők elnyomását (Daley, 2001:a1).

Megdől az az érvelés, amely szerint a legalizáció meg fogja szabadítani a szexvállalkozásokat a bűnöző elemektől a szexipar szigorú szabályozása révén. Ausztráliában a legalizáció bevezetése óta az igazi növekedés a prostitúció illegális szektorában ment végbe. Victoriában például a bordélyok száma

megháromszorozódott, méretük pedig megnőtt – túlnyomó többségüknek nincs engedélye, mégis büntetlenül hirdetnek és működnek (Sullivan-Jeffreys: 2001). Új-Dél-Walesben a bordélyokat 1995-ben dekriminalizálták. 1999-re a bordélyok száma Sydneyben hirtelen 400-500-ra ugrott. Túlnyomó többségüknek nincs működési engedélye. Hogy véget vessenek a honos rendőri korrupciónak, az illegális prostitúció ellenőrzése kikerült a rendőrség kezéből, és a helyi önkormányzatok és szabályozási osztályok vették át. A hatóságnak sem pénze, sem embere nincs arra, hogy nyomozókat küldjön a bordélyokba, rajtaütéseket szervezzen, majd bíróság elé állítsa az illegális működtetőket.

5. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA ÉS A SZEXIPAR DEKRIMINALIZÁCIÓJA NÖVELI A GYERMEKPROSTITÚCIÓT.

Hollandiában a prostitúció legalizálásának újabb érve az volt, hogy ez majd segít véget vetni a gyermekprostitúciónak. A holland gyermekprostitúció azonban mégis drámaian növekedett a kilencvenes években. Egy amszterdami székhelyű gyermekjogi szervezet, a ChildRight becslése szerint a gyermekprostituáltak száma 1996 és 2001 között 4 ezerről 15 ezerre ugrott. A csoport úgy számítja, hogy ezek közül a prostituált gyermekek közül legalább 5 ezer külföldi, jelentős részük pedig nigériai kislány (Tigglove: 2001).

A gyermekprostitúció drámaian megnövekedett Victoria államban azokhoz az ausztráliai államokhoz képest, amelyekben a prostitúciót nem legalizálták. Ausztrália összes állama és területe közül Victoria államban jelentették a legtöbb gyermekprostitúciós esetet. Az EPCAT (End Child Prostitution and Trafficking – Szervezet a Gyermekprostitúció és Emberkereskedelem Eltörléséért) – amely az Ausztrál Nemzeti Gyermekprostitúció Felmérés számára is folytatott kutatást – egy 1998-as készített tanulmányában a gyermekek üzleti célú kizsákmányolásának egyre növekvő számú bizonyítékait mutatta be.

6. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA NEM VÉDI MEG A PROSTITÚCIÓBAN RÉSZT VEVŐ NŐKET.

A CATW két nagy kutatást végzett a szexuális célú emberkereskedeletről és a prostitúcióról, amelyekben az üzleti célú szexuális kizsákmányolás közel kétszáz áldozatát kérdezték. Ezekben a vizsgálatokban a prostituált nők jelezték, hogy a prostitúciós létesítmények semmit se tettek azért, hogy megvédjék őket, akár legális, akár illegális létesítmények voltak. „Ha egyáltalán megvédenek valakit, az az ügyfél.”

Egy öt országra kiterjedő CATW-kutatásban a nemzetközi nőkereskedelem és a helyi prostitúció 146 áldozatával készítették interjút. A megkérdezett nők 80 százaléka szenvedett el fizikai erőszakot a futtatóktól és a kliensektől; a bántalmazás és a szexuális kizsákmányolás pedig hasonló, többszörös egészségügyi károsodást okozott (Raymond et al: 2002).

Az erőszak, amit a nők elszenvedtek, a prostitúció és a szexuális kizsákmányolás elválaszthatatlan része. A futtatók az erőszakot több különböző okból és céllal alkalmazták. Erőszakkal avatták be a nőket a prostitúcióba, hogy így törjék be őket, hogy hajlandóak

legyenek a szexuális aktusokra. A beavatás után, a folyamat minden lépésénél a futtató erőszakot alkalmazott saját szexuális kielégülésére, a büntetés egyik formájaként, hogy így demonstrálja hatalmát, és megfélemlítésben tartsa a nőket. Erőszakot használtak az engedelmisség kicsikarására, büntetésképpen az állítólagos szabályszegésekért, a nők megalázására, továbbá elszigetelésére és bezárására. Azok a nők, akik arról számoltak be, hogy a prostitúciós létesítmény valamennyi védelmet nyújtott nekik, úgy pontosították ezt a kijelentésüket, hogy rámutattak: soha nem volt velük „védelmező” a szobában, ahol bármi előfordulhatott. Egy nő, aki telefonhívással házhöz rendelhető prostituált volt, így nyilatkozott: „A sofőr testőrként szolgált. Elvárták, hogy telefonáljak, amikor odaérek, hogy meggyőződjenek róla, minden rendben megy. De nem álltak az ajtónál, amíg bent voltam, szóval bármi megtörténhetett.”

A CATW-kutatások arra jutottak, hogy még a prostitúció intézményeinek biztonsági kamerái is csupán az intézmény védelmére szolgáltak, a nőknek a bántalmazásoktól való megvédelmezése másodlagos szerepet kapott, vagy egyáltalán nem is számított.

7. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA NÖVELI A PROSTITÚCIÓ IRÁNTI KERESLETET. FOKOZZA A FÉRFIAK MOTIVÁCIÓJÁT, HOGY NŐKET VÁSÁROLJANAK EGY SOKKAL SZÉLESEBB ÉS ENGEDÉKENYEBB, TÁRSADALMILAG ELFOGADOTTABB KÖZEGBEN.

A törvényesítés eljövételével, azokban az országokban, amelyekben dekriminalizálták szexipart, sok férfi, aki korábban nem kockáztatta volna meg, hogy szexuális célból nőket vásároljon, most elfogadhatónak tekinti a prostitúciót. Amint eltűnnek a jogi korlátok, a társadalmi és etikai korlátai is megszűnnek annak, hogy a nőket szexuális áruként kezeljék. A prostitúció legalizációja a férfiak és fiúk új generációinak azt az üzenetet küldi, hogy a nők szexuális árucikkek, a prostitúció pedig ártalmatlan szórakozás. Mivel a férfiaknak a „szexuális szolgáltatások” bőséges választékát kínálják fel, a nők versenyre kényszerülnek, hogy újabb szolgáltatásokat nyújtsanak: anális szexet vállalnak, óvszer nélküli aktust, szado-mazo játékokat, és más évszert, amit a kliensek igényelnek. Amint a prostitúció legálissá válik, minden fenntartás megszűnik. Így például a nők reprodukív képességei is eladható árucikkekké válnak. A kliensek egész új csoportja találja a terhességet szexuális ajzószernek, és a terhes nőkkel való együttléteikkor anyatejet is követelnek. A rokkant férfiak számára különleges bordélyok működnek, és államilag fizetett gondozóik – többségükben nők – kötelesek elvinni oda őket, ha a gondozottak így kívánják (Sullivan-Jeffreys: 2001).

Victoria autópályáit olyan reklámtáblák szegélyezik, amelyek szexuális használatra kínálnak nőket, és a férfiak új generációit arra tanítják, hogy a nőket alsóbbrendű alárendeltjeikként kezeljék. Az üzletembereket arra bátorítják, hogy céges összejöveteleiket

olyan klubokban rendezzék, ahol a tulajdonosok a teaszünetben és ebédidőben meztelen nőket tálalnak fel nekik.

Egy melbourne-i bordélytulajdonos szerint a kliensek általában „jól képzett értelmiségiek, akik napközben néznek be, aztán hazamennek a családjukhoz”. Olyan nők, akik a férfiakkal nagyobb egyenlőségen alapuló kapcsolatot szeretnének, kénytelenek azt tapasztalni, hogy az életükben szerepet játszó férfi gyakorlatja a bordélyokat és szexklubokat. Kénytelenek választani, elfogadják-e, hogy partnerük nőket vásárol kommerciális szexuális tranzakciók során, esetleg kerülnek annak firtatását, hogy mit is csinál választottjuk, vagy pedig kilépnek a kapcsolatból (Sullivan-Jeffreys: 2001).

A Svédországban a nőekkel szembeni erőszak ellen hozott törvény (1977/98:55) tiltja és bünteti a „szexuális szolgáltatások” megvásárlását. Ez az újszerű megközelítés a prostitúció iránti keresletet veszi célba. Svédország hisz abban, hogy „a szexuális szolgáltatások vásárlásának megtiltásával a prostitúció és romboló hatásai hatékonyabban ellensúlyozhatóak, mint korábban”. Nagyon fontos, hogy ez a törvény nyíltan kimondja, „a prostitúció nemkívánatos társadalmi jelenség”, amely „akadályozza a nők és férfiak közötti egyenlőség folyamatos fejlődését.”²

8. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA NEM SEGÍTI ELŐ A NŐK EGÉSZSÉGÉT.

A prostitúciónak az a legalizált rendszere, amely kizárólag a nőknek ír elő egészségügyi vizsgálatokat és igazolást, a kliensek esetében pedig nem, durva diszkrimináció a nők kárára. A csak a nőkre korlátozó vizsgálatoknak közegészségügyi szempontból nincs értelme, mert a prostituált nők ellenőrzése őket nem védi meg a HIV-től, az AIDS-től és más szexuális úton terjedő betegségektől, hiszen ezeket a betegségeket eredendően épp a férfikliensek terjesztik és adják tovább a nőknek. Azzal szoktak érvelni, hogy a legalizált bordélyok és a prostitúció más, „szabályozott” intézményei „megvédik” a nőket a kötelezővé tett óvszerhasználat révén. Egy CATW-kutatásban amerikai prostituáltakat kérdezték meg, amelynek során 47 százalékuk számolt be arról, hogy a férfiak elvárták az óvszer nélküli szexet; 73 százalékuk mondta el, hogy a férfiak több pénzt ajánlottak az óvszer nélküli szexért; 45 százalékuk állította, hogy bántalmazták őket, ha ragaszkodtak ahhoz, hogy a férfi óvszert használjon. A nők egy része arról beszélt, hogy egyes intézményekben vannak ugyan az óvszer használatára kötelező szabályok, de a gyakorlatban a férfiak mégis ragaszkodnak az óvszer nélküli szexhez. Egy nő így nyilatkozott: „A szaunában előírás az óvszerhasználat, de a felek tárgyalhatnak róla. A legtöbb fickó elvárja az óvszer nélküli szopást” (Raymond-Hughes: 2001).

²A svéd rendőrség emberkereskedelem-ügyi referense arról tájékoztatott, hogy az 1999. januári törvény bevezetését követő hat hónapban csökkent az emberkereskedelem útján Svédországba került nők száma. Azt is elmondta, hogy az európai uniós rendőrségi munkatársak szerint az emberkereskedők már olyan célországokat választanak, amelyekben nem korlátozzák őket hasonló törvények. Így az új törvény az emberkereskedők elrettentéseként működik. (Idézet Karl Victor Olsson cikkéből „Sexköpslagen minskar handeln med kvinnor,” *Metro*, 2001. január 27.)

A valóságban az óvszerrel kapcsolatos előírás betartása és betartatása a prostituált nőkre marad, akikre a többletpénz felajánlása rendíthetetlen nyomásként nehezedik. Egy nő szerint „én is hazudnék, ha azt mondanám: Ó, én mindig használok óvszert. Ha pluszpénz nézett ki, a kotont félretettük. A pluszpénz érdekelt.”

Az óvszerhasználat ellen számos tényező száll harcba: a nőknek muszáj pénzt keresniük; az idősebb nők már nem olyan vonzóak a férfiak számára; versenyezni kényszerülnek az olyan helyekkel, ahol nem kötelező az óvszer; rendkívül nagy a futtatók által gyakorolt nyomás, hogy több pénzért óvszer nélkül menjenek bele a szexbe; a drogfüggés miatt kell a pénz vagy hogy kifizessék a futtatót; és végül súlyosan nyom a latba a prostituált nők testi önrendelkezésének általános hiánya a prostitúció helyszínein.

A bordélyok úgynevezett „biztonságpolitikája” nem védte meg a nőket a sérülésektől. Még az olyan bordélyokban is, amelyekben állítólag megfigyelték az ügyfeleket és kidobóembereket alkalmaztak, a nők arról számoltak be, hogy a kliensek bántalmazták őket, és olykor a bordélytulajdonosok és azok barátai is. Még azokon a helyeken is, ahol valaki közbelépett, hogy féken tartsák a klienst, ha a prostituáltat bántalmazta, a nők a félelem légkörében éltek. Noha a nők 60 százaléka számolt be arról, hogy a klienst néha megakadályozták abban, hogy bántásák őket, ezeknek a nőknek fele válaszolta azt, hogy mindennek ellenére, attól tartanak, valamelyik kliensük megölheti őket (Raymond et al: 2002).

9. A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJA / DEKRIMINALIZÁCIÓJA NEM NÖVELI A NŐK SZABAD VÁLASZTÁSI LEHETŐSÉGÉT.

A legtöbb prostitúcióban élő nő nem racionális érvek alapján választotta prostitúcióba lépést. Nem ültek le egy szép napon, és döntöttek úgy, hogy prostituáltak akarnak lenni. Ezeket a „választásokat” inkább „túlélési technikáknak” kellene nevezni. Ez nem beleegyezés kérdése, hanem pontosabban fogalmazva a prostituált nő inkább megadja magát az egyetlen lehetőségnek, ami adatott neki. Engedelmességét az a nagyon is valóságos körülmény követeli meg, hogy alkalmazkodnia kell az egyenlőtlenség feltételeihez, amelyeket a kliens szab meg, aki pénzt ad azért, hogy a nő azt tegye, amit ő elvár tőle.

A legtöbb nő, akit a CATW-kutatásaiban kérdeztek meg, arról számolt be, hogy a szexiparba való belépés mint választás csak az egyéb lehetőségek hiányának kontextusában tárgyalható. Többségük kiemelte, hogy a prostituált nőknek alig volt más lehetősége. Sokan úgy beszéltek a prostitúcióról, mint végső lehetőségéről, vagy mint az anyagi boldogulás kényszerű módjáról. Egy kutatás során a CATW rendszeti tisztviselőket kérdeztek meg: 67 százalékuk fejezte ki azon véleményét, hogy a nők nem önként léptek a prostitúcióba. A CATW által megkérdezett szociális ellátásban dolgozók 72 százaléka úgy gondolta, hogy a nők nem saját szándékukból választották a szexipart (Raymond-Hughes: 2001).

A kényszerített és az önkéntes prostitúció közti különbségtételt éppen a szexipar kívánja támogatni, mert nagyobb biztonságot és jogi stabilitást nyújt az

üzletágnak, ha ezeket a különbségtételeket a prostitúció, a bordélyok és a futtatók legalizálására használhatja fel. A kényszerítés bizonyításának terhét a nőknek kell vállalniuk, ha vádat akarnak emelni a futtatók és más elkövetők ellen. A perifériára sodródott nők hogyan lesznek képesek valaha is bizonyítani a kényszerítést? Ha a prostituáltaknak kell bebizonyítaniuk, hogy toborzásuk során vagy „munkakörülményeik” között erőszakot alkalmaztak velük szemben, igen kevés nő fog jogorvoslatához folyamodni, és alig néhány bűnelkövetőt állítanak majd bíróság elé.

A prostitúcióban élő nőknek folyamatosan hazudniuk kell a saját életükről, testükről és szexuális reakcióikról. A hazugság a munka meghatározás része, amikor a kliens megkérdezi: „élvezted?”. A prostitúció nagy, díszes építménye eleve arra a hazugságra épül, hogy „a nők élvezik”. A prostitúció túlélői közül többen arról számoltak be, hogy a prostitúció elhagyása után évekre tellett, mire elismerték, hogy a prostitúció nem szabad választásuk volt, mert megkérdőjelezni saját képességüket a választásra annyit jelentett volna, mint tagadni saját létezésüket.

Kétségtelen, hogy a nők kis csoportja azt mondja, hogy szabad választásuk a prostitúció, különösen a szexipar szájíze szerint hangszerelt nyilvános közegben. Hasonlóképp döntenek egyes emberek a veszélyes kábítószerre, mint például a heroin, használata mellett. Viszont, ha valaki a veszélyes drogokat választja, elismerjük, hogy az efféle droghasználat árt neki, és a legtöbb ember nem követeli a heroin legalizálását. Ebben a példában a személy által elszenvedett *ártalom*, és nem pedig a beleegyezése a mérvadó.

Még az 1998-as ILO (az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Munkaügyi Szervezete) jelentés is, amely szerint a szexipar a gazdaság legitim szektorai közé emelendő, arra a következtetésre jut, hogy „... a prostitúció a munka egyik legelidegenedettebb formája, a [négy országot átfogó] kutatások azt mutatták, hogy a nők »nehéz szívvel«, »kényszerrel megélve« dolgoztak, »elki gyötörődésben éltek« és negatív önképük volt. Jelentős arányban állították, hogy otthagynák a szexmunkát [sic] (Lim, 1998: 213)”, ha tudnák.

Ha egy nő egy neki ártalmas kapcsolatban marad partnerével, aki veri őt, vagy akár még mentegeti is bántalmazója tetteit, akkor a környezetében élő, érte aggódó emberek nem mondják, hogy önként választotta helyzetét. Felismerik alkalmazkodásának összetett voltát. Akár a bántalmazott nők, a prostituáltak is tagadják, hogy visszaélés áldozatai, ha nem áll rendelkezésükre más értelmes választási lehetőség.

10. A PROSTITÚCIÓ RENDSZERÉBEN ÉLŐ NŐK NEM AKARJÁK A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁCIÓJÁT / DEKRIMINALIZÁCIÓJÁT.

Egy, a Nőkereskedelem Elleni Nemzetközi Koalíció (CATW) által végzett, öt országra kiterjedő kutatásban, amelyet a szexuális célú emberkereskedelemtől folytattak, és amelyet a Ford Alapítvány finanszírozott, a megkérdezett 146 prostituált nő nagy többsége határozottan állította, hogy a prostitúciót nem szabad legalizálni és legitim munkának tekinteni, intve arra, hogy a kliensek és futtatók már így is éppen eléggé erőszakosak velük, és a legalizáció pedig még több

kockázatot és kárt okozna a prostitúcióban élő nők számára (Raymond et al: 2002). „Semmi esetre sem. Ez nem szakma. Ez megalázó és a férfiak által elkövetett erőszak.” Egyetlen megkérdéztett nő sem akarta, hogy gyermekeinek, családtagjainak vagy barátainak a szexiparban kelljen pénzt keresniük. Egyikük ezt mondta: „A prostitúció megfosztott az életemtől, az egészségemtől, mindenemtől.”

ÖSSZEGZÉS:

A törvényhozók azért engednek a legalizációs törekvéseknek, mert azt gondolják, a helyzetet másféleképp nem lehet megoldani. De ahogy Scotland Yard rendőrfőnöke mondta: „Csínján kell bánni a dolgok legalizációjával, ha pusztán csak azért teszed, mert nem hiszed, hogy amit csinálsz, sikeres.”

Kevés szó esik a szexipar szerepéről a globális szexipiac létrehozásában, ahol nők és gyermekek testét kínálják eladásra. Ehelyett sokat hallunk arról, hogy a prostitúciót szabályozással és/vagy legalizációval jobb munkává tegyék a nők számára. Ez utóbbi elképzeléseket az úgynevezett „szexmunkások” érdekvédelmi szervezetei, és olyan kampányok hirdetik, amelyek ellátják ugyan a prostituáltakat óvszerrel, de nem kínálnak számukra semmilyen alternatívát a prostitúcióhoz képest. **Sok szó esik arról, hogyan tartsuk a nőket a prostitúcióban, de kevés arról, hogyan segítsünk nekik, hogy otthagyhassák.** Azoknak a kormányoknak, amelyek a prostitúciót szexmunkaként törvényesítik, hatalmas érdekeltsége fog származni a szexiparból. Ennek eredményeként függő viszonyuk a szexszektorral csak erősödni fog. Ha a prostituált nők dolgozóknak számítanak, a futtatók vállalkozóknak, a szexuális szolgáltatások vásárlói pedig fogyasztóknak, akkor ez gazdasági ágazatként legalizálja az egész szexipart, minek következtében a kormányzat elháríthatja magáról azt a felelősséget, hogy a nők számára hosszú távú, tisztességes munkalehetőséget biztosítson.

A prostituáltak üldözése helyett az államnak a keresletet kellene célba vennie, megbüntetve azokat a férfiakat, akik szexuális céllal prostituáltakat vásárolnak. Emellett támogatnia kell a prostitúciós iparban működő nők számára az alternatívák fejlesztését. Ahelyett, hogy a kormányzat adóztatással próbáljon meg hasznot húzni a szexipar gazdasági bevételeiből, a prostituált nők jövőjét kellene finanszíroznia, amelyhez az anyagi forrást a szexipari vagyonok, ingatlanok

lefoglalásával lehetne biztosítani, hogy a prostitúcióban élő nők számára valódi alternatívát tudjanak kínálni.

Referenciák

Altink, Sietske. (1995). *Stolen Lives: Trading Women into Sex and Slavery* (London: Scarlet Press).

Budapest Group. (1999, June). *The Relationship Between Organized Crime and Trafficking in Aliens*. Austria: International Centre for Migration Policy Development.

Bureau NRM. (2002, November). *Trafficking in Human Beings: First Report of the Dutch National Rapporteur*. The Hague. 155 pp.

Daley, Suzanne. (2001, August 12). „New Rights for Dutch Prostitutes, but No Gain.” *New York Times*, pp. A1 and 4.

Dutting, Giseling. (2000, November). „Legalized Prostitution in the Netherlands – Recent Debates. Women’s Global Network for Reproductive Rights, 3: 15-16.

IOM (International Organization for Migration). (1995, May). „Trafficking and Prostitution: the Growing Exploitation of Migrant Women from Central and Eastern Europe. Budapest: IOM Migration Information Program.

Lim, Lin Lean (1998). *The Sex Sector*. International Labour Office, Geneva, Switzerland.

Raymond, Janice G., Donna M. Hughes, Donna M. and Carol A. Gomez (2001). *Sex Trafficking of Women in the United States: Links Between International and Domestic Sex Industries*, Funded by the U.S. National Institute of Justice. N. Amherst, MA: Coalition Against Trafficking in Women. Available at www.catwinternational.org

Raymond, Janice G., Jean d’Cunha, Siti Ruhaini Dzhuhayatin, H. Patricia Hynes, Zoraida Ramirez Rodriguez and Aida Santos (2002). *A Comparative Study of Women Trafficked in the Migration Process: Patterns, Profiles and Health Consequences of Sexual Exploitation in Five Countries (Indonesia, the Philippines, Thailand, Venezuela and the United States)*. (2002). Funded by the Ford Foundation. N. Amherst, MA: Coalition Against Trafficking in Women (CATW). Available at www.catwinternational.org

South China Morning Post (1999, September 10). „Brothel Business Booming at a Legal Red-Light District Near You.”

Sullivan, Mary and Jeffreys, Sheila. (2001). *Legalising Prostitution is Not the Answer: the Example of Victoria, Australia*. Coalition Against Trafficking in Women, Australia and USA. Available at www.catwinternational.org

Tiggeloven, Carin. (2001, December 18). „Child Prostitution in the Netherlands.” Available at www.rnw.nl/hotspots/html/netherlands011218.html.

Ami igaz, elmondható Egy volt prostituált vallomása

Szerzője e szöveget a Sisyphe-nek és a Netfemes-nak küldte el az ezen a feminista levelezőlístan folyó vitára válaszul. A szerző engedélyével a Sisyphe, miközben messzemenően figyelembe vette az eredeti stílust, némi nyelvi javításokat eszközölt a szövegen. Érthető okokból a szerző álnevet használ.

Az eredeti francia szöveg forrása:

**http://sisyphe.org/article.php3?id_article=840
(fordította: Betlen Anna)**

Néhány hete olvasgatom az Önök eszmecseréjét a prostitúcióról, és hát belegondoltam, hol is áll az ember ebben a rohadt világban. Szerintem, amit Önök mondanak, az nem a színtiszta igazság, de mielőtt rám szólnának, hogy fogjam már be, hiszen én nem is „onnan” jövök, bemutatkozom. Én egy ex, egy volt prostituált vagyok, 13 évesen kezdtem, a 20 éves pasim kedvéért, akinek szüksége volt pénzre a droghoz, meg a tanuláshoz. Két éven át voltam a fejős tehene, ha ezzel a kifejezéssel nem botránkoztatom meg nagyon a kényes ízlésű site-ot... Az az igazság, hogy még az általános befejezése előtt kezdtem, ott egyébként a fiúk bennünket szopásra köteleztek, hogy elkerülhessük az „adóztatás” egyéb formáit. Önök bizonyára tudják, mi az, hogy adóztatás: elveszik az ember kabátját, könyveit, pénzét vagy akármi mást. Ez mindig is létezett, csak nem így nevezték. Tőlem és a többi lánytól „szexuális szolgáltatást” követeltek cserében azért, hogy békén hagyjanak. Szolgáltatás! Szexuális! Ha-ha! Röhög a vakbelem!

15 éves koromban a pasim otthagyt, nem volt már szüksége rám, talált egy másikat magának, én meg túlságosan is drogfüggő voltam már, így több volt rajtam a kiadása, mint a bevétele. Teljesen egyedül nekivágtam hát az utcának, és találkoztam szociális munkásokkal, fiúkkal és lányokkal. Biztos ismerik ezeket: megállás nélkül arról tépik a szájukat, hogy ők a prostituált jogait védik az egész elátkozott társadalommal szemben, de a kisujjukat sem nyújtják azért, hogy tényleg segítsenek. Szolgáltatásokat ajánlottak nekem. Ha-ha! Már megint szolgáltatások: steril tű és óvszer, hogy meg ne kapjam az AIDS-t vagy a Hepa-C-t vagy A-t, többről nem tudok. Soha meg nem kérdezték volna tőlem, hogy nem akarnék-e kiszállni, csak „kísértek”, ahogy ők mondják: ők nem moralizálnak. Ez itt a probléma: itt senki sem ítélkezik, legfeljebb másokat vádol túlzott ítélkezéssel, de valójában nagyon kevesen érnek valamit az ítéleteikkel. Ebből aztán olyan örültségek származnak, amilyeneket én is olvastam, hogy a prostitúció majdhogynem szociális szolgáltatás, hogy a nőknek joguk van szexet adni a férfiaknak, s a férfiaknak joguk van hozzájutni a szexhez, hogy ez személyes választás kérdése, s minthogy a szexualitás tabu, a prostitúció tulajdonképpen önfelzabardítás. Elképesztő. Tényleg vannak, akik kiugranak. De először is mondják meg nekem,

kérem, miért nem mennek Önök is prostituálnak, ha a prostitúció olyan nagyon szép dolog?

Folytatom a történetemet.

Az egyik utcai szocmunkás a pasim helyére lépett, minthogy szükségem volt a kokainra. Ő el látott engem anyaggal és védelmezett, ha jó sok klienst lerendeztem aznap. Foglya voltam a drognak, és bizony szükségem volt a figyelmességre is, hogy valaki egy kicsit foglalkozzon velem. Ne aggódjanak, a szocmunkás sajátmagát is kiszolgáltatta velem: a rendelkezésére álltam. Egy szép napon valami striciről beszélt nekem, aki velem egykorú lányokat toborzott. Lehetetlen tovább egyedül csinálnom, így mondta, szükségem van valakire, aki megvéd, és ő már nem képes erre. Jobb lesz nekem egy alvilági „kaid” csordájában – már megint bocsánat a kifejezésért –, ő majd tudja, hogyan lehet pénzt csinálni. Pénzre pedig, a drog miatt, nagyon is szükségem volt, s amikor az utcai szociális munkás a maga részéről dobott engem, elfogadtam a strici „védelmét”. Egy kövér szivarozó disznó, aki használatba vett, és az égvilágon mindenféle mocsokságra kényszerített.

Röviden közölte a feltételeit: nála kell vennem a drogot, naponta bizonyos összeget kell fizetnem szobabér fejében, ugyancsak bizonyos összeget a védelemért, és a kliensek után százalékot. Ami ezek után nekem megmaradt, az nem volt valami sok. Mindez persze az én érdekeimet, az én védelmemet szolgálta, ugyebár. Ami a védelmet illeti, több verést kaptam a stricitől, mint a kliensektől: pénzes bunkók bandájától, akiknek már nem volt jobb szórakozásuk. Voltak közöttük egyetemi oktatók és bírák, még a sarki kis melósoknál is rosszabbak. Munkással nem sokkal volt dolgom, talán nincs szórni való pénzük, vagy más szórakozást keresnek, nem tudom. 5 évet töltöttem ebben a galeriben, a stricim elküldött Vancouverbe, Ontarióba, Bai James-ba, Kanada-szerte mindenüvé. Felmerült, hogy külföldre is elküldjön – most mindenesetre nem volnék abban a helyzetben, hogy Önöknek írjak, ha tényleg el is küldött volna Ázsiába vagy Európába a hálózatán keresztül. Talán Önök is tudják, hogy ezek cserélgetik a nőket egymás között, mint valami árut.

A drog mellett alkoholt is használtam, mert képtelen voltam tiszta fejjel végigcsinálni, amit csináltam. Most nyilván azt kérdezik, hogy tudtam én ebből kijönni. Anyám öngyilkos lett, s ez nagyon megrázott, apám, egy nagy hóhányó, már rég nem tartott velem kapcsolatot. Ezt megélni tök egyedül... Egyszer túllöttem magam, s valaki, aki öntudatlan állapotban rám talált az utcán, a rendőrség helyett a klinikára (CLSC) vitt be. Nem voltam abban az állapotban, hogy dönteni tudjak magamról, hát beraktak egy otthonba, ahol egy szociális munkás látogatott rendszeresen. Egy volt azon kevesek közül, akik nem akartak hasznot húzni

a helyzetemből. Volt, hogy egy nő jött, volt, hogy ketten együtt, egy csapatban dolgoztak. Nem hitegettek, csak éppen jókor jöttek. Húsz éves vagy, mondták, képes vagy kijönni ebből a pokolból, – semmi filozófia a szexmunkáról, amely olyan, mint bármi más munka, semmi nyájas duma, puhítás, semmi nagy racionális szövegek arról, hogy ők bizony nem ítélkeznek. Csak a színtiszta igazság. Tudunk neked segíteni, de csak akkor, ha te is akarod, ez a te életed, nem a miénk, te elpusztítod magad, s ha ezt akarod, senki nem fog ebben megakadályozni téged, a te dolgod. De így biztos nem fogsz sokáig élni. Ha ki akarsz szállni, segítünk. Nem kell azonnal döntened, visszajövünk még, és majd megmondod. De hagyjál minket ezzel a dumával, hogy a prostitúció felszabadít, mert ismerjük a nótát, nem te vagy az első, akit így látunk.

Hónapokig éltem ebben az átmeneti otthonban, teljesen meg voltam zakkanna – röviden: detoxikáltak, visszaestem. Megmenekültem és újra visszakerültem, oda-vissza többször. A szociális munkásoknak volt türelmük, egyáltalán nem lepődtek meg a visszaeséseken és visszatéréseken. Mikor elég jól voltam, megkérdeztem őket, hogyan képzeljem el, mi lesz velem a jövőben. Azt mondták, én döntök, dolgozni akarok-e, mert akkor elmegyünk a munkaügyi központba, és ott majd szereznek nekem munkát, vagy tanulni akarok-e. Félttem ettől is, attól is, de végül a tanulás mellett kötöttem ki, bár nagy késésben voltam, volt mit behozzak, és hát meg kellett birkóznom valahogy a drogos és piás évekkkel, a verésekkel, az állandó szexszel töltött idővel: elhasználok ebben az ember. De végül eldöntöttem: kiszállok. Van egy pont, ahonnan nincs visszatérés, ez nálam az volt, amikor az iskolában beleütköztem egy tanárhoz, aki azelőtt kliensem volt. . . Hogy rossz érzését valahogy rejtse, agresszív volt velem, és megpróbálta ellenem hangolni az osztályt. Nem szóltam semmit, nem mondtam, hogy kliensem volt, és végül az osztály őellene fordult, és tőle kérdezték meg, hogy miért pikkel rám.

Maguk azt mondják, munka, mint bármi más. A prostitúció egyáltalán nem munka, hanem a rabszolgaság egy formája, nagyon nehéz kijönni belőle. Prostitúció, mint szabad választás. Hazugság. Nem mondom, hogy nincs olyan – egy egészen kicsi töredék –, aki maga dönt úgy, hogy kipróbálja ezt is, és szabadon csinálja, anélkül, hogy drogossá vagy alkoholistává válna, mint a többség. De tessék mondani, miféle szabadsága van egy 13 éves gyereknek, aki csak szeretné megismerni a szerelmet, a másik nemet, különösen, ha apjától csak megvetést kapott, és aki egyszer csak ezeknek a pénz- és szexéhes embereknek a markában találja magát? És a felnőtt prostitúáltak legnagyobb része gyerekként kezdte. Mindenféle épületes, a prostitúció igazoló magyarázatokkal próbáltak ködösíteni, de nem vagytok tisztességesek. A szexuális felszabadításról, a szexualitásról beszéltek, meg ilyesmiről; mondjátok végre ki az igazságot: a pénzért csináljátok, és azért, mert mások belerángattak ebbe, vagy, mint én is, a családi vagy a társadalmi környezetetek elleni lázadásból, anélkül, hogy fogalmatok lett volna arról, mi is fog veletek történni valójában. Az általam ismert prostitúáltak elsőprő többsége egyáltalán nem volt ebben a helyzetben boldog, csak a drog, meg a vele járó adósságok miatt nem tudta, hogyan szállhatna ki belőle. Amikor csak egymás között beszélgettünk, egy se mondott olyasmit közöttünk, hogy ez valami irigylésre méltó mesterség volna.

Volt, aki rettegett attól, hogy kishűgai a nyomdokaiba léphetnek.

Én nagy utat jártam be mostanáig, majdnem negyven évesen, tanulmányaimnak köszönhetem, hogy most prostituáltakal, a nőkereskedelemmel, gyermekek kizsákmányolásával foglalkozó kutatásokban vehetek részt. Nem tudom, Önök kit képviselnek itt, de nagyon kevesek nevében beszélhetnek, mert a prostituáltak többsége, a legnagyobb többségük nem szakmának tekinti a prostitúciót, kihasználtnak és megvetettnak érzi magát. És nem csak a társadalom előítéletei miatt, hanem azért is, mert a stricik és a kliensek úgy bánnak velük, mint valami árucikkkel. És bizony néha azok miatt is, akik miközben azt állítják, hogy a prostituáltak javát akarják, mégis minden erejükkel azon vannak, hogy maradjanak csak ott, ahol vannak. Önök a gyári munkához, meg a házassághoz hasonlítják ezt az egészet. Marhaság. A gyárból szabadon kijöhetsz, a házasságból is – hiszen létezik válás –, de a prostitúcióban nem lehetsz szabad, mert ott az életed másoké, mert fogva tartanak droggal, erőszakfenyegetéssel.

Aki azt mondja, hogy ez személyes választás dolga, vajon megmondaná-e nekem, miért kell az egész világnak magára vennie ezt a személyes választást, miért kell elfogadnia a prostitúciót mint foglalkozást? Egy frász. Én ellenzem. Nekem van egy 12 éves lányom, és egyáltalán nem szeretném, ha neki valaki a prostitúciót vagy férfiak szexuális igényeinek kielégítését javasolná, mint lehetséges pályaelemet. Van egy 9 éves fiam is, és nem szeretném, ha a fejébe venné, hogy normális dolog, ha a férfiak szexuális szolgát látnak a nőkben, vagy ha egyszer csak azt találná ki, hogy a legjobb útja a gyors meggazdagodásnak, ha felcsap stricinek, jobb, mintha műszerésznek vagy mérnöknek menne. Ha Önök tisztességesek, nézzék azokat az országokat, ahol legalizálták a prostitúciót, és látni fogják, hogy a legalizálás semmit nem javított a prostituáltak helyzetén, sőt, sok esetben csak rontott rajta. Amikor a prostitúciót beiktatták a többi szolgáltatás közé, azzal csak annyit értek el, hogy a prostituált végképp nem utasíthat vissza semmit, és sokkal inkább rabszolga, mint volt korábban. Az Önök rizsája a prostitúció áldásos hasznáról egész egyszerű hazugság, és álszent moralisták maguk mind, ha új szabályokat és törvényeket akarnak rákényszeríteni a társadalomra, mintha éppen Önök hordának zsebükben a teljes igazságot e tárgyban. Olvastam: „hallgassuk meg magukat a prostituáltakat.” Kiket pontosan és hányat? Csak azokat, akik úgy gondolkodnak, mint Önök? Nem látok egyetlen oly nagy fejlett, nyitott gondolkodásút sem közöttük, aki ennek a rabszolgaságnak a törvényesítését követelné. Vannak lehetőségek: vannak szolgáltatások, amelyek segítenek a prostituáltaknak kiszállni, még ha Önök soha meg sem említik ezeket, és arra is van lehetőség, hogy a prostituáltakat végre ne bűnözőkként kezeljék, anélkül, hogy közben egyre csak azt hajtogatnák: „a prostitúció közönséges foglalkozás, egy a sok közül”.

Azt hittem, a feminizmus a nők felszabadításáért, a női egyenjogúságért van, és hogy nem a prostitúció világában kellene mindezt meglelnünk. Meg kell mondanom, alig találkoztam olyan feministákkal, akik abban segítettek volna a prostituáltaknak, hogy

megpróbáljanak kiszállni, úgy látszik, többen vannak, akik azon igyekeznek, hogy benntartsák őket a prostitúcióban, elhithetve velük, hogy ez a világon a lehető legjobb mesterség. Az a kérdés, hogy a prostituáltak képviselőiben fellépő csoportok a kiszállásban segítik őket, vagy a legalizálást szorgalmazzák. Felteszem a kérdést: vajon ki lehet az intenzív törvénymódosítási törekvések, a prostitúció elfogadtatásának szándéka mögött? Nyilván komoly pénzügyi érdekek és a szálat valamiképp a kezükben tartó nagy fejesek vannak itt játékban, figyelve, hogyan is alakul a vita a prostitúció igazolása körül.

Nincs kizárva, hogy, ismeretlenül persze, Önök is találkoztak már velem valamelyik egyetem folyosóin, mikor vizsgáznunk mentem. Mi sem bizonyítja jobban: ki

lehet szállni a prostitúcióból. De úgy nem, ha közben az ember azzal hitegeti magát, hogy ez egy szép foglalkozás, és az erőszak törvényesítése érdekében kampányol. Vannak, akik a nyugati prostituált-gyilkosságokkal hozakodnak elő, s úgy állítják be, mintha az ilyesminek a prostitúció legalizálását ellenző feministák volnának az okai. Nevetséges. Mintha a prostitúció legalizálása megszüntetné a prostituáltak elleni erőszakot. A házasság például legális, a házasságokon belül mégis van erőszak, nemi erőszak, meg minden. Kevesen vannak, akik tényleg segítenek a prostitúcióból kiszállni, ám annál többen azok, akik a prostitúció feltételezett áldásairól locsognak. És hát ez az igazi baj.

Sylviane, 2004. január

Prostitúció, férfi uralom

Szil Péter

pszichoterapeuta

Írása megjelent a Népszabadság, 2004. május 15-i számában.

Jelenleg Magyarországon egy nem nagy létszámú, de befolyásos csoport gyakorol nyomást a társadalomra a prostitúció legalizálása, a bordélyházak újbóli bevezetése és annak érdekében, hogy a magyar állam mondja fel az Emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában kötött New Yorki Egyezményt. Ez a csoport nemcsak a prostitúcióból közvetlenül hasznot húzó személyiségekből áll, található köztük jogász, pszichológus, politikus, köztisztviselő is. Velük szemben legmarkánsabban a nemrégiben született a Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom (<http://prostitucio.hu>) emeli fel szavát. E mozgalom a prostitúció kezelésének svéd modelljét szorgalmazza, amely tiltja és bünteti a prostituáltak használó kliens tevékenységét.

A SVÉD PÉLDA

Amikor először került fel Magyarországon a svéd példa tanulmányozásának szükségessége, akkor a pornográfia – egy a prostitúcióval szorosan összefüggő téma – került terítékre. Svédország világelsőként tette a pornográfiát társadalmilag elfogadott jelenséggé. „Kövessük-e a svéd (pornó) modellt?” volt a címe annak az esszének, amit 1990-ben írtam, úgy is mint 1974 óta Svédországban élő és a témával régóta foglalkozó szakember, a BUKSZ (Budapesti Könyvszemle) számára. Ebben olyan magyar közvélemény-formálók írásait elemeztem, akik a nyolcvanas évek közepétől nevüket adták a pornográfia társadalmi legalizálásához és magukat azóta is makacsul tartó tévhitek terjesztették. („Skandinávia élő példája a pornó jótékony hatásának vagy legalábbis veszélytelenségének”, „a szexuális felszabadulásnak

elengedhetetlen feltétele a pornó szabadjára engedése” stb.) Csak éppen azt ignorálták vagy titkolták, hogy időközben Svédország a pornográfiát korlátozó törvények meghozatalában is megelőzte a többi fejlett nyugati országot. Sőt, a hatvanas évek skandináv „szexuálliberalistái” már a nyolcvanas évek elején maguk is szembefordultak korábbi felfogásukkal. Addigra ugyanis nyilvánvalóvá vált, hogy a pornográfia nem a magányos férfiak szexuális önmagára találásához vezetett, hanem a nőkkel szembeni gyűlölet és erőszak legvisszataszítóbb formáit hozta felszínre.

A prostitúció kezelésének svéd modellje szorosan összefügg azzal az úttal, amit a svéd társadalom a pornográfia megítélésében (ill. a nemek közötti egyenlőség, valamint a nők és gyermekek elleni erőszak külön cikket érdemlő kezelésében) bejárt. Magyarországon ellenben továbbra is közzsajon forognak azok a ködös nézetek, amelyek a nyolcvanas években részben éppen a svéd tapasztalatok félreértelmezése révén alakultak ki és amelyeket már tizenöt évvel ezelőtti írásomban is megcáfolni igyekeztem. Már csak ezért is érdemes visszakanyarodni a pornográfia alapfogalmihoz.

A PORNÓ ÉS A NEMI VÁGY

A pornó valójában nem a férfiak nemi vágyáról szól, hanem arról, hogy a férfiak hogyan tanuljanak bele a férfiszerepbe. Aki a pornó segítségével alakította ki (társadalmi, nem pedig biológiai) nemi azonosságát és ezért nem tanulta meg, hogy mi a különbség fantázia és valóság között, az szükségszerűen a pornóhoz fog visszatérni később is, amikor ennek az azonosságnak a megerősítését keresi. Ezért él sok férfi kettős életet: a pornográf fantáziák világában és a valóságos, saját szexualitással rendelkező nőkkel való kapcsolatában. E két világ azonban sohasem ér össze, erről sok fájdalmas eset kapcsán győződhettem meg, mint gyakorló pszichoterapeuta. Van

azonban egy világ, ahol a szerep által diktált vágyfantáziák beteljesülhetnek, anélkül, hogy egy férfinak szembe kéne néznie saját bizonytalanságával és a kapcsolatteremtés, ill. kapcsolatmegtartás hétköznapi nehézségeivel. Ez a prostitúció világa. Ezért fordulnak férfiak prostituáltakhoz, vagy használják ki uralmi helyzetüket olyan kultúra megteremtésére, amelyben férfiak pornográf fantáziái válnak a női szexualitás definíciójává és mércéjévé. A görög eredetű „pornográfia” szó a „prostituált leírását” (*porné* + *gráfi a*) jelenti. A pornográfia, a nők tárgyként való ábrázolásának funkciója ugyanaz, mint a prostitúcióé: a láthatatlan férfivevő szexualitásának kiszolgálása. A megvásárolt kép ill. szöveg, vagy hús-vér aktus valódi főszereplője a láthatatlan kliens, az ábrázolt vagy valós női test csak az ő maszturbációjának eszköze.

A svéd parlament által 1999-ben elfogadott törvény a szexuális szolgáltatások vevőjét bünteti, nem a prostituáltakat. Abból indul ki, hogy az esetek túlnyomó többségében ez utóbbi a gyengébb partner azokkal szemben, akik csak szexuális igényeik kielégítésére használják ki őt. E törvény újszerűsége éppen abban áll, hogy szakít az évszázados gyakorlattal, amely láthatatlanná teszi az elkövetőt, ezzel is az áldozatot téve felelőssé egy nem kívánt és kegyetlen társadalmi jelenségért. A svéd megközelítés széleskörű szociális és társadalmi intézkedésekbe ágyazódik bele és a problémát annak valódi gyökerénél kezeli. Ezért is tudott néhány év alatt eddig egyedülálló, statisztikailag kimutatható eredményeket felmutatni a prostitúció visszaszorításának terén. A svéd törvénykezés a szexuális aktust nem jognak, hanem a partnerek által kölcsönösen gyakorolt kiváltságnak tekintti. Társadalmi valóságként ismeri el azt, hogy a prostitúció a férfiuralomból következik és nem – mint a közhitel tartja – a nők természetéből. (Hiszen igaz, hogy a prostitúció ősidők óta létezik, de nem azért, mert „minden nő eladja magát”, hanem mert a szexuális szolgáltatások iránti férfikereslet a patriarchátus kezdeteitől működteti a prostitúció piacát.)

A szexuális szolgáltatások fogyasztói szinte kizárólag férfiak, akár heteroszexuális, akár homoszexuális prostitúcióról van szó. Láthatóvá tételük nemcsak arra irányítja a figyelmet, hogy kik is konkrétan ezek a férfiak, hanem más nyilvánvaló kérdésekre is. Mi az a szemlélet, amely lehetővé teszi a prostitúció gyakorlatát? Mennyiben osztja a férfítársadalom ezt a szemléletet? Lehet, hogy a prostitúció pusztá léte ill. annak tagadása, hogy a prostituáltak a férfiuralom tragikus sorsú áldozatai, egyfajta biztonságot ad a férfítársadalomnak?

A prostitúció a férfiuralomnak, mint társadalmi, sőt civilizációs rendnek a legalapvetőbb feltevéseit intézményesíti. A férfiak szocializációs folyamatába láthatatlanul beépül a bizonyosság, miszerint nemük révén joguk van a környezetük, a mindenki számára adott tér és idő felett rendelkezni. Ez a nők testére és a szexualitásra is kiterjed. (Innen már adott a lépés, hogy ami jog, azt jogos akár erőszakkal is megszerezni vagy megőrizni...) Az ezeken a feltevéseken alapuló társadalomban férfierdek a prostitúció fennmaradása. Ezt mutatja az a tény is, hogy bár a férfiak többsége nem veszi igénybe a prostituáltak szolgáltatásait, mégis (legalábbis hallgatólagosan, gyakran pedig aktívan is), hozzájárul a prostitúció fenntartásához, védelmébe veszi annak gondolatát.

A prostitúció azonban nem egy gondolat. A prostitúció száj, hüvely és végbélnyílás, amelyet egy férfi a hímveszőjével, néha a kezével, néha valamilyen tárgygal penetrál, hogy aztán egy másik, majd egy újabb és újabb és újabb és újabb férfi, egyik a másik után újra és újra ezt tegye. A prostitúció egyik hajtóeleme a nőgyűlölet, az agresszivitás, amely egy férfit egy prostituált megkeresésére és használatba vételére készítet, a mély megvetés, amely egy emberi életet néhány szexuálisan kihasználható lyukká redukál és amellyel egy férfi azt tesz, amit akar. A nők szexuális eltárgyiasítása az elembertelenítés folyamata, amely előrevetíti annak végkifejletét, a nemi erőszakot. Ezt intézményesíti a prostitúció, hiszen a kliens olyasvalamit szerez a prostituálttól (aki valójában nem választotta az éppen vele való szeretkezést), amit egyébként csak erőszakkal tudna elérni. Az erőszak tényét a kliens (és a társadalom) két módon titkolja önmaga előtt: egy infrastruktúra és az azt működtető stricik, ill. pénz közbeiktatásával.

A prostitúcióban, ugyanúgy, mint a csoportos, vagy háborús helyzetekben előforduló tömeges megerőszkolásokkor, férfiak arra használják a nők testét, hogy egymással kommunikáljanak és kifejezzék azt, ami összeköti őket. Ez valójában nem más, mint az, hogy ők nem nők. Egy férfi többek között azért tud prostituáltat találni, mert őelőtte már jártak nála más férfiak és őutána is fognak. Így válik a prostituált, alias a megerőszkolt nő teste a férfiasság közvetítő közegévé, amelyen keresztül férfiak megosztják egymással szexualitásukat, tettekben és szavakban. Nem véletlen, hogy a partnereiket bántalmazó férfiak a prostituáltakat idéző szavakkal („te ringyó”, „te szajha” stb.) szokták kísérni a rúgásokat és az ütésekkel.

EGYFAJTA KULTÚRA

A családon belüli, nők és gyermekek elleni erőszak és a prostitúció ugyanannak a kultúrának, a férfiuralom kultúrájának jelenségei. A köztudatban, de még a válóperekben is, még mindig terhelő a nőre nézve, ha „elhanyagolta” az úgynevezett házastársi kötelezettségeit, azaz nem volt időben asztalon a vacsora, arról nem is beszélve, ha nem tárta szét a lábát. Vagyis társadalmilag elfogadott, hogy a szex a férfi számára jog – ami ugyanakkor azt jelenti, hogy a nő számára kötelesség. Ezzel együtt jár az, hogy a férfi megtorolhatja, ha nem kapja meg, amire jogot formál, vagy hogy pénzért megvásárolhatja azt, még akkor is, ha ezzel a társadalom egy egész csoportját teszi ki kegyetlen, traumatizáló és megalázó bánásmódnak. A prostitúció legalizálása ill. normalizálása társadalmi normává emelné ezeket a „jogokat”. Annak elismerése, hogy a pénz többet ér, mint egy nő, különösen, ha az prostituált, azt is szentesítené, hogy az így megvásárolt emberi életnek többé nincs jelentősége a civil vagy társadalmi öntudat, a lelkiismeret, a törvénytisztelet, az állampolgári jogok vagy az emberi méltóság vonatkozásában. Ez beláthatatlan időre és beláthatatlan mértékben megrontaná a nők helyzetét és a társadalmi együttélést.

A prostitúció kezelésének svéd modellje azt mutatja, hogy lehet előrefele lépni ebben a témában. Ehhez azonban arra is szükség van, hogy a férfítársadalom szembeneézzen a saját szerepéről alkotott képzetével és azok valódi következményeivel.

Mit is akarunk legalizálni?

Betlen Anna

közgazdász,

Esélyegyenlőségi Kormányhivatal Nők és Férfiak Társadalmi Esélyegyenlősége Igazgatóság.

Az írás megjelent a Népszabadság 2002.

december 9-i számában.

Ismét felröppent a hír: a Belügyminisztérium szerint meg kell fontolni a New York-i egyezmény teljes vagy részleges felmondását, rendezni kell a közterületi prostitúció kérdését. Most már mindenki, de tényleg mindenki szerint a New York-i egyezmény a fő akadálya annak, hogy végre pontot tegyünk az évek óta folyó vitára, és megoldódjon a lakosságot, az önkormányzatokat és az állami szerveket egyaránt irritáló probléma. A prostitúció helye a bordélyokban, illetve a bordélyszerű intézményekben van, lehetetlen helyzet, hogy egy a Rákosi-rendszer tombolása idején elfogadott egyezmény korszerűtlen és illuzórikus előírásai kössék gúzsba a rendet kívánó polgárok és választott testületeik kezét.

A magyar közvéleménynek nincs információja arról, hogy miért szüntették meg 1926-ban hazánkban a bordélyházakat. A felelős politikai döntéshozók nincsenek tisztában azzal, hogy miért nem sikerült az illegális prostitúció legális csatornába terelése vagy felszámolása sem a múltban, sem a jelenben, sem a New York-i egyezményt aláíró, sem az abból kimaradt országokban.

A New York-i egyezmény felmondását szorgalmazók szerint ahol nem korlátozza a jogalkotót az egyezmény a maga megvalósíthatatlan humanista előírásaival, ott sokkal könnyebb a helyzet, sokkal kedvezőbb szabályozási lehetőségek állnak rendelkezésre. Meghaladná e cikk kereteit, hogy pontról pontra végignézzük, melyik rendelkezés melyik országban miként mondott csődöt a prostitúció szabályozásának új- és legújabb kori története során. A komolyabb szakirodalom újra és újra megállapítja: bármilyen rendszerrel (bordéllal, anélkül, magánkéjőntelepekkel, egyéni bárcával stb.) szabályoznak, a titkos prostituáltak létszámát a legszigorúbb becslések is az engedélyezett hatáskörösára, tizenkétszeresére, néhol hússzorosa teszik.

A prostitúcióról valamirevaló (történeti, szociológiai) szakirodalom magyar nyelven a második világháború után nemigen született. Rendelkezésünkre áll azonban néhány igen jelentős szakmunka a XX. század első feléből, és bár ezek mai ismereteink alapján számos szakmai és politikai kifogással illethetők, azért igen részletesen tárják eléink a prostitúció szabályozását („reglementációját”) célzó jogalkotás és jogalkalmazás évszázados kudarcát mind Magyarországon, mind pedig Európa és Észak-Amerika országaiban. Tessék csak átlapozni például dr. Doros Gábornak és dr. Melly Józsefnek a Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala kiadásában 1930-ban megjelent monográfiáját. Előre is elárulhatom az eredményt:

nincs az a New York-i egyezménytől szabad szabályozás, amelynek következtében az utcai prostitúció bevonulna a bordélyokba. Mi több, még a titkos prostituáltak számának alakulása sem függ attól, hogy lehet-e erre a tevékenységre vállalkozói engedélyt kapni, működhetnek-e bordélyházak, magán-kéjőntelepek vagy prostituáltsszövetkezetek.

Az 1860-as évek végén Angliában olyan törvényt fogadtak el, amely felhatalmazta a hatóságokat, hogy minden nőt, akiről gyanítják, hogy prostituált, kényszervizsgálatnak vessenek alá; ha betegnek minősítik, három hónapra kórházi elzárásra ítélik, ha ez kevés, meghosszabbíthatják; amennyiben a nő nincs megvizsgálható állapotban (menstruál), öt napra a kórházba zárassák, a kórházi tartózkodás alatt erkölcsi és vallási nevelésben részesítsék. Az abolicionista mozgalom e jogszabály elleni tiltakozásképp jött létre – vagyis annak a mélyen megalázó rendelkezésnek az eltörlése végett, amely a nőket a viktoriánus kettős morál (a férfiakra és nőkre nézve különböző jogi-erkölcsi követelmények) nevében bélyegezte meg, és melynek nyomán a rendőri, egészségügyi hatóságok erőszakosan és gyakran fájdalmas eljárásokkal léptek fel.

„Igazságtalan azt a nemet büntetni, mely áldozata egy erkölcstelenségnek, s büntetlenül hagyni azt, mely legfőbb okozója mind az erkölcstelenségnek, mind pedig rettegett következményeinek” – írta a mozgalom alapítója, Josephine Butler. Ez a megfogalmazás, amely az egész női nem hátrányos megkülönböztetését rója fel a korabeli törvényhozásnak, nem romantikus túlzás. A prostitúció valóban a nő alávettségén alapul, léte és fenntartása nem csupán azok tragédiája, akik személyesen áldozataivá váltak (következzék ez kvázi önkéntes „döntésből” vagy nyílt erőszakból), hanem minden nőé, és persze az egész társadalomé.

Hiszen az a társadalom, amelynek férfi tagjai normális természeti szükségletként kezelik a prostitúciót, egyben úgy is tartja, hogy a férfiak természetes szükséglete az olyan nemi aktus, amelyet a női partner nem kíván, amely a nő számára rossz, megalázó, és amit csupán a túlélés érdekében fogadhat el. Az a társadalom, amely természetesnek tekinti a prostitúciót, természetesnek tekinti azt is, hogy a nők egy részét tárgyként, árucikként, befektetésként kezelik.

Az a társadalom, amely ezt a gyakorlatot természetesnek tartja, azt is természetesnek veszi, hogy a prostitúció világában szocializált férfiak ezt a magatartást, ezt a szexuális viselkedést (s persze vele a nemi betegséget is) viszik haza feleségükhöz, barátnőjükhöz: ilyen, a nőt eszközként használó férfiak mutatnak apai mintát fiaiknak, leányaiknak.

Fel kellene hagynunk végre az elkoptatott és végig-gondolatlan sztereotípiák szemforgató ismételtetésével: „mindig volt – mindig lesz”, „legősibb mesterség”, „természeti szükséglet” stb., és szembe kellene néznünk a tényekkel.

A prostitúció hátterében a nőket és gyermekeket (általában a gyengébbeket) kíméletlenül kizsákmányoló, tárgyként, nemegyszer vagyontárgyként használó hatalmi fölény áll. Nemzetközi kutatások szerint a prostituáltak 80-90 százaléka gyermekkorában szexuális és fizikai visszaélések áldozata volt; úgy nőtt fel, hogy számára mi sem természetesebb, mint hogy használják őt. Azoknak, akik a prostitúciót önként választó prostituáltakra hivatkoznak, emlékeztetnünk kell arra, hogy az IOM (Nemzetközi Migrációs Szervezet) – az Európai Unió, az Európa Tanács és az ENSZ által is előszeretettel idézett – adatai szerint Nyugat-Európában évente 500 ezer kényszerített kelet-európai prostituáltat adnak el. Hozzávehetjük ehhez még az unión belülieket meg a harmadik világból érkezőket: a nőkereskedelem minden évben százezrével szedi áldozatait. És noha az elmúlt tizenkét évben nem akadt magyar kormány, amely e témában tudományos kutatásra adott volna megrendelést, azért tudjuk, hogy hazánk hagyományosan mind forrás-, mind cél-, mind pedig tranzitországgként jelentős szerepet játszik a nemzetközi leánykereskedelemben. És azt sem árt tudni, hogy a leány- (és gyermek-) kereskedelem nem csupán országok között, de országhatárokon belül is a prostitúció legfontosabb „szállítója”.

Mielőtt döntenénk a prostitúció szabályozásáról, próbáljunk a következő kérdésekre választ adni:

1. Ha a prostitúció tisztességes megélhetésre alkalmas adó normális szolgáltatótevékenység, legalábbis ott, ahol ezt megengedik (Ausztria, Németország, Hollandia stb.), hogyan lehetséges az, hogy e tevékenység művelőinek elsősorban tömegét kényszerrel, erőszakkal, kizsákmányoló módon, rendkívüli kiszolgáltatottságot, az egészségre és életkilátásokra nézve súlyos veszélyeket jelentő körülmények között, törvénytelenül kell toborozni?
2. Föltéve, hogy a prostitúció tisztességes megélhetésre alkalmas adó normális szolgáltatótevékenység, ön, tisztelt olvasó, óhajtja-e, hogy leánya, húga, felesége ezt a foglalkozást válassza önként?
3. Tudja-e a magyar társadalom, hogy a prostituáltak és klienseik száma hogyan viszonyul egymáshoz? Segítségül képzeljünk el egy piramist, amelynek szűk csúcán az úgynevezett luxusprostituáltak helyezkednek el heti egy-két klienssel, középtájon a magánlakásokban működő telefonos prostituáltak napi 2-3 klienssel, igen széles talapzatán pedig a masszázsszalonos, majd pedig az utcai, út menti prostituáltak napi 3-20 klienssel. Tudja-e tehát a magyar társadalom, hogyha hazánkban 30 ezer prostituálttal számolunk, akkor ez hány klienst jelent?
4. Igazságosnak tartja-e a magyar társadalom, hogy – miközben a pár tízezer szociálisan, pszichológiailag, egészségileg és gazdaságilag tönkretett, majd magára hagyott prostituált viseli a felelősséget a prostitúció által felszínre hozott társadalmi bajokért, miközben a Btk. szerint is súlyos bűncselekményeket elkövető prostitútorok ezrei csak elvétve kerülnek horogra, és nagyon enyhe elbírálásban részesülnek – az egész szisztémát fenntartó több százezer (millió?) kliens érinthetetlen marad?
5. Igazságosnak tartja-e a magyar társadalom azt, hogy az állam a profi maffiózók által kézben tartott, kiszolgáltatott prostituálttól adót (vagy bírságot) szed? Tudja-e a magyar társadalom, hogy minden

egyedül befolyó forintért újabb és újabb megaláztatással kell fizetni?

6. Mennyiben osztja a magyar társadalom azt a hiedelmet, hogy a prostitúció által terjesztett fertőző betegségek okozói a prostituáltak volnának, és az ártatlan veszélyeztetettek a kliensek? Számol-e a véleményformáló elit a ténnyel, hogy a prostituált a legkevésbé sem akarja az aktust, amelynek során a betegség terjed, és hogy maguk a fertőzött prostituáltak is kliensektől kapták a betegséget? A prostituált ki van szolgáltatva futtatóinak. Ha a kliens úgy kívánja, és a futtatók erre adnak parancsot, kénytelen övszer nélküli aktusba is belemenni. Kíván-e a társadalom módot találni arra, hogy a klienst kötelezzük az egészségővő rendszabályok betartására?

A prostitúció mint rendszer a nemi erőszak – és végső soron a nő végtelen alávetése – számára biztosít intézményes kereteket. Az aktusra kényszerítő erőszakos cselekmények jelentős részét a prostitútorok, magát az aktust a kliens végzi el. A kliens nem a nő „bájait”, avagy „szolgáltatását”, hanem a rajta korábban elkövetett erőszakot vásárolja meg.

Aki a prostitúciót a társadalom normális velejárójának tartja, állítva, hogy ez a férfiak természetes szükségleteire épül – hallgatólagosan elfogadva ezáltal a gyermekek szisztematikus szexuális használatát, nők megerőszakolását, adásvételét –, igen sajátos véleménnyel lehet férfiról, társadalomról.

A legalizálással csupán a ma még illegális bordélyokban működő prostitúció töredékét, a jéghegy csúcát érhetjük el; az utcai, közút menti prostitúció áldozatainak tetszés szerinti zaklatása, ellenőrzése, önkényes büntetése változatlanul folytatódni fog. A prostitúció legalizálása nem szolgálhat semmi jót – hacsak azt nem, hogy a legnagyobb hatalmú prostitútorok végre büntetlenül működhessenek és moshassák tisztára a pénzüket.

Javaslom, hogy a kormány indítson harcot a prostitúció ellen.

1. Tegyen meg mindent (ahogyan erre kötelezettséget is vállalt) a New York-i egyezmény és a nőekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ-egyezmény (CEDAW), s az ezekhez kapcsolódó ajánlások, és a nők elleni erőszak visszaszorításáért 2002-ben hozott Európa Tanács-ajánlás szövegeinek és más hasonló dokumentumoknak magyar nyelven nagyon széles körben való terjesztése és megvitatása érdekében.
2. Indítson és finanszírozzon vizsgálatot a nőket és gyermekeket érő erőszak, ezen belül a prostitúció és emberkereskedelem kiterjedésére, az áldozatok és az igénybevevők szociológiai, pszichológiai, gazdasági, területi jellemzőire vonatkozóan, és az eredményeket a legszélesebb körben tegye ismertté.
3. Dolgoztasson ki és alkalmazzon közoktatási és propagandaprogramokat a nők és a gyermekek elleni erőszak különböző formái, ezen belül a prostitúció és emberkereskedelem valódi természetének megismertetése, a veszélyeztetett társadalmi csoportok védelme érdekében.

4. Hozzon létre és működtessen megfelelő személyzettel és biztonsági eljárásokkal ellátott menedékházakat azon prostituáltak számára, akik menekülni szeretnének helyzetükből.
5. Tartsa be a New York-i egyezményt, különös tekintettel annak első és második cikkére:

„1. Cikk:

A jelen egyezményben részes felek kötelezik magukat arra, hogy mindazokat megbüntetik, akik más személy kéjelgésének kielégítésére:

1. prostitúció céljából megkerítene, rábírnak vagy elcsábítanak más személyt, akár annak beleegyezésével is,
2. más személy prostitúcióját kizsákmányolják, akár annak beleegyezésével is.

2. Cikk:

A jelen egyezményben részes felek kötelezik magukat arra, hogy hasonlóképpen megbüntetik mindazokat, akik:

1. bordélyházakat tartanak fenn vagy

vezetnek, avagy azok fenntartásához szükséges anyagi eszközöket tudatosan szolgáltatják, illetőleg az anyagi eszközök szolgáltatásában részt vesznek,
2. épületet vagy más helyet egészben vagy részben mások prostitúciójának céljára tudatosan bérbe adnak vagy bérelnek... .”

6. Végül: korlátozó intézkedéseket a klienssel szemben vezessen be: attól követeljen egészségügyi igazolást, aki prostituáltat akar igénybe venni. A védeni kívánt területeken pedig – szabálysértési eljárás kilátásba helyezésével – a klienseket tiltsa el a prostitúciótól.

Biztosíthatok mindenkit, hogy ez utóbbi rendelkezéssel bármely, a köz-, avagy helyi hatalomnak fontos területről azonnali hatállyal ki lehet szorítani a prostitúciót, mégpedig anélkül, hogy az amúgy is rendkívül nehéz helyzetben lévő prostituáltakat az államhatalom részéről bántódás érné.

Kinek ment itt el az esze?

Kurcz Éva

szociálpolitikus

Az írás megjelent a Népszabadságban 2003. július 7-én.

Az egyik kereskedelmi televízió vitaműsorában a Magyar Helsinki Bizottság nevében nyilatkozó férfiú szerint „a New York-i egyezményt (amely nem tekinti legális tevékenységnek a prostitúciót, viszont nem a prostituáltat rendeli büntetni) minden épeszű ember fel akarja mondani”. Szóval nekem és a hozzám hasonlóan gondolkodóknak elment az eszünk, mivel a prostitúciót nem azért tartjuk problematikusnak, mert annak igénybevétele nincs jogilag megfelelően szabályozva.

A vitában részt vevők párhuzamot vontak a prostituált és a drogos „karrierje” között. Mit szólnának, ha holnapról a magyar állam, (f)elismerve a kábítószer iránti keresletet, vállalkozói engedélyt adna ki a dílereknek, vagy akár maga kezdene el droggal kereskedni? Nyomban elfogadhatónak tartanák ezt a tevékenységet, amint a törvény-tisztelő dílerek befizették az adót és a tb-járulékot? Kötve hiszem. Amint a felháborodástól szóhoz jutnának, valószínűleg egyetértenének azzal, hogy vannak bizonyos szükségletek, amelyeket még akkor sem elégítünk ki, ha erre kereslet mutatkozik.

A vita kiindulópontja az volt, hogy a női test ugyanolyan áru, mint a többi, tehát ha kereslet mutatkozik rá, ki kell elégíteni. Problémák lehetnek viszont az „örömlányok” nyújtotta „szolgáltatás” minőségével. Néhány résztvevő például kifogásolta, hogy a nemi beteg

prostituált veszélyes lehet a kliens egészségére. Az-éra, aki sok esetben erőszakkal vagy felár fizetésével kényszeríti a prostituáltat arra, hogy tekintsen el az óvszer használatától. Szóval, ki kinek az egészségére veszélyes? A vita résztvevői számára tán furcsa, de a prostituáltaknak is van egészsége.

Ha az emberi jogi szervezet képviselője észrevenné végre, hogy nemcsak a (férfi) klienseknek, hanem a prostituált nőknek is vannak emberi jogaik, valószínűleg egészen más következtetésekre jutna. Akkor valószínűleg azért aggódna, hogy ezeket a nőket, gyermekeket – mert 14–18 éves kora között még gyermek az ember, a jelek szerint (a törvények szerint azért nem) már szabadon prostituálható – az esetek 90 százalékában erőszakkal kényszerítik arra, hogy ezt a „munkát” végezzék.

Az idézetek a műsorvezetőtől származnak, aki azt tartotta a legnagyobb problémának, hogy a prostituáltak nem adóznak a bevételeik után. Tessék mondani, miként lehet összeegyeztetni a más prostitúciójából történő jövedelemszerzés tilalmát (kittartottság néven szerepel a Btk.-ban) a prostituált megadóztatásának igényével? Vezessük be az állam által gyakorolt közst-riciség fogalmát közéleti fogalomkincsünkbe?

Ha mindenképpen piaci jelenségként kívánjuk felfogni a prostitúciót, ideje lenne a keresleti oldallal foglalkoznunk! A különböző médiákban dolgozók ne a prostituáltakkal, hanem a kliensekkel készítsenek interjúkat! Az ő motivációikat kutassák a témával foglalkozó pszichológusok! Az ő társadalmi visszailleszkedésüket kívánja elősegíteni a szociális munkás, az ő kezükbe nyomjon bírságcédulát a rendőr! Az ő viselkedésüket tekintse devianciának a társadalom, hiszen ők az okai

annak, hogy a prostitúció folyamatosan újratermelődik! Mert ahol nincs kereslet, ott nincs kínálat sem!

Egyszóval: egy olyan, a jelenlegitől gyökeresen eltérő szabályozás lenne a megoldás, ahol a hátrányok nem a prostituáltat, hanem a klienst sújtják. És ha a prostitúció legalizálása „lépés a kulturált, szabad

jogállamiság felé”, akkor azt hiszem, mindkettőnkél egészen mást takar ez a definíció. Nálam ugyanis – lehet, hogy elment az eszem? – a kulturált, szabad jogállamiság egyebek között az állampolgárok gazdasági és testi önrendelkezését jelenti, az önkéntes és örömteli szexhez fűződő jogot, még a nők számára is.

A férfi ősi jussa.

Társadalompolitikai érvek a prostitúció legalizálása ellen

Betlen Anna

közgazdász,

**Esélyegyenlőségi Kormányhivatal Nők és Férfiak
Társadalmi Esélyegyenlősége Igazgatóság.**

Kézirat. A Fundamentum felkérésére készült.

A prostitúcióról mint társadalompolitikai kérdésről szóló tanulmány olvasója remélhetőleg nem a szexuális áruk és szolgáltatások piacának legújabb s legizgalmasabb híreire, az új pozitúra-divatra vagy a vonatkozó termékek világpiacán jegyzett árak listájára kíváncsi. Egy efféle dolgozat olvasóját természetesen a prostitúció is elsősorban mint jogi kérdés érdekli. No de kinek a jogairól és miféle jogokról legyen szó?

A prostitúcióról mind büntetőjogi (és szabálysértés-jogi), mind igazgatás-rendészeti, mind pedig emberi jogi vonatkozásait illetően éles, ám hullámzó intenzitású vita folyik évek óta. Nyilvánvaló, hogy a mindennapi élet jogi szabályozásának – hogy tudniillik mit szabad és mit nem szabad, hogy ki büntethető vagy vonható felelősségre mely tettéért – elvi, az emberi jogok tisztázására épülő alapokon kell állnia. A vita résztvevői ugyanakkor mégis előszeretettel különítik el a szabályozásra teendő javaslatok körüli eszme-cserét az emberi jogi megfontolásoktól, ilyesmi szavak keretében: „Magam is szörnyű dolognak tartom a prostitúciót és hosszabb távon mindent el kívánok követni a megszüntetése érdekében. Addig is azonban, amíg ez nem sikerül nekünk, helyesen tesszük, ha szabályozott mederbe igyekszünk terelni.”¹

Mindjárt az elején érdemes leszögezni: ha egy jelenséget rossznak, szörnyűnek, megszüntetendőnek tartunk, mint az ember nembeli lényegével, vagy az ember alapvető – emberi, polgári, politikai, szabadság-stb. – jogaival össze nem egyeztethető dolgot, akkor aligha javasolhatjuk vagy helyeselhetjük a kérdéses jelenség törvényes szabályozását, legalizálását. Megkerülhetetlen kérdés persze, hogy valóban összeegyeztethetetlenek kell-e tartanunk a prostitúciót az ember méltóságával; valóban úgy ítéljük-e meg, hogy az szemben áll az alapvető emberi jogokkal. S

egyáltalán: mely szereplők emberi jogai oldaláról tekintünk is erre a kérdésre? Előre el kell ismerni, hogy nem lehetünk pártatlanok: társadalmi, vagyis hatalmi, vagyis politikai (persze egyáltalán nem *pártpolitikai*) kérdésről lévén szó, kénytelenek leszünk a végén valamiképp állást foglalni.

Mindenekelőtt le kell raknunk a további tárgyalás fogalmi alapjait.

A PROSTITÚCIÓ

A prostitúció e dolgozat tárgyaként nem azonos a közkeletű szóval „erkölcstelenség” gyűjtőnéven összefoglalt fogalomkörrel. Nem azt kutatjuk, hogy valaki viselkedése megfelel-e a mi erkölcsi vagy netán szexuál-esztétikai felfogásunknak (ha van egyáltalán ilyenünk), avagy racionális életszemléletünknek. A prostitúcióra ezúttal mint társadalmi jelenségre tekintünk, s ennek megfelelően szociológiai, politikai, mi több, gazdaságpolitikai tekinteteket vetünk a dologra.

Gondosan elkerüljük a prostitúcióból, e gazdag metafora-forrásból merítő közgondolkodás kínálózó buktatóit: nem hisszük például, hogy bármi tekinthető prostitúciónak, ami kellemetlen és pénzzel függ össze, hogy nincs tehát lényeges különbség a bármelyikünk hétköznapi és egy prostituált hétköznapi között; s fordítva: nem andalodunk el a „prostitúció = szex, a szex = jó, a prostitúció = jó” szillogizmusa által keltett lágy hullámokon. Egy pillanatra sem tévesztjük szemünk elől, hogy a prostitúció maga a kénkőves pokol – a prostituált számára legalábbis bizonyosan az.

Ebben a dolgozatban a prostitúció színpadán négy szereplő viselkedését figyeljük meg, pontosabban négy szereplő-csoportét.

¹ Horváth Csaba, Budapest II. kerületének polgármestere, országgyűlési képviselő nyilatkozta ezt, 2003. őszén, mikor a prostitúció szabályozását célzó törvényjavaslatot tervezett benyújtani az Országgyűlésnek.

1. SZEREPLŐ: A PROSTITUÁLT

Akkor tekintünk valakit prostituáltként, ha rendszeresen pénzért vagy más anyagi jellegű ellenszolgáltatásért szexuális tevékenységet végez, változó ügyfelekkel, válogatás nélkül. Mind a három kitétel fontos: az anyagi ellenszolgáltatás épp úgy, mint a szex, illetve a válogatás nélküliség. A szexuális tevékenységet ezzel szemben nem tekintjük prostitúciónak, bármily rendszeresen, bármily sok partnerrel folytatja is valaki, ha nem pénzért vagy valami hasonló ellenszolgáltatás fejében végzi. Ezt a jelenséget egyszerűen promiszuitásnak nevezzük, s jelen tárgyalásunk során nem vesszük tekintetbe. A prostitúcióról szóló eszmefuttatásba nem vonjuk be azokat a tevékenységeket, amelyek nélkülözik a szexuális aktussal való szoros kapcsolatot, bármily sokan érvelnek is a vitákban a szexualitáson kívüli világból vett hasonlatokkal, metaforákkal (az érvek és ellenérvek kavalkádjában természetesen magunk is előszeretettel élünk majd az analógia-képzés lehetőségével; soha nem keverjük azonban össze azt, amit hasonlítunk azzal, amihez hasonlítjuk). Végül a prostituált több, a nemi kapcsolat tekintetében hozzá válogatás nélkül érkező klienssel folytatja ezt a tevékenységet: vagyis az ő saját, magához a szexhez fűződő érdekei, érzései és vágyai szempontjából nem tesz (nem tehet) különbséget kliensei között. A prostitúció definíciója tekintetében ez – a válogatás nélküliség, mint rendkívül fontos szempont – legalább már a középkor óta ismert: „nyilvános szajhák. . . , akik testüket hitvány pénzért vagy más díjért válogatás nélkül áruba bocsátják”.²

2. SZEREPLŐ: A KLIENS

A prostitúció kliense az, aki pénzért vagy más anyagi ellenszolgáltatásért az ilyen célból rendelkezésre álló, nem csupán őt, hanem másokat is hasonló feltételekkel kiszolgáló prostituálttól saját nemi vágyai felkeltésére vagy kielégítésére alkalmas tevékenységet vesz igénybe. Nem számít itt, hogy ismeri-e a prostituáltat, hogy csak éppen őt vagy bárkit választ magának, hogy kívánja-e, kedveli-e őt: a kliens attól kliens, hogy az e célból rendelkezésre álló (rendelkezésre bocsátott) személyt veszi céljaira, pénzért igénybe. A kliens témánk legfontosabb eleme, akkor is, ha szinte semmit nem tudunk róla. A kliens homályban marad, inkognitót élvez. Nem véletlenül: ő társadalmi szinten a cselekvő hatalom maga. Vagyis a kliens mint politikai kategória jelenik meg előttünk. Nem hiába nem készül róla kutatás, nem hiába nem tudunk reguláris adatokat róla, nem hiába, hogy őt nem kategorizálják a rendőri nyilvántartások. Néhány rádió- vagy tévé-műsorba betelefonáló laci- vagy nándi-hangon, egy-két internetes kliens-fórum élménybeszámolóján kívül a kliensnek nincs a szociológus számára értékelhető megnyilvánulása.

²A Fülöp fermói püspök által Budán 1279-ben összehívott zsinat határozatából idézi, s az idézetnek éppen a válogatás nélküliség első hazai vonatkozású említése tekintetében tulajdonít jelentőséget monográfiájában dr. Doros Gábor és dr. Melly József: *A nemi betegségek kérdése Budapesten*, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala Statisztikai Közlemények, 1930., 661. oldal.

³Lásd például: dr. Fehér Lenke: *Válaszok a prostitúció és emberkereskedelem kihívásaira*, In: *Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem*. Szerk: dr. Fehér Lenke és dr. Forrai Judit, 1999.

⁴Kivételes, ám áruklódó történelmi példa a középkorból arra vonatkozóan, hogy ki lehetett kliens és ki nem: „... (Konstanz városában) a bordélyba való belépés tilos volt a nős férfi ak, egyházi személyek és 'hitetlenek' (zsidók, törökök és mórok) számára. A szabályszegőket szigorúan büntették. (...) Nürnberg városából a 15. sz. elején örökre száműztek egy Mardocheus nevezetű zsidó embert, amiért a nyilvánosházat látogatta.” Annette Lömker-Schlögl: *Prostituierte*. In: *Randgruppen – Der Spätmittelalterlichen Gesellschaft* (Szerk.: B.U. Hergemöller), Fahbusch Verlag, Warendorf, 2001. 67.-68. old.

3. SZEREPLŐ: A PROSTITÚTOR

Ebben a kategóriában, az összefoglaló név alatt értjük mindazokat, akik a prostitúció rendszerét szervezik, biztosítják. Itt vesszük számításba a kerítőket, a futatókat (striciket), a prostitúció intézményeinek működtetőit: bordélyosokat, emberkereskedőket, felhajtókat, őrző-védőket, de szigorúbb meghatározással akár ide sorolhatjuk a prostitúciós ipar által rendszeresen foglalkoztatott, abból rendszeres jövedelmet húzó taxifőroket, bártulajdonosokat, pincéereket, szállodásokat, a prostitúciós tőrakban érdekelt utazási irodák, a szexiparban érdekelt reklám- és hirdetési ügynökségek tulajdonosait, alkalmazottait stb. is. E ponton érdemes előrebocsátani, hogy a prostitúció és a vele szoros kapcsolatban lévő ember- (leány-, nő-) kereskedelem összefüggéseiről, illetve különállásáról – s egyben az emberkereskedők helyéről a prostitútorok között – még fogunk néhány szót ejteni.

4. SZEREPLŐ: AZ ÁLLAM

A prostitúció negyedik főszereplője – ha akarjuk, ha nem – az állam. Hogy a prostitúció, ha van, érdemes-e a figyelemre vagy sem; hogy bűn-e, ki bűne, mennyire az, s milyen szankciókat érdemel; vagy hogy esetleg egyenesen kívánatos, támogatandó, sőt, haszonnal kecsegtető érték-e, amelyet óvni, fejleszteni kell; hogy baj-e, amely ellen nincs mit tenni, vagy van ugyan, de csak korlátok – s konkrétan milyenek – között tehető, s teendő: nos, mint látható, elég széles skálán mozog a prostitúcióval kapcsolatban elképzelhető állami szerepvállalás.

Az államok a prostitúció vonatkozásában nézetem szerint két egymástól jól elkülöníthető rendszert alkalmaztak az eddigiekben. Az utóbbi évtized kurrens szakirodalma ezzel szemben három átfogó rendszert tart számon, s ezen belül további egy-két altípust, az alkalmazott gyakorlat változatainak megfelelően.³ Az eligazodás megkönnyítése érdekében – anélkül, hogy a történetíróktól elvárt pontosságra törekednénk – elevenítsük fel a szakirodalomban ma is sztereotip módon idézett három fő állami szabályozási konstrukciót, a reglementációs, a prohibíciós és az abolicionista modellt.

Ha a prostitúciót az állam a társadalom normális, kívánatos, rossz, de szükséges stb. velejárójának tekinti, más jelenségekhez hasonlóan ez esetben is kijelöli a törvényes működési kereteket. Hol, ki, milyen feltételek mellett, mennyiért végezheti, veheti igénybe⁴ és szervezheti.

A prostitúció *reglementációjának*, állami szabályozásának története a messzi távoli időkbe nyúlik vissza, de mivel nem törekszünk teljes történelmi áttekintésre,

elég lesz csupán szemelgetni a rendelkezésünkre álló jogtörténeti adatok tárházából. Doros és Melly már idézett monográfiája hosszasan részletezi a prostitúció szabályozásának hazai történetét, majdhogynem a honfoglaló ősökig nyúlva vissza a történelemben. Nem csak a tiszteletre méltó szerzőpáros (és persze kitűnő elődjük, dr. Siklóssy László levéltáros⁵), de maguk az idézett és alaposan kielemezett középkori jogforrások is rendre együtt kezelik, összemosják a prostitúcióval kapcsolatba hozható vétségeket az általában a nemi, illetve házassági erkölcs ellen elkövetett kihágásokkal. Ha az olvasó kissé messzebről, mintegy kívülről tekint rá az igen terjedelmes jogszabály- és rendelkezésfolyamra, a hozzájuk itt-ott gazdagon fűzött kommentárokkal együtt, csakhamar nyilvánvalóvá válik, hogy a prostitúció szabályozása legelső sorban a házasság intézményének védelmét volt hivatva szolgálni. Nemi gerjedelmei, mint tudjuk – tisztesség esetén legalábbis – csak férfiaknak lehetnek, ők pedig helyesen teszik, ha alkalmas házasság hiányában ezeket a prostitúció intézményi keretei között vezetik le. Ugyanakkor szigorúan tilos – és a legszörnyűbb (ló farkához kötözés, fővesztés, Dunába fojtás stb.) büntetéssel volt illetendő –, ha valaki szülőanyagot megkerített és prostitúcióra adott, ha más lányát, feleségét elcsábította vagy megerőszkolta, s ezt megfelelően rá is bizonyították. Egyszeres védelem és részvét járt a magukat tisztas adófizetéssel megváltó vagy rendkívüli szegénység esetén sárga szalaggal megkülönböztetett prostituált nőknek, ha találunk is henyeségeket a prostituáltakat tartó kocsmárosokra és fogadósokra vonatkozó szabályok tekintetében. A nagy felfedezések (vagyis a szifilisz megjelenése) előtti időkben Magyarországon – az ilyesmit tilalmazó jogszabályok⁶ tanúsága szerint – a házasságon kívüli nemi kapcsolaton ért leányok és nők esetében a kényszerprostituálás szokása volt érvényben, de hasonló gyakorlatról értesülünk más európai országokból is. Egy a 15. századbeli délkelet-franciaországi állapotokat tárgyaló tanulmányból⁷ például kiderül, hogy e célra szerveződött fiatal férficsoporthoz, amolyan legénybandák, a mindennapi szabadidő-töltés keretében erőszakolták meg városuk legkülönbözőbb társadalmi helyzetű és korú nőit, juttatva őket ezzel az esetek jelentős részében a városi bordélyházba.

Prohibíciós rendszernek nevezik azt, amikor az állam a prostitúciót erkölcsi-társadalmi értelemben rossznak tekinti, minden benne résztvevőt bűnösnek nyilvánít. Történelmi koronként, földrajzi-állami határok szerint változó, hogy csak magát a prostituáltat, vagy a prostitúcióból anyagi hasznot húzó kerítőket, bordélyosokat, leánykereskedőket is sújtani rendelték-e az efféle állami intézkedések. A prohibíciós modellt alkalmazó rendszerek – a legújabb idők amerikai és svéd példáitól eltekintve – tudomásom szerint nemigen alkalmaztak olyan szabályt, amely a prostituált használatáért, a szexuális aktushoz pénzért való hozzájárulásért helyezett volna kilátásba szankciót.

A szifilisz megjelenését követő általános prostitúciótilalmi rendszerek sikertelensége az újkorban újabb szabályozási kísérletek terjedéséhez vezetett. A 18.-19. századi Európa (s persze Magyarország) törvényeinek tükrében a prostituáltak mint erkölcsi és testi betegségek hordozói tűnnek fel. Mária Terézia császárnő ugyan időnként összeszedette a bécsi prostituáltakat és hajón leúsztatva a Dunán Budára exportálta őket; ez és a hasonló intézkedések azonban még a császárváros számára sem jelentettek elegendő védelmet a szörnyű, s az idő tájt még leküzdhetetlen ragály terjedése ellen. Más politikai, illetve állami-gazgatás-technikai folyamatokkal együtt a prostitúció szabályozása is fokozatosan egy kiterjedt, egységes állami szabályozórendszer keretei közé került.

A szifilisz-járvány következtében, az ellene való védekezés érdekében, mint már volt róla szó, több helyütt is általában a házasságon kívüli nemi kapcsolatok, s ezen belül konkrétan a prostitúció teljes tilalmazásához folyamodtak. Prohibitív szabályozásra a múltban – a második világháború előtt – mindenesetre általában olyan korokban akadt példa, amelyek a nőt az erkölcsi és egészségügyi bajok fő hordozójának tartották; az alkalmazott büntetések nem ritkán a boszorkányüldözés szabályai szerint zajlottak le.

A második világháború utáni modern államok közül nem egyben – az akkori szocialista országok mind-egyikében – általános tilalom volt érvényben a prostitúciót illetően.

Ezekben az évtizedekben nem csak a prostitúció rendszere, de a róla való beszéd is az illegálitás homályába merült. Azért, aki keres, az talál, s megelégedéssel nyugtázza, hogy a férfilakosság legalább egy kisebb részének akkoriban is voltak „tényleges” igényei, s hogy gazdasági középvezetőink a szocialista gazdálkodási rend nem mindig könnyű feltételei között is igyekeztek legalább az ország turisztikai és devizagazdálkodási érdekeit szem előtt tartani:

„Az a tény, hogy az 1973-as évben üzletszerű kéjelgés miatt mindössze 106 terhelt ellen folyt eljárás, mindenesetre azt bizonyítja, hogy eljáró szerveink a prostitúció elleni harcot nem sorolják az elsőrendű bűnüldözési feladatok közé, illetve inkább igazgatásrendészeti problémának tekintik. Mindamellett önmagunkat csapnánk be, ha tagadnánk, hogy – különösen a városokban – a férfi lakosság kisebb hányada így biztosítja a maga számára a nemi partnert. Ezért megvan a tényleges igénye, hogy az erre vállalkozó nőt alkalomadtán megtalálja. Kétségtelennek tűnik továbbá, hogy a szálloda- és vendéglátóiparunk dolgozóinak és vezetőinek egy része a külföldi turistaforgalom és a devizagazdálkodás érdekeinek előmozdítása céljából – ha kifejezetten nem is támogatja –, de mindenesetre elnézi egy bizonyos

⁵Dr. Siklóssy László: *A régi Budapest erkölcsé*, az 1922-23-ban közreadott füzeteket a Corvina jelentette meg könyv alakban újra 1972-ben, Budapesten.

⁶A budai törvénykönyv 289. §-át idézi Doros-Melly i.m. 665. oldal.

⁷Jacques Rossiaud: *Prostitúció, ifjúság és társadalom a délkeleti városokban a XV. században*. In: *A nyilvánvaló nők. Prostitúció, társadalom, társadalomtörténet*. Új Mandátum, Budapest, 1999. Szerk: Léderer Pál.

számú prostituált működését a felügyelete alatt álló intézményben.⁸

Az idézett szövegből megtudjuk, hogy a tiltás ellenére kerültek szép számmal prostituáltak, volt, aki futtassa és szervezze őket és, persze, kereslet is adódott éppen elegendő.

Alig akad azonban forrás, amely kellő komolysággal tárgyalná a modernkori magyarországi prostitúció-tilalom időszakából származó információkat. Az 1980-as évek vége felé, mire egy-egy újságíró ismét felvette a prostitúció témájának vagy negyven évvel korábban elejtett fonálát, az azelőtt súlyosnak és komolynak megismert társadalmi összefüggéseket feledve, a prostitúcióról már inkább mint valami nem feltétlenül szalonképes, kicsit talán zaftos, de annál izgalmasabb, újfajta lehetőségéről, hovatovább szabadságjogról esett csak jobbára szó.⁹ Mintha a prostitúció maga is a társadalmi átalakulás vívmánya volna, s a benne résztvevők az éppen kialakuló polgári értékrend előhírnökei volnának. A hangvétel és a komolyság tekintetében kivételt minden bizonnyal csupán a Csalog Zsolt nagyszerű interjúkötetében¹⁰ megjelent egy-két prostituált-interjú jelent.

Szorítkozzunk tehát most egy személyes emlékemre a szocialista korszakból. Az 1970-es években egy volt prostituált elmesélte nekem, hogy ő maga és néhány társa a teljes tilalom időszakában a Belügyminisztérium irányítása és ellenőrzése alatt működött prostituáltként. A rendőrség, összeszedve az erre alkalmasnak látszó prostituáltakat, a következő alkut ajánlotta fel nekik: az őket felkereső külföldi férfiakról igyekezzenek megtudni, miféle deviza- és egyéb kereskedelmi ügyleteik vannak, kik a gazdasági, esetleg politikai kapcsolataik, s erről rendre beszámolnak a rendőröknek. A szolgálatért cserébe egy bizonyos (nem is hosszú) idő után a Belügyminisztérium segít nekik kilépni a prostitúcióból: munkát keres nekik, s aki kívánja, annak segít továbbtanulni, esetleg bejutni az áhított felsőoktatási intézménybe. Az én beszélgetőpartneremből így vált diplomás értelmiségi.

A 19. század végi Angliából indult a prostitúció reglementációjának akkoriban bevezetett új törvénye ellen, annak eltörlése érdekében egy mozgalom, a Josephine Butler nevéhez fűződő **abolícionizmus**. Az abolícionista mozgalom nevét a rabszolgaság eltörléséért pár évtizeddel korábban fellépő, a rabszolga-fel szabadítást (a rabszolgaság intézményének eltörlését – abolícióját) célul kitűző mozgalmaktól kölcsönözték, ezzel is jelezve, hogy a prostitúció rabszolgaság, s hogy céljuk a prostitúció intézményét szabályozó és elősegítő rendelkezések, s velük az egész rendszer eltörlése. Hiszen a társadalom-egészségügy ürügyén

folytatott kényszer-ellenőrzés és kényszer-nyilvántartás intézménye véglegesen rabszolga-státuszba taszítja a prostituáltakat. Az abolícionista – ellentétben azzal a hiedelemmel, amelyet a ma nálunk közkeletű jogtörténeti „folklor” terjeszt – nem a prostitúció békén hagyását, vagyis nem-szabályozását követelték. Ők a férfiak és nők vonatkozásában kettős szexuális morál ellen, valamint a prostituált nők megbélyegzése és az egészségvédelem örve alatti megkínzása, megalázása, társadalomból való kirekesztésük ellen álltak ki („igazságtalan azt a nemet büntetni, mely áldozata egy erkölcsstelenységnek, s büntetlenül hagyni azt, mely legfőbb okozója mind az erkölcsstelenységnek, mind pedig rettegett következményeinek”¹¹).

A prostitúció szabályozásának elméletével foglalkozók körében ma általános az a felfogás, hogy van (vagy lehet) egy, a szabályozás és a tiltás melletti harmadik típusú állami szabályozási attitűd, s szerintük ez az abolícionizmus, a prostitúciót szabadjára hagyó, azzal nem törődő „szabályozás”, vagyis a nem-szabályozás volna. Ez a tévesen abolícionizmusnak nevezett modell nem üldözné a prostituáltat, legfeljebb a kerítők és futtatók, valamint az emberkereskedők ellen alkalmazna szankciókat, s esetleg nem könnyítené meg nyíltan a prostitúciós célú üzletek, vállalkozások üzemeltetését, mondván, hogy a prostitúció léte önmagában nem rossz, azzal nincs mit kezdeni. Nemigen tudok olyan középkori, újkori vagy modernkori társadalomról, amely a prostituáltra vonatkozóan *valamilyen* szabályozást ne alkalmazott volna. Ennek ellenére ma hazánkban a kérdéssel foglalkozó hivatalos szakértők előszeretettel nevezik a nálunk érvényben lévő szabályokat abolícionistaknak vagy kvázi-abolícionistaknak, minthogy büntető törvénykönyvünk jelenleg nem tartalmaz a prostituáltra mint bűnelkövetőre utaló rendelkezéseket¹². Mindamelllett az úgynevezett abolícionizmus álcája mögött nem egyszer – például az utóbbi pár évben Magyarországon is – akár komoly prostituált-verésekre és hosszú évekre szóló börtönbüntetésekre is sor kerülhet.

A felsorolt három, a prostitúcióval kapcsolatos állami attitűd-modell (melyek közül a harmadik, mint talán kiderült, nem is létezik, sohasem létezett) nem tiszta, vegyes, így-úgy módosított változatait emlegetik a kérdés szakértői, amikor korlátozottan reglementált modellről vagy vegyes szabályozásról stb. elmélkednek. Nem hiszem, hogy feladatunk a prostitúció állami szabályozásának új tipológiáját felállítani, illetve mások hasonló munkásságát vitatni. Elég legyen itt annak megállapítása, hogy a prostitúciót – a legutóbbi idők, a 20. századi diktatúrák teljes tilalmán kívül – az utóbbi két-háromszáz évben gyakorlatilag minden

⁸ dr. Rózsa János: *Szexuális bűnözés*, OKKRI Tudományos kiadványai, KJK, Budapest, 1977, 249-250. o.

⁹ Bizonyos értelemben még a régi időket idézi Miklóssy János „monográfiája”. Miklóssy, komolykodó könyvében – irodalomjegyzék és hivatkozások nélkül, ám főként Siklóssy László munkájából, valamint a Népszava 20. század első felében megjelent cikkeiből átemelt szövegekből ollózza – a prostitúciót kifejezetten humánus rendszernek állítja be. E nélkül szerinte semmi nem óvta volna meg a tisztességes polgári családok békéjét és erkölcsét. – Miklóssy János: *A budapesti prostitúció története*, Népszava Kiadó, Budapest, 1989.

¹⁰ Csalog Zsolt: *Fel a kezekkel!* Mécenas, Budapest, 1989.

¹¹ J. E. Butler: *Personal Reminiscences of a Great Crusade*, London, 1896, 19. oldal. Idézi: E. M. Sigsworth – T. J. Wyke: *Prostitúció és nemi betegségek a Viktória-korban*. In: A nyilvánvaló nők. Prostitúció, társadalom, társadalomtörténet. Új Mandátum, Budapest, 1999. Szerk: Léderer Pál. 159. o.

¹² A szabálysértési kódex, az 1999-ben hatálybalépett ún. „Maffi a-törvény” eírásainak megfelelően tartalmaz rendelkezéseket a prostituált magatartása mint szabálysértő viselkedés ellen. E rendelkezéseket természetesen szankciók kísérik, amelyek közül, ugyancsak természetesen, a gyakorlatban rendre a legsúlyosabbakat szokták alkalmazni: a pénzbírság felső határát, nemfi zetés esetén újabb pénzbírságot, majd pedig annak rendje és módja szerint elzárást.

viszonylag fejlett állam valamilyen módon reglementálta. Volt, ahol csak bordélyokban engedélyezték, volt, ahol csak magán-engedélyes és csak hazai prostituáltak kaphattak engedélyt, de persze akadtak helyek és korok, ahol, illetve amikor vegyes rendelkezéseket alkalmaztak. Voltak országok, amelyekben csak bizonyos utcákon tették lehetővé a prostituáltak megjelenését, és előfordult, hogy adózáshoz, biztosításhoz, munkavállalási papírokhoz, ingyenes vagy éppen pénzért beszerezhető orvosi igazoláshoz kötötték az engedély kiadását. A reglementáció az elmúlt száz évben egyre inkább kiterjedt a leány- (mai kifejezéssel: ember-) kereskedelem üldözésére, pontosabban: szabályozott keretek között tartására is.

A különböző korokban és országokban alkalmazott modellek (a reglementáció és a prohibíció változatai) az állam prostitúcióhoz – és hát lássuk világosan: a társadalom nőkhöz – fűződő változó viszonyát tükrözik. Ezen belül a szabályozott (reglementált) rendszerek esetében – egyes országokban ezek korábban bizonyos nők kényszerprostituálását, illetve a prostitúción kapott kényszer-reglementálását is magukban foglalhatták, később, mint láttuk, jellemzően nyilvántartásukra, valamint orvosi és pénzügyi ellenőrzésükre irányultak – a *magán-*, illetve a *közösségi* (városi, állami) *tulajdonban álló nő* explicit módon soha le nem írt kettős képe bontakozik ki előttünk. A teljes prohibíció – legalábbis, ahogyan azt a totális diktatúra idejéből megismerhettük – inkább a prostitúciós ipar totális ellenőrzésére és hasznosítására, államosítására tett kísérletként fogható fel, amelyben a *prostituált nő* csupán *egy a központosítható, viszonylag jól jövedelmező erőforrások sorában*.

Röviden: a prostitúció szex, pénzért, válogatás nélkül, szervezett keretek között. Ennek megfelelően négy fő szereplője van: a kliens mint fizetőképes keresletet támasztó piaci aktor, a prostitútor mint a kínálatot biztosító, szervező, az utánpótlásról gondoskodó piaci aktor, a prostituált mint a kereslet-kínálat tárgya, és az állam, amely aktívan vagy passzívan létrehozza és működteti a vázolt üzlet törvényi és intézményi környezetét, vagyis szabályoz. A prostitúció intézményrendszere a nőt hasznosítható erőforrásként, tőkejőszágként, magán-, közösségi vagy állami tulajdonként kezeli.

A PROSTITÚCIÓT TÁRGYALÓ KÖZBESZÉD

Minthogy azonban a szabályozás – amely a betegségek és az erkölcsi romlás terjedésének, valamint, mintegy mellékesen, a személy és pénzforgalom alakulásának ellenőrzését, keretek között tartását tűzi ki célul – mindig kudarcot vall, a prostitúcióval a jelek szerint valami baj lehet. Vajon miért?

Szinte valamennyi legalizálás-párti megszólaló száján kicsúszik az önmegerősítés: „legősbibb mesterség...”, „mindig volt – mindig lesz”, „biológiai szükséglet”,

mégsem akad egyetlen személyét arccal, névvel vállaló közszereplő – szakember vagy politikus – sem, aki ki merne állni a publikum elé, mondván:

„Szerintem a prostitúcióval minden rendben van, magam is rendszeresen használom. Éppen most írtam be a legkedvesebb leányomat egy elit thaiföldi kurvaképző szakközépiskolába. Feleségem, többi leányom, valamint imádott édesanyám otthon fogadják exkluzív vendégeiket a hálószobámban maszkba’. Nekem ezzel az egészszel, becsületes ember lévén, csak az a bajom, hogy kénytelen vagyok egyéb gazdasági tevékenységet elősegítő szolgáltatás néven keresni egy SZJ-számot a jegyzékben, hogy ki tudjuk állítani a számlát.”

Egyetlen politikai vagy szakmai felelősséget vállaló személy sem mondja tehát, hogy a prostitúció normális, támogatandó, helyes, szép, építő, hasznos stb. tevékenység, illetve ipar volna, csak annyit mondanak, hogy itt van, nem tudunk ellene mit tenni, leküzdhetetlen, „mindig volt-mindig lesz” – mi mást tehetünk, mint hogy a nagyobb bajok elkerülése érdekében szabályozzuk?

A prostitúcióról folytatott közbeszédre nem mindig volt jellemző ez az elbizonytalanodás. Többnyire komoly (és leküzdendő) társadalmi problémaként kezelték, ha más és más elvi, ideológiai vagy gyakorlati oldalról közelítettek is hozzá.

Mint köztudott, Magyarországon (és Európa legtöbb országában) a 19. század második és a 20. század első felében folyamatos változtatásokkal ugyan, de töretlenül az úgynevezett reglementáció volt érvényben a prostitúció vonatkozásában. A „tovább reglementálni-e, és ha igen, hogyan?” kérdés körül viszonylag gazdag szakirodalmi- és sajtóvita bontakozott ki.¹³

Nyilván lesz, aki idézeteim és szemelvényeim láttán hümmögve állapítja majd meg: ejnye, hiszen itt a rendelkezésre álló véleményforgatagból tendenciózusan csak a reglementáció ellenzőit, a prostituáltak gyámolítóit olvashatjuk, azokat a prúd tollforgatókat, akik a rendes, tisztességes, fizetőképes keresletet támasztó becsületes férfiakat lelketlen frátereknek ábrázolják.

Fel kell világosítanom a netán méltatlankodó olvasót: a boldog békeidők évtizedei, a ma oly könnyes nosztalgiával visszaidézett millenniumi idők, a tízes, a húszas, a harmincas évek sajtója, az akkoriban készített szaktanulmányok szerzői a prostitúciót szinte egytől egyig szörnyű és embertelen intézménynek, a prostituáltakat szerencsétlen és reménytelen helyzetű áldozatoknak, de legalábbis beteg embereknek, a klienseket szívtelen, önző, vagy legalábbis megtévedt vagy megtévesztett embereknek, a futtatókat, szervezőket, madámokat és leánykerekedőket pedig utolsó csirkefogóknak, egyszerűen bűnözőknek tartották.

A BAJ

Minden, a kérdéssel foglalkozó, csak valamelyes komolyságra is törekvő korabeli szerző, legyen tudós,

¹³Ebben a tanulmányban elsősorban dr. Doros Gábor és dr. Melly József monográfiájára támaszkodok, mivel ők nagyjából feldolgozták és 1930-ban kiadott művükben integrálták a megelőző évtizedek jog- és orvostörténeti kutatásait, gazdag anyagot merítve a kultúrtörténeti és levéltári forrásokra támaszkodó dr. Siklóssy pár évvel korábban publikált művéből, s ugyancsak alapos anyaggyűjtést végezve korok, főként közegészségügyi, illetve közrendészeti tárgyú nemzetközi irodalmából. Emellett a társadalomtudományi, statisztikai és orvostudományi folyóiratokban, valamint a napi és hetilapokban megjelent publikációkból szemelgettem.

rendőr vagy újságíró, egyet ért abban, hogy a prostitúció valamilyen értelemben „baj”, s hogy prostituált nők – ha nem is mindegyikük szerint vétkelen – mindenestre a maguk, a mások vagy egyenesen a társadalom bűneinek áldozatai, szerencsétlen páriák, akikre igen rövid időn belül a legrosszabb jövő vár.

Egészség – betegség

Érdekes ugyanakkor megfigyelni, hogy ez a társadalmi szintű „baj” eleinte elsősorban egészségügyi jelleggel bír: századokon át a prostitúciót mint az osztálytársadalom (értsd: a férfiak) egészségi problémáját tárgyalták. Az, hogy a prostitúció fertőző betegségek góca lenne, csak az utóbbi kétszáz évben vált uralkodó nézetté. A prostitúciónak társadalom-egészségügyi jelentőségű kérdésként való kezelése (inkább talán: beállítása) azonban sokkal távolabbi múltra tekint vissza.

„Például a XIV. század egyik hírneves orvosa, Magninus is azt tanította, hogy rendkívül veszedelmes, ha az ondó a szervezetből közöskülés útján ki nem löködik, mert ez súlyos megbetegedéseket, sőt halált okozhat. Ilyen orvosi- és közvélemény mellett az akkori társadalom a házasságon kívül élő férfiak nélkülözhetetlen szükségletének vélte a prostitúciót és azt nem hogy üldözte volna, hanem inkább mesterségesen gondozta és óvta. A prostitúció ezen időtől kezdve századokon át (és sokak tévhitében ma is) mint a házasságon kívül élő férfitársadalom szexuális ösztöneinek levezető csatornája szerepel, mely az indulatokat olyan irányba tereli, hol a társadalom összességét és főleg a családi élet szentségét nem veszélyeztetik. Ez a mentalitás, vagyis a szexuális ösztönök fékezhetetlenségének tévhitte, a férfitársadalom korlátlan önszeretete és végül az előbb kifejtett téves családvédelmi prevenció adják a magyarázatát annak, hogy a XIII-XV. században a prostituáltak a társadalomnak és hatóságnak pártfogoltjai, sőt helyenként kegyeltjei voltak. A fentebbi ferde felfogás szerint tehát a prostitúció maga is a tisztességes nők védelmét célozta.”¹⁴

A társadalom jólétéről történő egészségügyi gondoskodás álarcája mögül persze ezúttal is a *nő mint tulajdonságtárgy* védelmének, illetve használatának valósága bukkan elő. Az évszázadokon, korokon, földrajzi és politikai határokon átvívelő logika a következő: a férfi nemi kérészése természeti erő, annak gátat szabni nem lehet, nem is helyes. Kell neki nő: ha tehát sajátja nincs vagy nem megfelelő, fog szerezni másikat. No de kiét? Természetesen a másét.

Az az ideológia, amely az éppen adott társadalmi-hatalmi viszonyokat isteni eredetűnek, a társadalmi

viselkedési formákat természetből adottnak, a társadalom működési módját egy élő szervezethez hasonlónak tekinti, nem véletlenül írja le a társadalmi bajokat és konfliktusokat betegségmetaforák segítségével. Hiszen a fennálló uralmi struktúra közvetítőjeként és fenntartójaként legfeljebb egyes anomáliák orvoslását szolgálhatja; a társadalom alapvető ellentmondásainak sem feltárásában, sem feloldásában nem érdekelt. Itt hívom tehát fel a figyelmet arra, hogy a nőkérdés, nők és férfiak viszonya, ezen belül is a prostitúció (de akadnak más hasonló témák is) tárgyalása során alkalmazott betegség-metaforák, illetve a bonyolult társadalmi probléma pusztán egészségügyi kérdéssé szűkítése mindig felveti a gyanút: *nem véletlenül valamilyen társadalmi-hatalmi apológiával állunk-e szemben?*

Doros és Melly monográfiája (s az általuk is nagy megbecsüléssel idézett Siklóssy könyve) minuciózus részletezettséggel tárja elénk, hogy miközben a *valamilyen* nő használatához fűződő feltétlen férfi-juss megkérdőjelezhetetlen marad, az írott jog első lapjaitól kezdve mindig mindenütt szigorúan igyekeznek büntetni a „tiszteséges” (még nem prostituált) nővel erőszakoskodó férfit, föltéve persze, ha az erőszakot a nő bizonyítani tudja, de ugyanígy a kerítőt is, aki prostitúcióra ad megtévedt vagy megtéveszthető lányokat, asszonyokat. Azokat a nőket pedig, akik már benne voltak a prostitúcióban, amennyiben megtartották a vonatkozó előírásokat (megkülönböztető jel viselete, adófizetés stb.), mint prostituáltakat ugyancsak védték a törvények.

Voltak tehát nők, akik *valaki* tulajdonaként, és voltak, akik a *köz* (a város) *tulajdonaként* – az egyén, illetve a (férfi-) közösség egészséghez fűződő joga garanciájaként – élveztek törvényes védelmet az illetéktelen erőszakoskodóval szemben. Pozsony volt az egyetlen magyar város, amely a késő középkorban saját bordélyházat tartott fenn. Az intézményt a kor nemzetközi szokásainak megfelelően a hóhér felügyelte, a bordély bevételei a városi ítéletvégrehajtó költségeinek fedezését szolgálták. Az államilag fenntartott intézmény azonban az időtájt a jelek szerint nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket: a városi pénztárkönyvek a 16. század elején már deficitről számolnak be, a későbbiekben pedig elenyésznek a bordélyházra vonatkozó levéltári dokumentumok. (Forrás: Doros-Melly, i.m. 670. o.)

A szifilisz megjelenése a 15. század végén véget vetett a „prostitúció – orvosság” típusú szemléletnek, átadva helyét a „prostitúció – ragály” megközelítésnek. Ez utóbbi – szögezzük le: – éppen annyira volt megalapozott, s az ma is, mint az előbbi. Miközben – mindenki tudja – a mesés Keletre s az Újvilágba betörő hódítók hozták haza, majd a katonák terjesztették el az öreg kontinensen, a szifilisz (és a többi nemi betegség) mégis, napjainkig is a prostituáltak számláját terheli az egészségügyi és a mindennapi közgondolkodásban egyaránt.

Marschalkó Tamás az Orvosi Hetilapban, 1895-ben közölt előadásában¹⁵ megdönthetetlen axiómának

¹⁴Doros-Melly i.m. 663. o.

¹⁵Marschalkó Tamás: *A venerikus betegségek terjedése Budapesten és a prostitúció*. – előadás a budapesti kir. orvosegyesület 1895. III. 2-án tartott rendes ülésén – Orvosi Hetilap Közegészségügyi és Törvényszéki Orvostan c. Melléklete (O.H., 1895. 33. oldal)

nevezi a tételt, amely szerint a nemi betegségek terjedésének fő oka a prostitúció. Véleménye szerint az ellene való hatékony fellépés legkártékonyabb ellenségei a – szerencsére a magyar néptől (fajtól!) teljességgel idegen – abolicionisták. Adatai ugyanakkor megingatni látszanak saját állítását.

„A *prostitutio a venerikus bántalmak legfőbb terjesztője és a *prostitutio* rendszabályozása az, a melynek a venerikus bántalmak csökkentésére a legnagyobb befolyása és jelentősége van, ez egy axioma, mélyen tisztelt kartársak, melynek helyessége manapság, az abolicionistákat kivéve, a kik egyes országokban, sajnos, igen is számba vehető pártot képeznek, a melynek már több helyen sikerült a leghatásosabb közegészségügyi intézkedéseket hatályon kívül helyezni, sőt a *prostitutio* rendszabályozását megszüntetni, vagy legalább behatolva a közvéleménybe, a hatóságok tevékenységét többé-kevésbé megbénítani; de a mely nálunk, hála fajunk józanságának, mélyebb gyökeret verni sohasem tudott és – bizton remélem – nem is fog [. . .]*

Láttuk, hogy 1893-ban majdnem 3-szor annyi, 1894-ben pedig több mint háromszor annyi venerikus férfi volt kezelés alatt, mint venerikus nő; megjegyzem azonban, hogy itt a venerikus nők között a venerikus prostituáltak is bennfoglaltatnak, a melyeket, ha a prostitúciónak a venerikus betegségek emelkedésére való befolyását akarjuk tanulmányozni, tulajdonképpen nem lenne szabad ide számítani¹⁶ [. . .].”

Marschalkó a továbbiakban a nemi betegségek terjedésének okai közül kiemeli azt a (szerinte is téves) hiedelmet, hogy a bordélyban rendszeresen folyó orvosi ellenőrzés megvédené a férfiakat a megbetegedéstől. *Mutatis mutandis* a helyzet ma is ugyanez: bár összehasonlíthatatlanul jobbák és hatékonyabbak a vizsgálati és gyógyító eljárások, mint száz évvel ezelőtt voltak, nincs az a rendszeres és gyakori ellenőrzés, amelynek eredményei a következő fertőző aktus pillanatában romba ne dőlne. Ez a tény azonban – jöllehet már a II. József császár által felkért budai orvosi fakultás tanácsa¹⁷ is felhívta a figyelmet a mindkét nembeli beteg polgárok elkülönítésére és gyógyítására – sajnos még mindig nem vert gyökeret a közgondolkodásban.

A prostitúció egészségügyi problémaként kezelése, mint már utaltunk rá, hatalmi kérdés, még akkor is, ha a prostitúciónak valóban vannak járvány-egészségügyi vonatkozásai. A hatalmi ideológia elsősorban abban mutatkozik meg, hogy a prostitúció iránti igényt nem *sui generis* társadalmi problémaként kezelik, hanem a természetből eredeztetik, betegséggé

vagy betegségjellemzők segítségével írják le, s csupán káros következményeit igyekeznek visszaszorítani. Mintha azt mondanánk, hogy a táplálkozás iránti természetes igény egyrészt normális kielégítési módja a kannibalizmus, mindössze arra kell törekednünk, hogy elkerüljük a mérgező vagy romlott részek fogyasztását.

Erkölcsei romlás

„Míg a X-XII. századbeli szent és hős Árpád-házi uralkodóink alatt a közerkölcsök – örök büszkeségünkre – más népekkel való összehasonlításban is páratlan fényrel tündökölték s e téren erkölcsös és amoralitást nem tűrő puritán életükkel maguk az uralkodók jártak jó példával elől, addig a XIII. században az utolsó Árpádok alatt már megkezdődött a fokozatos demoralizáció, amely IV. László alatt addig soha nem látott méreteket ölt. Mint az Árpádok dinasztiájában annyira élő vallásos irány Szent Erzsébetben és Margitban, úgy éri tetőpontját az érzékiség, a bujaság, minden erkölcsi és családi köteleknek elhanyagolása, lábbal taposása IV. Lászlóban. (Szilágyi: A magyar nemzet története, 1896, II. köt. 570. old.) [. . .] Ilyen viszonyok között nem lehet csodálni, hogy a nép erkölcsisége is fokról-fokra züllött. A király az időkben nem csak uralkodó és legelső közjogi méltóság volt, hanem a nemzet igazi vezére és atyja is, ki egyéni életével mutatott utat a népnek s így nagynek és kicsinynek mintaképe volt. Természetes tehát, hogy a fentebb vázolt általános elpuhulás, a civilizációval és urbanizációval járó erkölcszlazulás mellett a közállapotok destruálódásához a király erkölcstelen életének példája is tetemesen hozzájárult. És tényleg azt találjuk, hogy a XIII. század második felében Magyarországon a prostitúció is már hatalmas méreteket ölt! Fülöp fermói püspök, kit III. Miklós pápa mint pápai legátust 1278-ban a közviszonyok felülvizsgálása és rendezése céljából Magyarországra küld, siet az erkölcs védelmezése és a prostitúció leküzdése céljából erélyes intézkedéseket életbe léptetni.”¹⁸

A konzervatív szerzőpáros tollán a prostitúció egyik fő okaként a közerkölcsök romlása szerepel. De nem csak ők látják így.

Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor, 1941-ben (valamint még a háború után is) a Budapesti Rendőr-főkapitányság erkölcsrendészeti osztályvezetője volt, személyes elkötelezettje a prostitúció elleni küzdelemnek, a prostitúcióba keveredett szerencsétlen nők megmentésének. A Családvédelmi Szövetség

¹⁶Marschalkó Tamás itt arra utal, hogy mivel a prostituált nők kötelezően részt vesznek a szűrésben, a beteg prostituáltak teljes létszámban képviselve vannak az adatban. A férfi -rő arány-különbség a betegek között emiatt tehát még valamivel kisebbnek is látszik a valóságosnál.

¹⁷Idézi Doros-Melly i.m. 697. o.

¹⁸Doros-Melly i.m. 659.o.

ülésén tartott előadása szövegében az ország politikai és erkölcsi állapota közötti érdekes összefüggésre hívja fel a figyelmet, rámutatva, hogy alkalmas pillanatban a prostitúció (s vajon mi minden más még?) az állam kezén hatalmi-politikai eszközzé válhat. Figyeljük meg ebben és a Horthy-kori szerzők gazdag életművéből vett többi szemelvényben is, miképp hatja át az állam alkalmazottainak gondolkodását a kor konzervatív, rasszista, s nem titkoltan antiszemita ideológiája. Érdemes tanulni belőle.

„A 48-as szabadságharc utáni abszolutizmus Budapestje valóságos Sodoma és Gomorrha volt. Báró Prottmann, az abszolút korszak rendőrigazgatója, abból a gondolatból indult ki, hogy, ha a nép szórakozik, akkor nem politizál. . . . Ezért teljes erővel folyt a levert és összetört magyarság elzüllesztése. A lakosság létszámához viszonyítva soha annyi prostituált és bordélyház nem volt Budapesten, mint ebben az időben. [. . .] A prostituált nő a szó szoros értelmében rabszolga volt, akit a tulajdonos úgy adott és vett, csereberélt – ha Prottmannéknak az obulusokat lerőtta –, ahogy éppen akarta. A bordélyházba valósággal hatósági segédlet mellett erőszakolták be az ártatlan fiatal lányokat, és onnan nem volt menekülés. A Prottmann-korszakot követő Thaisz-éra se hozott előnyös változásokat. Ez a korszak is valósággal szégyenfoltja volt a hatóság és a prostitúció viszonylatának. Ebben az időben a nyilvános házak mellett a talákahelyek, az úgynevezett auffürhelyek is rettenetesen elszaporodtak. Valóságos banditavilág uralkodott a fővárosban. A kiszemelt áldozatokat a kerítők gazdag megrendelők számára hajmeresztő erőszakkal vagy csellel szerezték meg és a legvérlázítóbb botrányokat is le lehetett fizetni. Egy igen befolyásos személyiség sógora, bizonyos Brick Mayer nevű, aktív betörőből lett zsidó detektív intézte el jó pénzért ezeket az ügyeket. . . . [Itt a zsidók uralta leánykereskedelem eseteinek, illetve elkövetőinek felsorolása következik] Le kell szögezmem, hogy ebben az időben, melyet a prostitúció és leánykereskedelem aranykorának szoktak nevezni, két ok volt, amely a viszonyokat annyira lezüllesztette. Egyik az, hogy a kerítést és a leánykereskedelmet akkor még csupán kihágási megtorlás fenyegette. [. . .] A másik ok az, hogy a rendőrség akkor nem állott a helyzet magaslatán, sőt – meg kell mondanunk –, hogy az abszolút korszakban nagy mértékben korrupt és nagy mértékben idegen volt.”¹⁹

Schwimmer Rózsa, hírneves feminista szerző, az előbbieknél jóval mélyebb társadalmi és politikai gondolkodásról téve tanúságot, a 20. század hajnalán a

leánykereskedelem és a prostitúció lényegi és szerves összetartozásáról szólva, a kormányok leánykereskedelem elleni szemfogatató fellépésének kritikájaként a következőt írta:

„[. . .] Nézzük előbb, hogy ugyan mit értenek e fogalom: *leánykereskedés* alatt. Nem értenek mást, mint hogy olyan nyilvános házakba, a melyekben elég bennszülött nő nincs, idegen országból részint fufanggal és pénzzel, részint pedig jó szóval és pénzzel hozzanak nőket. Ügynökök tisztán e célra vásárolnak és vásárra visznek élő női testeket, akár csak valami portékát.

Igy magában e bűnös cselekmény tényleg a leghevesebb harcra érdemesnek látszik. De ne felejtjük el, hogy az ügynök megbízásból vásárol, megbízója, a nyilvános ház gazdája meg korántsem a saját kedvtelésére, hanem csak azon férfiak részére veszi bizományba áldozatait, a kik ezt tőle követelik. [. . .] Ha tehát büntetni akarunk, ne fecserejljük el minden erőnket az eszközökre, ne vessük méltatlankodásunk teljes súlyát azokra a hitvány gyengékre, a kik pénzért mindenre, tehát arra is rávehetők, hogy női testekkel kereskedjenek.

Itt szem elől tévesztenünk nem szabad, hogy a gazdasági harcban két mérvadó tényezővel számolunk: a kínálattal és a kereslettel. A míg kereslet van, addig kipuoztíthatatlan a kínálat. [. . .] Az ügynök és a közvetítő ellen irányítják lövegeiket, ezek ellen hadonásznak, kiabálnak, de tudni nem akarnak arról, hogy a főbűnös, az abszolút bűnös csak a vevő.

A vevő ellen persze nincs is semmiféle fegyverünk mindaddig, a míg az állami felügyelet alatt álló prostitúciót szükséges bajnak minősítjük.

Azoknak, a kik nemcsak ötletszerűen, rap-sodikusan foglalkoznak a leánykereskedés ellen való küzdéssel, tisztában kell lenniök azzal, hogy bizony az, a mi ellen most oly hangosan küzdenek az nem a leánykereskedés, hanem csak a **nőkivitel**.

[. . .] De hogy akarhatjuk *mindezt*, a leánykereskedést űző ügynökön megvenni, a mi az osztársadalom vétké? A prostitúció pedig valamennyi erkölcsi és testi fekélyével, így a leány-eladás-vevéssel az egész társadalom eredendő bűne.

[. . .] Csak akkor, ha a férfi-erkölcs nem lesz nevetséges valami, s ha a nőt csábítás és nyomor nem súllyesztí testének vásárra vitelére, csak akkor szűnik majd meg a prostitúció s vele a leánykereskedés és kivitel.

¹⁹Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor: *A nagyvárosi nő az erkölcs fertőjében. A rendőrség mentőmunkássága*. Elhangzott a Családvédelmi Szövetség ülésén, 1941. március 26-án. 8., 10. oldal.

Belátható időn belül nem jutunk ennyire. Az ágyúk uralmának korszakában bizonyára nem. Tudjuk. Nem is áztatjuk magunkat ezzel.”²⁰

A prostitúció mint erkölcsi probléma – a szemlélőnyekből jól látható – kifejezetten politikai megközelítést takar. A konzervatívok (Doros, Melly, Hegyi, de ugyanígy Marschalkó is) a prostitúcióért egyfelől a nép fölött nem kellő bölcsességgel és eréllyel uralkodó hatalmat, másfelől a központi hatalomnak magát nem kellő tisztelettel alávető (nem eléggé erkölcsös) lakosságot, illetve a „faji” adottságainál fogva egyébként csupa jó tulajdonsággal bíró magyarok közé befurakodó idegen elemeket (zsidókat, Habsburgokat, általában a „nyugati hatást” – nem egy helyütt egyenesen magát a „szexuál-kapitalizmust”), a haladó Schwimmer Rózsa pedig a férfiakat ágyútölteléként, a nőket árucikként kezelő társadalmi-politikai hatalmat teszi felelőssé.

A 20. század elejétől mintegy negyven éven át folyó sajtóvitában, illetve az ebben az időszakban megjelent orvosi, jogtörténeti, illetve néprajzi művekben a prostitúció egyértelműen mint valami baj jelenik meg. A társadalom bajára pedig – akkor még a jelek szerint így gondolták – az állam dolga megoldást, vagy a jól bevált metaforánál maradvá: gyógyírt keresni.

A SZABÁLYOZÁS KUDARCA

A viták és kutatások az állami szabályozási törekvéseket, illetve az ezeket messzemenően meghatározó nemzetközi szerződéseket kísérték. 1867 és 1926 (az első szabályrendelet és a bordélyok bezárását elrendelő 160.100-as BM rendelet) között időről időre módosultak a szabályok: változott a bordélyokban tartható nők számának alsó és felső határa, változott, hogy ki kaphatott engedélyt bordély működtetésére, változott, hogy a bordélyon kívül még milyen formákban kaphattak a prostituáltak működési engedélyt stb. És ami nagyon fontos: változott a bárca-engedély kiadásához fűzött alsó korhatár – többször is csökkent. Magyarországon, egy olyan korban, amikor 24, később 21 éves kortól számított valaki nagykorúnak, előbb 18, majd 17 éves korra szállt le a prostituáltként való bejegyeztethetőség (és 20 évre a bordélyban való alkalmazhatóság) alsó korhatára. Sokatmondó adat az is, hogy külön szabályozni kellett a testiileg és szellemileg fogyatékos nők prostituáltként való alkalmazásának tilalmát.

Az állami reglementáció eme Monarchián – Horthy-rendszeren át tartó „aranykorában” kisebb és nagyobb nyilvánosházakkal, vegyes intézményekkel (ahol szabad volt zenét szolgáltatni, és alkoholt fogyasztani is), zárt körzetekkel, úgynevezett magánkéjű-telepekkel és hasonlókkal kísérleteztek. Igyekeztek letörni a leánykereskedelemmel összeshövődő rendőri korrupciót, igyekeztek hatékony orvosi

ellenőrzési rendszert biztosítani a prostituáltak számára, s mint már láttuk, egy humánus, jó szándékú rendőri vezetőre bízták az Erkölcsrendészetet.

Az eredmény mindazáltal elég soványra sikerült.

„Azt hiszem, egyáltalán nem esem túlzásba akkor, mikor *legalább 25.000 főre* – tehát kb. a bejegyzettek húszszorosára – teszem azt a női sereget, mely székesfővárosunkban a titkos prostitúció fogalma alá vehető. Ebbe a létszámba természetesen csak azokat a személyeket sorozom bele, akik tételes szabályaink szerint kihágásilag büntethető tevékenységet fejtenek ki. Ezek pedig azok, akik akár kizárólagos kereset, akár mellékkereset gyanánt élvezve ezt az erkölcstelen foglalkozást: *esetenként fi zetendő anyagi ellenszolgáltatás fejében, ismétlődő szándékkal vállalkoznak a férfi akkall – tehát több férfi val – való szexuális érintkezésre.*”²¹

Doros és Melly, mintegy tíz évvel Hegyi Sándor becslése előtt, egész fejezetet szentel a titkos prostituáltak évi átlagos létszámának megalapozott becslésére.

„A Budapesten kimutatott évi átlagos 1380 titkos prostituált ugyanis olyannyira alacsony szám, hogy föltétlenül korrekcióra szorul. Ennek érdekében fölfrissítjük azokat a spekulatív számítási módszereket, melyeket a külföldi irodalomban a titkos prostituáltak számának helyesbítő érték-meghatározásánál használtak. Sokak véleményére hivatkozhatunk, akiknek meggyőződésük, hogy a titkosak tényleges száma a bejegyzettekének 10-20-szorosa. Eszerint Budapesten 17.000–34.000 titkos és alkalmi prostituálttal kellene számot vetni. Carlier túlságosan szerény számítási rendszere szerint, aki a letartóztatottak hatszorosát veszi reális értéknek, Budapest titkos prostituáltjainak évi számát 8.280-nak kell vennünk. Dufour, mint fentebb említettük 1 bejegyzettre 12 titkosat számít, eszerint Budapesten 20.400 volna a reális értékszám. Végül is azt hisszük, hogy legközelebb fogunk járni az igazsághoz, ha a letartóztatott titkosak 8-szorosát fogadjuk el középértéknek. . . .”²²

Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor szerint 1941-ben a fővárosban

„különösen a pesti oldalon minden 4., 5. házban akad egy-egy lakásbérlő, aki szobáját titkokban szerelmes pároknak vagy titkos prostituáltaknak rövid találka céljából kiadja. De ugyanezt a célt szolgálja –

²⁰Schwimmer Rózsa: *Küzdelem a leánykereskedés ellen*. Huszadik Század, 1903. jan./jún. 4. évf. 7. köt. 170-173. o.

²¹Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor i.m. 14. oldal (kiemelés a szerzőtől).

²²Doros-Melly i.m. 824. oldal.

²³Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor i.m. 14. oldal.

tisztelet a komoly munkát végző szakiparnak – több masszírozó szalon, manikűrpedikűr stb. helyiség is.”²³

A bordélyrendszer közel százéves hazai történetét minden korabeli szerző a borzalmak történeteként írja le. A bordélyházban élő prostituáltat, bármilyen úton – csábítás, közönséges kényszer vagy adósság révén – került is oda, minden szabadságától megfosztva, mint csereberélhető, eladható és minden módon kihasználható vagyontárgyat használták tulajdonosai a továbbiakban:

„A k. . . ájban élő, valóságos nyilvános kéjnök legnagyobb része nem a maga jószántából kerül oda. Legtöbbször árva, elhagyott lányokból kerülnek ki, akikkel nem sokat törődtek, míg felnevelkedtek. Elcsábítják őket alig 14 éves korukban. Régen kerítőasszonyok valósággal ellopták és pénzért eladták a szemrevaló lányokat. Utcán is megszólították ismeretlenül és elhívták az örömházba. Útközben cukorral kínálták, szép szavakkal ámították, hogy olyan helyre viszik, mint a tündérbert. Kap szép ruhát, amennyit akar. Olyan szép lesz, mint egy tündér. Jó dolga lesz ott, könnyen pénzt keres. Dolgoznia nem kell. A szegény fiatal teremtés hisz neki, sejtelve sincs, hova megy. Mikor aztán betette a lábát a kapun, egyszerűen eltűnt. Szülei 2-3 év múlva tudták meg, hová került lányuk. A kerítő is, a bordélyházas is sok pénzt kapott a szűzleányért (50-100 frt-ot). Súgva ajánlották jópénzű uraknak, gazdáknak: Finom portékám van!. [. . .] Az üzleti lány nem sokáig van egy helyen, csak addig, míg a vendégek meg nem unják. [. . .] Egyik üzletből másikba került, de bárhova ment, mindenütt kihasználták. Felszámítottak minden darab ruháját háromszorosan-négyszeresen, ha véletlenül valamit eltört, annak az árát is. A ruhát, cipőt gyakran változtatták a legújabb divat szerint, s az adósság folyton szaporodott. És nem csak a ruházatért felszámított összeget kellett letörleszteni, hanem azt az árát is, amennyiért őt megvették. Az üzlettulajdonos úgy tudta csinálni, hogy egy lány se tudja kitisztázni magát az adósságból. Az ágydíjjal (1-2 frt) be kellett számolni, csak a borraival, az u.n. harisnyapénz lett volna az övé, de abból fizetgette az adósságát. Ha az önkéntes adományokból mégis félretett valamit, erőszakkal is elvette a tulajdonosnő.”²⁴

A 19. század végén, Thaisz rendőrkapitány idején például, amikor pénzzel azonnali bordély- vagy lokál-engedélyt lehetett a rendőrségtől kapni, a rendőrség anyagi érdekeltsége oda vezetett, hogy a járőrök maguk szedegették innen-onnan össze a bordélyok

leendő alkalmazottait, s bizony a veréstől sem riadva vissza, kényszerítették őket arra, hogy prostituáltak vallják magukat. Voltak korok, amikor csak Budapesten egyszerre hatvan engedélyezett bordély működött. A megnövekedett kereslet következtében leánykereskedők lepték el a fővárost, bőséges javadalmat biztosítva egyebek között a friss árut szállító rendőröknek is. A század elején megtartott nagy leánykereskedelem-ellenes nemzetközi konferenciákon Magyarország mint a leánykereskedelem központja szerepelt. A legkülönbözőbb források elképesztő leány-rablásokról, tömeges rabszolga-kereskedelemről számolnak be.

„A Schles. Ztg. Német-sziléziai ujság a magyarországi leánykereskedésről írván, a következő statisztikai adatokat és bizalmas értesüléseket közli olvasóival:

Magyarországon 1902-ben harminckét vidéki városban volt a leánykereskedőknek nyilvános raktárak, ahol az árut gyűjtötték s ahonnan külföldre szétküldték. Legújabb fölfedezés szerint azonban a nagykereskedőknek ötvenhat fióküzletük is van kisebb vidéki városokban, s 1902 óta annyira fejlődött ez a gyalázatos üzlet, hogy még huszonnégy fióküzletet kellett alapítani.”²⁵

Ugyanakkor, noha pénzért vagy szabályos úton lehetett engedélyt szerezni bordélyház nyitására és üzemeltetésére, természetesen a boldog békeidőkben is bőven akadtak szépreményű vállalkozók, akik nem bíbelődtek a bejegyzés nehézségeivel.

„A masszírozónőket Horváth István szerezte be. Áldozataira az utcákon vadászott. Megismerkedett csinos, szegény munkásnőkkel és pompás állás ürügyével a lakásba csábította. Ott azután már könnyen ment a rábeszélés. Legutóbb egy vidéki leányt sikerült a hálójukba keríteni. A kerítők azonban óvatosak voltak és minden alkalmazottjuknak a rendőrségtől igazolványos lapot szereztek. Ezt akarták cselekedni a vidéki leánnyal is, de az illetőt a rendőrorvosi vizsgálat még érintetlennek találta és nem adták ki az igazolványt. Horváth István és Tóth Etel hamarosan elhárították az akadályt s pár nappal később már a rendőrség erkölcsrendészeti osztályánál elrendezték a szerencsétlen leány sorsát. A szegény leány csak egy hétig működött a masszírozó intézetben; ezalatt 270 koronát keresett, de a pénzt provizióképp elszedték tőle. Tovább nem is maradhatott, mert beteg lett és kórházba vitték. Ekkor Horváth a Thököly úton egy szobaleányt szerzett. A leány csak pénteken állott új szolgálatába, amikor a detektívek éppen egy pásztoróra alatt leleplezték a bordélyt.”²⁶

²⁴Kiss Lajos: A szegény asszony élete, Atheneum, Budapest, 1943., 381. o.

²⁵Egy virágzó iparág, Népszava, 1904. szeptember 1.

²⁶Leleplezett masszírozónő, Népszava, 1909. okt. 10. (Kiemelés az eredetiben.)

A bordélyházakon kívüli magán-engedélyes prostituáltak a közkerécs és a közrend védelme érdekében hozott városi szabályrendeletek értelmében bizonyos utcákban lakhattak, másutt nem. Fogadhatták klienseiket nyilvános találkahelyeken – ezek szintén előre meghatározott területeken (templomtól, iskolától, fontos középülettől legalább 300 méterre – mily ismerős!) kaphattak működési engedélyt –, vagy saját lakásukban. A szabályozásnak ezek az elemei – ma az ilyesmit türelmi zónáknak, illetve vigalmi negyedeknek nevezik – a bordélyházak 1927-től érvényes bezárása után is fennmaradtak.

„Különös valami lehet az a közkerécs, amelyet az egyik utcában azzal kell védeni, hogy kitiltják onnan a prostituáltakat, a másik utcában pedig azzal, hogy összetömörítik őket. A vagyonosok-lakta előkelő városrészekben a közkerécs azt kívánja, hogy az ott lakó aranyifjúság – más városrészekbe vándoroljon, midőn a prostitúciót igénybe akarja venni, nehogy a saját városrészben ismerőssel találkozzék és szégyenkeznie kelljen, ha észreveszik azt, amit megtenni nem szégyell. A külvárosi és egyéb félreeső utcákban szegény nép lakik, annak felügyelői és bonnék nélkül csavargó gyermekeiért nem kár, ha jó korán megismerik ezt az intézményt.

Különösen az apró leányoknak üdvös, ha az utcába kaszányázott prostituáltaktól jóelőre megtanulják, hogy – bármennyire is nyuzzák ezeket a nyomorultakat – a prostituált keresete még mindig összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint az *állami* dohánygyárak nőmunkásainak 2-4, legfeljebb 6 forint heti keresete.

Ha ártalmas a prostituáltakkal való egy házban lakás a közmoralitásra, akkor sokkal ártalmasabb a prostituáltak egész tömegével való együttlakás, különösen azon szegény családokra nézve, amelyek gyermekeikre gondot nem viselhetnek. A közmoral szempontra a kaszányázásnak ürügye lehet, de alapjában törlését követeli. Ha pedig mindenáron akarnak gyönyörködni a sűrített prostitúcióban: akkor tessék azt a vagyonosok utcáin koncentrálni. Ott több az alkalom, a lehetőség és a pénz a közmoral veszedelmeitől való óvakodásra.”²⁷

A budapesti erkölcsrendészet vezetője, Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor komolyan vette feladatát. Minden bejegyzésért folyamodó vagy kihágásért előállított prostituált nővel elbeszélgetett, megpróbálta jó útra téríteni, munkához, lakhatáshoz juttatni őket. Sok sikerről e téren nem tudott ugyan beszámolni, alkalmat nyílt viszont betekinteni a prostituáltak mindennapi életének poklába:

„Nyomozó tevékenységünk során igen

nagy nehézséget okoz az, hogy a *prostitúció igen szoros kapcsolatban áll az alvilággal!* Rendőri pályámon sohasem láttam bele úgy az alvilág és a félvilág szoros összeköttetéseibe, mint azalatt a néhány év alatt, mely óta jelenlegi őrhelyemen állok. Hihetetlenül hangzik bár, de tény, hogy alig akad olyan prostituált – akár a bejegyzettek, akár a titkosak táborában –, akinek ne volna kitarított lovagja... A bejegyzett kéjnéző inkább érzelmi momentumok kapcsolják az ú.n. strici-jéhez, aki hálából rendszerint utolsó fillérjét is elszedi tőle... A titkos kéjnéző azonban nem tud lovagja nélkül megfelelő módon érvényesülni. Nem is hinné a nyájas hallgató, de száraz tény, hogy azokon az utcákon, ahol a titkos kéjnézők, az ú.n. frankák megjelennek, azonnal stricik csatárlánca áll fel. Csoportfőnökök és egyszerű őrök... Két irányban tevékenykednek: egyrészt megfelelő jelzésekkel figyelmeztetik társaikat, hogyha detektív közeledik, és mint a régi lármafákról, száll ilyenkor a vészír, amelyről azonnal értesül minden lány, aki az útvonalon tevékenykedik. De másrészt árgus szemekkel figyelik azt is, hogy a be szervezett hölgyek vadászterületén nem bukkan-e fel egy be nem szervezett műkedvelő, mert azt nyomban durva szavakkal és fel nem tűnő, de eredményes rúgásokkal zavarják meg a piszkos konkurenciában... A strici gyakran összeköttetésben áll a titkos találkahely tulajdonossal, a szobáztatóval is. Ő közli a lányokkal a megfelelő helyeket és ő áll őrt a találkák ideje alatt. A strici, akit Newyorkban cadet, Berlinben Louis, Párizsban Alphons néven ismernek, egy személyben testőr, tanító, szerető, impresszárió és kizsákmányoló. De akad némelykor olyan is közöttük, aki csak az üzleti összeköttetést nézi és – mint rideg üzletember – párhuzamosan több nőt is futtat. Az alvilági nyelvezet ugyanis a lóversenysportból kölcsönzött kifejezéssel ezt a tevékenységet így jelöli meg... Bármiképpen áll is azonban a dolog az érzelmi kapcsolatok terén, egy bizonyos: az t.i., hogy a strici *könyörtelen* ura prostituált barátnőjének és csak az *ököljog* szabályait alkalmazza a köztük felmerült vitákban. Sok, sok esetben állapítja meg a nyomozás, hogy durva erőszakkal, vagy fenyegetéssel kényszeríti a strici a beleszeretett, illetve leterrorizált nőt a prostitúcióra és az üzleti haszon kiadására... Egész rémregényeket lehetne összeírni a stricik terrorisztikus szerepéről, a verésekről, a lakásba való bezárásról, a revolveres fenyegetésekről, melyekkel sakkban tarják kedveseiket. És csodálatos, de közismert tény, hogy a szerelem, vagy a fenyegetéstől való félelem még inkább az alvilági

²⁷ A *prostitúció kaszányái*, Népszava, 1906. június 22. (vezércikk)

összetartás, az ú.n. gazemberbecsület hatása a legtöbb esetben megakadályozza azt, hogy a prostituált nő kínzó lovagját elérjula, vagy pláne, feljelenkse...²⁸

Mit is mutatnak tehát a százéves reglementáció időszakából válogatott forrásaink? A bordélyház rab-szolgatartó intézmény, amelynek alapja a személyi szabadságától megfosztott, testi, szexuális vagy (és) gazdasági erőszakkal beszerzett és fogvatartott lányok, nők alkalmazása és forgalmazása. Az állami engedélyezés rendszere nem jelent ugyanakkor biztosítékot arra, hogy a bordélyok valóban, és kellő számban törvényes keretek között működnének. A „szabad”-nak csúfolt utcai, illetve magán-engedélyes prostitúció ugyanúgy csak részben, mégpedig igen kis részben tud a jogszerű felszínen maradni. Emlékezzünk vissza: egyszerű becslések szerint az összes prostituáltak száma 8-20-szorosa a bármilyen engedéllyel működő prostituáltak számának. Ugyanakkor a prostituáltak, ha legális, ha titkos, mindenképp jól szervezett futtatók (stricik), szobáztatók, szállodások, mulatók stb. hada veszi körül, akik úgyszintén fizikai, szexuális, gazdasági és minden lehetséges erőszak alkalmazásával tartják kezükben az értékes portékát. Mindez mélyen beleágyazódik a szervezett bűnözésbe – kezdve a kisstílusú csirkefogóktól egészen a dörzsölt, gazdag, nemzetközi hálózatba tömörült és az államapparátusokat is korrumpálni képes leánykereskedőig.

A prostitúció tehát komoly társadalmi baj, amelynek leküzdésére vagy legalább korlátok közé terelésére, szabályozására irányuló törekvések a jelek szerint rendre kudarcot vallanak.

SZEXET A SZEXPIACRÓL

A rendszerváltást követő másfél évtizedben, mint már utaltunk rá, mind a politikusok száján, mind a sajtóban, mind bizonyos tudományos igénnyel fellépő szövegekben, mind pedig – s ez igazán figyelemre méltó: – az államigazgatás szereplőinek tollán a prostitúció igenlésére, helyeslésére, természeti-társadalmi evidenciaként kezelésére utaló fordulatok terjedtek el, s bukkannak fel immár mindenütt. E sorok szerzője midőn nekilátott, hogy könyvtárakban a prostitúcióra vonatkozó magyar nyelvű szakirodalmat kutassa, megdöbbenve figyelt fel arra, hogy a ma örökérvényűnek hitt kifejezéseket, szólásokat („mindig volt, mindig lesz”, „legősibb mesterség”) korábban egyáltalán nem használták. A prostitúciót a második világháború előtti szerzők káros, leküzdendő társadalmi bajnak tekintették, s ha kerestek is magyarázatot a létre, igazolni semmiképp sem akarták.

Ma azonban a prostitúció mint afféle normális, megkerülhetetlen („jó, nekem speciel nem tetszik”), szinte nem is emberi, hanem egyenesen természeti törvények által vezérelt valami tűnik fel, ami ellen legfeljebb, ha annyit tehetünk, hogy bizonyos ésszerű keretek közé szorítjuk.

A Belügyminisztérium vezető szakértője, koncepcióigényű dolgozatában a prostitúcióról mint „szakadatlán, természeti-társadalmi igényt kielégíteni hivatott” dologról értekezik, egészen a különösen a modern értelemben vett emberi jogok szószólóinak előfutáraként közismert Caligula császárig nyúlva vissza a történelemben, a prostitúció szabályozásának soha el nem múló szükségességéhez keresve érveket²⁹.

A ma általános közvélekedés szerint a modern prostitúciót a globalizált piacgazdaság egyik jellegzetességének kell tekinteni: minden eladható, minden vehető. Persze ez a prostitúció kicsit szervezettebb, kicsit nagyobb méretek között létezik, kicsit nagyobb pénzmozgást generál, mint történelmi időkbeli elődje, de hát ugyanígy igaz ez minden másra: a gyáriparra, a közlekedésre, a pénzpiacra is. Minden eladható, minden vehető; „pénzen vett szerelem”, csicsergik a szex-biznisz pártolói: „már hogy ne akadnának szegényebb, tanulatlanabb, kiszolgáltatottabb vagy éppen ellenkezőleg, gyors meggazdagodásra vágyó embertársaink? Ők, ha más birtokuk, értékük nincs, majd szexet adnak el a szexipacion, viszonylag kis befektetéssel, aránylag nagy hozammal. Virágozzék minden virág, boldoguljanak a másra nem alkalmasak is.”

A prostitúció legalizálása ellen küzdők rendre a szabadság zászlaja mögé felsorakozott ellentáborral találják szemben magukat. Tudomásul kell venni, mondják a „szabadságpártiak”, hogy ha valakinek ahhoz van kedve, majd szexet ad el a piacon. Ugyan honnan veszi bárki is a jogot ahhoz, hogy az egyént korlátozza a pályaválasztás szabadságában, ő mondja meg neki, mi az érdeke? Ugyan miféle morál talajáról határozható meg, kinek miféle szexhez lehet kedve, mihez fülhet a ... foga?³⁰

A prostitúciót megkerülhetetlen, szükséges jóként vagy rosszként, a társadalom egyik normális elemeként kezelő ideológiának fontos jellemzője, hogy egyrészt a prostitúciós tevékenységet a prostituáltak szabad döntéseként állítja elénk, másrészt a prostitúciót magát egy henye csúsztatással azonosítja a szexszel, vagyis a prostitúciót a normális emberi szexualitás integráns részeként tünteti fel. Vitapartnereink közül csodálatos módon szinte mindnek van egy ismerőse, aki ismer egy, csupán az ösztöndíja fényűző kiegészítése céljából magát prostituáló gyönyörű szép, nyelveket beszélő egyetemista lányt, aki amint elvégzi a jogi (orvosi, közgazdasági stb.) egyetemet, és megkapja az oly nagyon áhított magas keresetű állást, rögvést felhagy a prostitúcióval, és legott férjhez megy (persze valami dúsgazdag vállalkozóhoz)³¹.

Ennek a gondolatmenetnek fontos eleme, hogy egyik oldalon a prostituáltak mint a szexet kellő mérlegelés alapján saját jól felfogott érdekében használó racionális döntést hozó személyt, másik oldalon pedig a prostitúció iránti igényt mint természeti tényezőt írja le (miként a már idézett középkori orvosdoktor, Magnus is), egyenesen a fajfenntartás ösztönével hozakodva elő, mintha *szaporodás* és *szexualitás* azonos

²⁸Dr. agyagfalvi és Nagy-Galambfalvi Hegyi Sándor, i.m. 16-18. o.

²⁹Borai Ákos: *Prostitúció*. Magánkiadás, 2003. 26. oldal

³⁰A televízió egyik élő egyenes adásában például egy a prostituáltak védőjeként bemutatkozó férfi ú, ahelyett, hogy érveimre próbált volna válaszolni, azt kérdezte tőlem, hogy vajon mi bajom nekem a szexszel.

³¹Az ilyen típusú, a közgondolkodást és közbeszédet át- meg átszövő históriákat hívjuk városi legendáknak.

fogalmak volnának. Az efféle érvelés logikus következményeként a valóság pontos fordítottja bontakozik ki előttünk: a prostituált nő, mint az egész prostitúciós szisztémát racionálisan uraló hatalmi tényező, szabadon packázik a természeti készleteinek kiszolgáltatva a karjai közé hajtott szegény klienssel. Ez az az elem a közgondolkodásban, amely – természetesen végiggondolatlanul és kimondatlanul – a klienst futni hagyó, és kizárólag a prostituált megregulázására, ellenőrzésére és büntethetőségére építő szabályozás elvi alapját képezi.

A prostitúcióval magával tehát, a ma nálunk kurrens – a tömegtájékoztató által nap mint nap táplált – közvélekedés szerint, nincs különösebb baj, hacsak az nem, hogy e mindenre képes prostituáltak, kihasználva az állami vezetés erőtlenségét és az illegalitás ebből fakadó minden előnyét, tetszésük szerint hol itt, hol ott bukkannak fel városainkban, visszataszító életmódjuk minden következményét rákényszerítve a békés polgári lakosságra, ráadásul még adót sem fizetnek busás jövedelmük után.

Van azonban még egy baj, s a prostitúció legalizálásának hívei szerint ez is az illegális tevékenységnek köszönhető³². Kétségtelen ugyanis, hogy van a prostitúciós rendszernek egy szegmense, amelyet a nő- és gyermekkereskedelem, illetve az ebben a tevékenységben érdekelt szervezett bűnözői csoportok, maffiák uralnak. Nosza, legalizáljuk a prostitúciót, s mindjárt visszaszorulnak a bűnözői körök: mit is kereshetnének ők a fehér gazdaságban?

Nos, biztosíthatom az Olvasót: a szervezett bűnözés nem finnyás, jó neki a legális gazdaság is, ha arról van szó³³.

A ma uralkodó közgondolkodás, és így a szabályokat hozó s alkalmazó államszervezetet meghatározó vélekedés szerint tehát a prostitúcióval önmagában nincs nagyobb baj. Pusztán megfelelően körülhatárolt földrajzi és üzleti keretek közé kellene szorítani, biztosítva, hogy az általa realizált jövedelem után, mint bármely más gazdasági tevékenység után is, megfelelő adót szedhessen az állam, és a korrekt szabályozás eszközeivel le kell választani róla az illegalitás körülményei között hozzácsapódott szervezett bűnözést, az általa működtetett nő- és gyermekkereskedelemmel együtt.

Bármily sajnálatos is, Magyarországon – éppen a prostitúciós világipar szédületes fellendülése idején, éppen azokban az években, amikor a közutakat és a városokat ellepték a hazai és idegen eredetű prostituáltak, éppen, amidőn hirdető-újságok és az Internet lapjain nap mint nap ezrével árulják ember-portékákat a különböző féle-fajta bűnszervezetek, amikor Nyugat-Európa és Amerika számos országában hol itt, hol ott kapnak el egy-egy magyar lányokkal kereskedő csoportosulást – egyetlen komolyabb méretű és tudományos igényű szociológiai felmérés sem készült e tárgyban. Nincs adatunk arról, hogy hány

prostituált van az utcákon, a bárókban, a masszázsszalonokban és a lakás-bordélyokban. Nem ismerjük a Magyarországon működő prostituáltak előtörténetét, a prostitúcióba való bekerülésük módját, idejét, nincs adatunk a korokról, jövedelmükről, alig tudunk valamit származásukról, helyzetükről, prostituáltként való alkalmazásuk körülményeiről. Nem foglalkoztattott egyetlen megrendelőt sem a kérdés, vajon milyen szervezetben, milyen hierarchiában működik hazánkban a prostitúció-ipar. (Senki nem készített felmérést a prostitúciót igénybevevő férfiakra sem. Nincs adat társadalmi csoporthoz tartozásukról, anyagi helyzetükről, családi viszonyaikról, egészségi állapotukról. Róluk semmit nem tudunk.)

Kénytelenek vagyunk tehát a nemzetközi szakirodalomhoz fordulni, ha tudni akarunk valamit a prostitúció igazi természetéről.

PROSTITÚCIÓ ÉS EMBERKERESKEDELEM

ÖNKÉNTESÉG VAGY ERŐSZAK

Két jól körülhatárolható irányzat vitatkozik egymással a nemzetközi porondon. Az egyik álláspont szerint a prostitúcióba való bekerülés lehet önkéntes választás vagy kényszer eredménye, a másik álláspont szerint a prostituálttá válás tekintetében – minthogy ez elidegeníthetetlen emberi jogokat sért – eleve nem értelmezhető az önkéntesség fogalma. Az első irányzat megkülönbözteti a szabad, még ha nem is feltétlenül örömteli döntéssel ezt a tevékenységet választó, önálló alkalmazottként vagy vállalkozóként „dolgozó” prostituáltat a világ szegényebb országaiból a gazdagabbakba állás-ígérettel, adósság-csapdával, erőszakos toborzással és egyéb módon behurcolt és kizsákmányolt áldozattól. A másik irányzat szerint nem csupán az emberkereskedők markában válhat áldozattá valaki, mivel a prostitúció *per se* erőszak és kizsákmányolás, akár honos, akár idegenből behozott, akár az uralkodó nemzethez, akár etnikai kisebbséghez vagy bennszülött törzshöz tartozó nőkről van szó. A második irányzat álláspontja szerint a prostitúció nem munka vagy foglalkozás, a prostituált nem dolgozik, hanem értéktárgyként, használati cikként funkcionál, amelyet mások – a prostitúciós ipar és kereskedelem résztvevői – a maguk javára hasznosítanak. Mint az Olvasó már kitalálhatta, e tanulmány a második álláspont jegyében született.

„Nők, kamaszok és gyermekek milliói élnek napjainkban saját hazájuk vagy más országok metropoliszainak forró negyedeiben. [...] A gyermekprostitúciós ipar Indiában 400 ezer, a Fülöp Szigeteken 100 ezer, Thaiföldön 2-300 ezer, Tajvanban

³²„Könnyű volna történelmi analógiák sorával igazolni, hogy éppen bizonyos, korábban legális szenvedélyek – alkohol- és könnyűdrogfogyasztás, szerencsejáték, prostitúció – betiltása vezetett számos helyen az alvilág megerősödéséhez, a törvénytelen vagyonszerzés könnyebbé válásához.” Papp László Tamás: *Zöld utat a piros lámpának!*, HVG, 2004. január 28.

³³Pár hónappal ezelőtt felkeresett egy politikus, kezében kidolgozott program a piroslámpás negyede(ke)t működtető tervezett vállalkozásról, állami támogatást szeretett volna kapni ehhez az ötlethez. Mikor megkérdeztem tőle, hogy miképp képzelik el a szervezett bűnbandák kiszorítását ebből az üzletből, hiszen hát mindenki tudja, hogy a nőket, gyerekeket ezek szállítják az egész szex-ipar számára a világon mindenütt, önérzetesen közölte velem, hogy feltételeket fogunk szabni nekik: vagy betartják, vagy fel is út-le is út. *Oh, sancta simplicitas!*

100 ezer, az Egyesült Államokban 244-325 ezer gyermeket zsákmányol ki (UNICEF, 2001). [...] Egyes kutatások szerint egy prostituált gyermek egy év folyamán mintegy 2000 férfinak nyújtja szexuális szolgáltatásait. Az Európa Tanács jelentése szerint 1996-ban 100 ezer Kelet-európai gyermekprostituált működött Nyugat-Európában. [...] A helyi prostitúció vidék-város migrációval szorosan összefüggő fellendülésével fiatal nők és gyermekek százmilliói kerülnek Japán, Nyugat-Európa és Észak-Amerika nagyvárosaiba, hogy felajánlhassák szexuális szolgáltatásaikat a férfi-klientúrának.³⁴

Szemben az „önkéntes, sajátos női szexualitásukat szakmájuk során megvalósító prostituáltak *versus* szegény ázsiai leányok kényszerprostituációja Nyugaton” állásponttal (első irányzat), definíciószerűen szeretném leszögezni: emberkereskedelem minden, aminek során nőket és gyermekeket egyik helyről a másikra, mint tárgyakat, szex-üzleti forgalmazás céljából mozgatnak, eladnak és megvesznek. Ugyanúgy emberkereskedelem tehát, amikor Szabolcsból hozták fel Budapestre vagy Győrbe, ha a Víg utcából telepítik át a Szigony utcába futtatóik-tulajdonosaik a prostituáltat, mint ha kiviszik őt és más bandák kezére játsszák, mondjuk, Törökországban. A körülményekben természetesen lehet különbség, a túlélési esélyekben is, de a lényegben nem.

A LEGALIZÁLÁS SZABÁLYOZ ÉS MEDERBE TEREL

A hazai legalizációpártiak egyik leggyakrabban a közvéleménybe sulykolt érve az, hogy Hollandiában vagy Németországban, illetve Ausztráliában, ahol legális a prostitúció – van, ahol piroslámpás kirakat-negyedekben, másutt bordélyokban vagy/és türelmi zónákban –, mindenki legnagyobb meglegésére önkéntes, öntudatos adófizető prostituáltak várják, természetesen a szabályozott munkaviszonytól elvárható foglalkoztatási, egészségügyi és adózási körülmények között, a fizetőképes keresletet.

Hollandiában ezzel szemben az elmúlt negyed század alatt több mint tízszeresére növekedett a prostituáltak száma, közöttük az idegen származásúak aránya meghaladja a 80%-ot. A külföldi prostituáltak több mint 70%-ának – minthogy leánykereskedelem áldozatai – elszedték a papírjait, így hát engedéllyel sem rendelkezhetnek. A 2000 óta legális bordélyházak (számuk a szexklubokéval együtt eléri a 700-at) által „alkalmazott” prostituáltaknak mostanáig mindössze 4%-a regisztráltatta magát.³⁵

2002. novemberében, Stockholmban a prostitúció legalizálásának nemzetközi tapasztalatairól rendezett konferencián³⁶ a témával foglalkozó kutatók lesújtó

képet festettek a legális prostitúció világáról. A legalizálás, illetve a prostitúció dekriminalizálása sehol nem váltotta be az iparág terjeszkedésének ellenőrizhetőbbé és szabályozhatóbbá válásához fűzött reményeket. Ellenkezőleg: mindenütt nőtt a prostituáltak száma, közöttük továbbra is igen kevesen vannak azok, akik működési engedéllyel rendelkeznek, viszont emelkedik a külföldről, az európai országok esetében újabban elsősorban Közép- és Kelet-Európából behurcolt lányok és nők aránya.³⁷ Vagyis: a törvényesített prostitúció mágnesként vonzza az emberkereskedelmet.

Ausztráliában is komoly elvárások övezték a prostitúció törvényesítését. Victoria államban 1984-ben fogadták el a vonatkozó törvényt, s a következő célkitűzéseket fogalmazták meg:

A legalizálás következtében ellenőrzés alá kerül az illegális masszázsszaloni ipar, megáll a prostitúciós ipar terjeszkedése, megszűnik az utcai prostitúció, minthogy a prostituáltak szívesebben dolgoznak a törvényes bordélyokban, biztonságosabbá válik a prostituált nők élete, hiszen a törvényes nyilvánosházakban védelmet élvezhetnek a gyilkosokkal és az erőszakoskodó férfiakkal szemben.

Mi vált mindebből valóra?

2002-es adat szerint Victoria államban 100 engedélyezett és 400 illegális nyilvánosház működik, amelyek ellenőrzése meghaladja a hatóságok erejét. A Victoria állambeli helyi tanácsok magándetektíveket kénytelenek alkalmazni, akik az ellenőrzést úgy végzik, hogy eljárnak ezekben az intézményekben és megvásárolják a szolgáltatásokat. Pusztán az ellenőrzés maga horribilis összegeket húz ki az adófizető polgárok zsebéből.

Új-Dél-Walesben 1995-ben dekriminalizálták a nyilvánosházi prostitúciót, hasonlóan siralmas eredményekkel. A bordélyházak többségükben nem folyamodtak működési engedélyért, a helyi önkormányzatok pedig képtelenek az ellenőrzésről gondoskodni.

„A szex-vállalkozók nem tudják helybéliekkel kielégíteni a bővülő iparág keresletét, ráadásul az emberkereskedelemmel szerzett nők sebezhetőbbnek, tehát jövedelmezőbbnek is bizonyulnak. [...] Az emberkereskedők fejenként 15 000 dollárért adják tovább a prostituáltakat mind a legális, mind az illegális nyilvánosházaknak. A nőket adósságfüggésben tartják: bekerülési költséget maguknak kell megtermelniük [...]. A rendőrség becslései szerint vagy 800 férfival kell lefeküdniük anélkül, hogy fizetést kapnának.”³⁸

A kutatók megállapítása szerint az utcai prostitúció méretei mit sem változtak. Holott ennek remélt visszaszorulása volt az egyik legfontosabb érv a legalizálás

³⁴Richard Poulin: *Le marché mondial du sexe au temps de la vénalité triomphante*, 2004, <http://sisyphe.org> (saját fordításom).

³⁵Richard Poulin, l.m.

³⁶Szeminárium a prostitúció törvényesítésének hatásairól, Stockholm, 2002. november 5-6. (A magyar fordítás jelenleg kéziratban.) Angolul: http://naring.regeringen.se/fragor/jamstalldhet/pdf/talsaml_sept.pdf

³⁷Stockholmi szeminárium, *Az államilag támogatott prostitúció*, Dr. Janice Raymond előadása.

³⁸Stockholmi szeminárium, *A prostitúció kultúrája: legalizált nyilvánosházi prostitúció Victoria államban, Ausztráliában*, Sheila Jeffreys előadása.

mellett. Ugyanis az utca a nemi erőszak, a gyilkosság, a verés, a késelés és mindenféle bántalmazás színtere.

Lássuk hát, mit kínál a prostituáltak a „biztonságos és humanizált munkakörnyezet”?

„A vizsgált bordélyban volt egy társalgó, itt zajlott az ismerkedés. A prostituáltak itt várakoztak. A férfiakat egyesével engedték be, és nekik versengeniük kellett azért, hogy őket válasszák. Odamentek a klienshez, izgatni kezdték, és egymást túllícitálva ajánlgatták, melyikük mit tenne vele. Ha valamelyiküknek nagyon kellett a pénz, még az óvszer nélküli szexet is felajánlotta. Aztán felmentek szobára. Fölfelé menet gyakran besíkositották magukat a fürdőszobában, mert a kliensek rendkívül elégedetlenek voltak, ha kiderült, hogy a nő nincs izgalmi állapotban. Megesett, hogy emiatt fizetni sem voltak hajlandók. Na, most kellene a nőnek az ellenőrzése alá vonnia az aktust. Van úgy, hogy a férfi az egész világot akarja, azaz minden nyílásba minden módon be akar hatolni, és jogot formálna a nő minden egyes porcikájának fogdosásához. A prostituáltak a kliensét úgy kell korlátoznia, hogy azért az üzlet ne hiúsuljon meg. A kliens csavargathatja a nő mellbimbóit és betolhatja ujját a végbélnyílásába. Az egyik prostituált azt mondta, hogy az anális szexért 500 dollárt kér. A pontos ár egyébként a hímvessző nagyságától függ, hiszen a mérettel együtt a fájdalom is nagyobb. Egy másik nő elmesélte, hogy mikor egy vendég az öklére kezdett síkosítót kenni, megkérdezte tőle, hogy minek az. Erre azt a választ kapta: azért, mert ököl-baszlak meg. Az ököl-baszás (*fi stfucking*) iránti igény azt jelenti, hogy a férfiakat a pornográfia neveli. Vagyis a nőknél végrehajtott egyre erőszakosabb és megalázóbb pornográf technikák tanítják meg őket arra, hogy mit is lehet kívánni egy nőtől, előbb a prostitúcióban, majd pedig a kapcsolataikban.”³⁹

De nem csak a tervezett pozitív következmények maradtak el a legalizálás után – immár nem várt eredményekkel is szembe kellett nézniük. Ausztrália más lett. Habár a törvény megszabja, hol *nem* lehet legális bordélyt vagy szex-klubot, türelmi zónát nyitni, a városok mégis tele vannak a prostitúció mindenféle intézményével. Szex-szupermarketek, a nő-árucikk hirdető óriásplakátok, fényreklámok lépten-nyomon. A jobb bordélyházak a tőzsdén virítanak, sikeres vállalkozásokként. Ócska stricik és madámok tisztos nagyvállalkozókként nyilatkoznak a prostitúció-bizniszben végzett felelősségterhes munkájukról a népszerű magazinoknak. Az ausztrál Állami Vásárközpontban

– állami támogatással – évente megrendezik a szexipar kiállítását, a SEXPO-t, ahol a bordélyok és lokálok felvonultatják az állományt, ezek szeme láttára, pornográf jelenetek, sztriptíz és erotikus táncok kezei között. Az ingyenesen terjesztett önkormányzati sajtótermékekben bordélyok hirdetéseit közlik.

Ausztráliában mi sem természetesebb, mint hogy a vállalkozók üzleti tárgyalásaikat az ún. „Úriemberek Klubjaiban” tartják. Mi is megkérdezhetnénk a stockholmi előadóval: ugyan miben áll akkor a női vállalkozók esélyegyenlősége a felvilágosult Ausztráliában?

„Az »Úriemberek Klubja« névre keresztelt intézményekben azért fizetnek nőket, hogy a férfiak elé tolják meztelen és borotvált vaginájukat és végbélnyílásukat, hogy azok belebámulhassanak. [...] Nagyobb cégek kibérik a tárgyalót, majd a kávé- és ebédszünetben meztelen nőket táncoltatnak az asztalokon. Vajon hogyan befolyásolja ez a nők, a női menedzserek esélyegyenlőségét ezeknél a cégeknél?”⁴⁰

Spanyolország a New York-i Egyezmény aláírója, mint például Franciaország vagy Belgium is. Franco diktátora idején szigorúan büntették az illegális prostitúció szervezőit, üzemeltetőit. De hogy senki se vádolhassa őket részrehajlással, a prostituáltakat is bevonták a büntetendők körébe, fittyet hányva az Egyezmény előírásaira. Így lett Spanyolországban teljes a prohibíció.

A diktátor halálát követő olvadás azután olvadást hozott a prostitúció szabályozása terén is. Tizenöt évig semmit nem szabályoztak, csak a New York-i Egyezmény volt érvényben. 1995-ben aztán a szocialista kormányzás idején a spanyol Btk módosítása – konkrétan megadva, mit kell kényszeren érteni – lényegesen leszűkítette a futtatás értelmezési körét, s eltörölte a kerítés büntetőtörvényi tényállását. A parlamenti vitában a módosítást előterjesztő szocialista képviselő „a nők szexuális önrendelkezéshez fűződő joga” megvalósításaként vezette be javaslatát. Spanyolországban a prostitúció rohamos terjedésbe kezdett. Az ország prostitúciós célországgá vált, hemzsegnek a külföldi prostituáltak (köztük magyarok). A futtatók – legális szex-vállalkozók – érdekeik védelmére országos egyesületet alakítottak, amelyet az ilyenek nyilvántartásával megbízott Foglalkoztatási Minisztérium buzgón regisztrált is. A futtató-szervezet nyilvánosságra hozta célkitűzéseit, álljon itt közülük példaként egy:

„A prostituált nőket úgy kínáljuk eladásra, mint bármilyen más fogyasztási cikket: egészségesen, tisztán, minőségi garanciával a fogyasztó hasznára, szavatossággal.”⁴¹

³⁹Stockholmi szeminárium, *A prostitúció kultúrája: legalizált nyilvánosházi prostitúció Victoria államban, Ausztráliában*, Sheila Jeffreys előadása.

⁴⁰Stockholmi szeminárium, *A prostitúció kultúrája: legalizált nyilvánosházi prostitúció Victoria államban, Ausztráliában*, Sheila Jeffreys előadása.

⁴¹Stockholmi szeminárium, *A spanyol kormány álláspontja a prostitúcióról*, Rosario Carracedo Bullido előadása.

NYUGAT-KELETI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A legalizálás tehát nem oldott meg semmit. Hacsak az új uralkodó elit hasznát, a drog-, leány- és fegyverkereskedelemben érdekelt csoportok megerősödését és fokozatos „kifehéredését” nem tekintjük megoldásnak.

Oroszországban több civil szervezet is próbálkozik a törvényhozás befolyásolásával, a prostituáltak gondozásával, a megelőzéssel. A kormányzat ugyanakkor 18-ról 14 évre szállította le a nagykorúság határát, a végletekig elmenve a prostitúciós ipar kiszolgáltatásában, ám ügylőzik még így sem eléggé: a prostituáltak között továbbra is rendkívül magas a „kiskorúak” (valójában gyermekkorúak) aránya. Csak Moszkva szex-iparának becsült napi forgalma meghaladja a félmillió amerikai dollárt. Képzeljük csak el, országos méretekben mi haszon keletkezik az orosz maffia kezén átáramló felfoghatatlan méretű prostituált-tömegek mozgatásával. Az orosz kormány nem volna bolond kiereszteni a markából e busás haszon öt megillető részét: sürgeti is a prostitúció legalizálását. A civil szervezetek itt is, mint másutt, két irányzatot alkotnak. Az egyik a legalizálást támogatja, a másik a megelőzést és a bűnösök megbüntetését szorgalmazná. A legális szex-ipar országainak – Hollandia, Németország stb. – kormányai és kormányközei szervezetei természetesen azokat az orosz civil szervezeteket támogatják pénzzel, amelyek a legalizálás hívei. S mint az előző példákban láttuk, ahol legális a prostitúció, ott az emberkereskedelem mérete és hatalmi súlya egyaránt növekszik.⁴²

Oroszország kétségkívül nagyon szegény ország, mindig is természeti kincsei kivételéből élt meg. E sajátos jellegű természeti kincsenek, a nőknek és gyermekeknek az exportja – szemben a kimerülő erőforrások, mint pl. az olaj exportjával – komoly előnyöket rejt magában. Egyrészt majdhogynem végtelenül megújuló erőforrásról van szó, másrészt rendkívül olcsó az előállítás és tárolása, s végül minél több kerül ki belőle külföldre, annál inkább csökken az államra nehezedő szociális ellátási teher.

A nyugat-európai fejlett demokráciák részéről nyújtott, az elmaradottabb országok felzárkóztatását szolgáló támogatások egy része tehát kézen-közön az orosz maffia erősödését, nők és gyakran kisgyermekes élőhúsi minőségben történő nagykereskedelmi méretű adásvételét szolgálja, a helyi államhatalom tevőleges, egyetértő közreműködésével.

A VÁLLALKOZÓ, A TISZTES ADÓALANY

Szemben a tárgyunkat körülöngő rózsaszín ámitásokkal a féktelen szexualitását másképp legyűzni nem tudó démonról, vagy az öntudatos és megbecsülésre igényt tartó női munkaerőként elismert szolgáltatást nyújtó modern lányról: a prostituált személyes szabadságában messzemenőig korlátozott, megvert, megkínzott, porig alázott és tökéletesen kismizett ember, aki percről percre az életéért, a testi épségéért küzd.

„Minthogy Franciaországból, a tulajdonos

áruvédjeggyel érkezett, Brigitte-et egy első emeleti cellában helyezték el. Brigitte emeletén egy szállodás, meg a tulajdonos-csoporttal közvetlen kapcsolatban lévő kidobófiúk voltak. E rabszolga-felügyelők tízpercenként körbejárták az emeletet, hogy ellenőrizzék, a kliens valóban kliens-e. Hivatalosan a kidobófiú feladata eltávolítani a nemkívánatos elemeket, vagyis a részegeket és a mániákusokat. Valójában azonban arra ügyel, hogy minden szökést meg tudjon akadályozni. [...] Amikor egy kliens megvolt, a kidobófiú vagy a szállodás beszedi a pénzt.”⁴³

Húsz nap alatt bármely nő megtörhető és prostituálttá tehető, állítja Richard Poulin egy szociális munkásra hivatkozva. A prostituálnak, ahhoz, hogy a világtól jelentő napi 15-20 kliens ki tudja szolgálni, speciális „előképzésen” kell keresztülmennie. Mindenki tudja, hogy a stricik és emberkereskedők a legrettenetesebb terrortól a furfangig minden eszközt felhasználnak a gyermekek és nők prostitúcióba hajtása érdekében, s azért, hogy áldozataik engedelmes jószágként teljesítsék feladatukat.

A Poulin által idézett kutatások tanúsága szerint a stricik (a német Eros-centerek „vállalkozói”, a holland „menedzserek” – mindegy, minek nevezzük őket) a prostituált bevételeinek 75-90%-át veszik el. Franciaországi becslés szerint egy prostituált átlagban napi 5-600 eurót tejel a futtatóinak, az Interpol általa idézett adata szerint egy prostituált átlagosan évi 110 000 eurónyi hasznot termel stricijének Európában. 2000-ben egy orosz prostituált Németországban közel 8000 eurót keresett havonta, amiből tartói mintegy 7500-at emeltek le. A nyilvánosházak lakói színét sem látják a pénznek, amit megkeresnek. Minthogy alig-alig van módjuk kijárni a házból, ott helyben, az ott szokásos extra-magas áron kénytelenek mindent bevásárolni (mintha Kiss Lajos: *Egy asszony élete* c. könyvéből vett idézetben is épp valami ilyesmit olvastunk volna!), nem beszélve a legkülönbözőbb bírságokról. Az amerikai Nevada állambeli legális bordélyban szerzett élményeiről egy volt prostituált ekképp számolt be:

„A volt stricim közvetítő-embere mutatott be. A legális bordélyban nem lehet strici nélkül dolgozni. Hetente egyszer fizettek ki bennünket. Ezen a napon minden nőt egyenként behívtak az irodára, megmutatták a számlát a keresetünkről és megkértek, hogy hívjuk fel a stricinket. A tulaj megkérdezte tőle, mi legyen a pénzzel, akarja-e, hogy elküldje neki, és hogy mennyit tarthatunk meg.

A ház kapta az így megmaradt pénzünk 40%-át. A maradék 60%-ból kellett kifizetnünk a takarítónőket, akik hetente egyszer jöttek a közös fürdőszobát takarítani. A bár felszolgálónői is meghatározott százalékot kaptak a jövedelmünkből, abból fizettük

⁴²Stockholmi szeminárium, *Vita a prostitúció legalizálásáról az Orosz Föderációban*, Marianna Solomatova előadása.

⁴³Richard Poulin, i.m.

a heti orvosi vizsgálat díját, meg a szobabérletet. Ki kellett fizetni a fodrászt és rengeteg olyan holmit, ami a munkánkhoz kellett. És végül a bírságok. Ezek 10 és 100 dollár között mozogtak. Igen változatos dolgokért szabhattak ki ránk bírságot, hiszen a ház szabályai is nap mint nap változtak. Bármiért megbüntethettek: ha kísértáltál a házból, ha meglátogattad egy társnődöt a szobájában, vagy ha nem elég tökéletesen vetted be az ágyadat.”⁴⁴

Nos, ez az a helyzet, amelybe ugyebár szabad választás, felelős döntés eredményeként jut az ember.

A VÁLASZTÁS SZABADSÁGA

A kutatások tanúsága szerint a prostituáltak jelentős része⁴⁵ esett át gyermekkorában rendszeres fizikai, illetve szexuális bántalmazáson. A felmérések eredményei azt sugallják, hogy a bántalmazottság, az abuzus egyfajta sajátos pszicho-szocializációs utat jelent a felnövekvő gyermek számára. Azt tanulja meg, hogy teste nem egyszerűen csak és kizárólag azonos övele magával, nem csak érzéseinek és érzékelésének, lelkének, személyének azokkal azonos hordozója, hanem egyszersmind tárgy, amelyet mások saját céljaikra használhatnak. A megvert gyermek megtanulja, hogy teste alkalmas arra, hogy a reá (vagy akármi másra) haragvó másik személy dühének tárgya legyen. A megerőszakolt, vagy „csak” túl korai szexuális tevékenységekbe vont gyermek azt tanulja meg, hogy teste a nagyok szexuális vágyainak kielégítésére szolgálhat. Az ilyen körülmények között felnövekvő gyermek óhatatlanul különös kettősségre jut: ő maga is úgy tekint testére – amely, pedig, mint tudjuk, egy övele magával –, mint ami tőle különbözik: egy tárgy, amely mindenféleképpen használható, és amelyet a nagyok szoktak is használni erre-arra. Pszichiáter kutatók a poszt-traumás stressz-zavar név alatt ismert állapot-együttes egyik jellemző tüneteként írják le a disszociációt, amelynek során az áldozat, saját énjétől elválva, elidegenedve, mint valaki másra tekint szenvedő önmagára.⁴⁶

A gyerek ellen elkövetett érzelmi-testi-szexuális erőszak kibontja az alapokat a gyermek énjé alól, összezavarja benne annak tudását, hogy meddig tart ő és hol kezdődik a másik: mi a jó neki és mi a jó másnak. Megnehezíti a kommunikációt, mert bizonytalanná teszi a számára, hogy megérthetik-e őt és megérthet-e másokat. Az abuzus összetört öntudatú, az erőszaknak és a megaláztatásnak magát alávetni kész, kiszolgáltatottan függő, ugyanakkor az erőszakkal és a megaláztatással élni is hajlandó embereket nevel.

„Állíthatjuk-e ezek után, hogy létezik önkéntes prostitúció? A prostitúcióba való

bekerülés átlagos életkora az Egyesült Államokban Silbert és Pines, valamint Giobbe kutatásai szerint 14 év. Fleishman Olaszországban 12 éves utcai prostituáltakról számol be (nekik éjszakánként 500 amerikai dollárt kell hozniuk).

Ha nem áldozatnak tekintjük a prostituáltat, hanem önálló, felelős döntést hozó személyként kezeljük, akkor hogyan értelmezzük és miképp magyarázzuk, hogy ilyen fiatalon kerülnek a lányok a prostitúcióba? [...] Vajon az autonómia jegyében mindezt el kell fogadnunk? Azt is, hogy átlag 14 évesen állítólag önként lépnek a lányok a prostitúcióba? Mindez nem inkább a szabadság végét, nem az egyén dologgá alacsonyítását, alanyiségének megsemmisítését, röviden: eltárgyasítását jelenti-e? Elképzelhetjük-e, Georg Simmel után, hogy micsoda gyönyör eséről estére az utcákat róni, zsákmányul kínálkozni, és ejakulációs eszközként szolgálni az első, akármilyen visszatartó figurának? Gondoljuk, hogy ezt az életet ... szabad akaratlanul lehet választani? Az autonómnak tetsző választás mögött tehát olyan helyzet rejlik [...], amely kötelez erre a választásra. Csakhogy így a választás nem választás!”⁴⁷

A NŐ REMEK BEFEKTETÉS

Társadalmunkat át-, meg átszövik a legkülönfélébb egyenlőtlenségek. Hatalmas szakadék éktelenkedik a világ fejlettebb és a fejletlenebb országai között. Nemzeti, etnikai, területi, nyelvi, vallási és nemi határok kaszabolják szerteszét az emberiséget.

A prostitúciót nyugodtan szemlélhetjük a kumulált társadalmi egyenlőtlenségek egyik igen kellemetlen megnyilvánulásaként. Szegényebb országokból vagy területekről a gazdagabbak felé, szegényebb népcsoportok közül a gazdagabbak irányába, elmaradottabb etnikumok köréből a fejlettebbek kedvét keresve szállítják végeláthatatlan hadakban a szex-piac élőárúját; és lássuk világosan: zömmel nőket és gyermekeket, zömmel férfiak használatára.

A nők és a férfiak közötti egyenlőtlenség azonban nem maradhatna fenn évszázadokon keresztül, ha csupán ily szélsőséges formát volna képes öltetni. Mint az előzőekben olvasott fejtegetésből talán kitétni: a prostitúció s a benne megnyilvánuló társadalmi egyenlőtlenség fenntartásához az egész társadalom aktív közreműködésére van szükség.

A gyerekeket, fiatalokat felnevelő környezetükben – családjukban, nevelőintézetekben, másutt – nagy

⁴⁴Richard Poulin, i.m.

⁴⁵A Poulin által idézett kutatások 60-90%-ra teszik a gyermekkorban rendszeres szexuális abuzusnak kitett prostituáltak arányát, egy a francia prostituáltak körében végzett felmérés pedig egyenesen 80-95%-ban határozza meg a kérdéses hányadot. Egy ugyancsak általa idézett brazil vizsgálat, amelyben 53 „önkéntes” kamasz-prostituáltakat kérdeztek, megállapította, hogy közülük ötvenen (95%) bántalmazó családból származnak. (Poulin, i.m.)

⁴⁶Poulin is hivatkozik rá, de nemrég magyarul is megjelent Judith Herman: *Trauma és gyógyulás*, Háttér, 2003.

⁴⁷Richard Poulin i.m.

szorgalommal töri meg a felnőtt közösség. Széltében-hosszában emlegetett ENSZ-adat szerint a világ összes ingyenmunkájának elsőprő többségét nők (és sajnos gyerekek) végzik, akik ugyanakkor az összes megtermelt jövedelem csekély hányadában részesülnek csak. Nálunk, Magyarországon is sokkal többet dolgoznak a nők, és sokkal kevesebbet keresnek, mint a férfiak. Úgy is fogalmazhatjuk: az általuk előállított érték aránytalanul nagyobb hányadát a társadalom másik csoportja, a férfiak fölőzik le.⁴⁸ A nőellenes előítéletek, a nőt szexuális tárgyként vagy takarítóeszközként ábrázoló reklámok a maguk részéről kenőolajként segítik elő e mechanizmus zökkenőmentes működését.

E gépezet fogaskerekei – az alacsony jövedelem vagy a jövedelem hiánya, a nők hagyományosan alárendelt családon belüli helyzete, az értéktelenebbnek minősülő munkatevékenységeket nekik juttató otthoni és társadalmi munkamegosztás, és persze a nőket, gyermeklányokat a családban, közösségekben, közterületen és a médiában érő erőszak – működtetik gazdasági és személyi kizsákmányolásukat a szociális és a magánszférában egyaránt. Ez a dolog negatív nézete.

De van egy pozitív oldala is a dolognak. A nő remek befektetés. Akinek „ilyenje” van (felesége, anyja, lánya stb.), annak, ha jól megnézzük, nem elhanyagolható haszon üti a markát: ilyen haszon a férfi-jövedelemben „csendben” értékesülő fizetetlen otthoni női munka, s bizonyos körökben jelentős haszon lehet a gyermek után járó szociális támogatás is. A nőt egyenesen tőkejőszágként kezeli a patriarchális társadalom.

Hogyan is állíthatná bárki, hogy a prostituált munkakerő vagy vállalkozó, aki a piacon saját tevékenységéből vagy egyenesen vállalkozásából él s gazdagodik kedvére? Nem ő a munkavállaló itt, hanem a kis bárpultosok, taxisok, őrző-védők és társaik. Nem ő a vállalkozó itt, hanem a futtatók, emberkereskedők szigorú hierarchikus rendbe szerveződött serege. A prostitúciós ipar által előállított, s a prostitúciós piacon forgalmazott árucikket, a prostituáltat tulajdonosa, a futtató hasznosítja. Erőszak, kényszer, fufang és csalás mérhetetlen eszköztárából válogathat, hogy jőszágát kezessé, engedelmessé tegye. Mint bármely háziállatot, jobb esetben sikerül beidomítani, rosszabb esetre még mindig ott van a futtató kezében a lakat és a kulcs: a világ számtalan bordélyában élnek nők és gyermekek bezárva, rács mögött. Görögországban a bolgár prostituáltakat egyszerűen csak így nevezik: a „krumpli”⁴⁹. Mint zsákból a krumplit, úgy zúdítják be ezeket a szerencsétleneket a pincébe, s tartják ott őket nappal, egy rakáson. Éjszaka azután kiterelik őket a bordélyba: napi negyven klienst kell kiszolgálniuk. Hónapokat élnek csak.

⁴⁸ A KSH időmérleg-adatai szerint Magyarországon az összes fi zetés ellében végzett munkára fordított idő 40%-ában nők, 60%-ában férfiak, a fi zetés nélkül végzett munkával töltött idő 75%-ában nők, 25%-ában férfiak dolgoznak. A fi zetett munkahelyeken még azonosnak miősülő munkakörökben is 10-30%-os eltéréstől tanúskodnak az adatok a nők rovására. Köztudott ugyanakkor (s az adatok is igazolják), hogy a nők alacsonyabb pozíciókban, rosszabbul fi zető ágazatokban helyezkednek el, többet töltenek otthon gyermekneveléssel, idősgondozással, tovább tanulnak és hamarabb mennek nyugdíjba, mint a férfiak. Vagyis életkeresetük tekintetében is jelenős hátrányt szenvednek a férfiakhoz képest. (Lásd például Nők és férfiak, statisztikai zsebkönyv, 2003.)

⁴⁹ Egy görög szociális munkás közlése.

„MERT TI, NŐK, EZT SZERETITEK”

A prostitúciós üzlet nők és gyermekek tömeges áruvá törésén, forgalmazásán és hasznosításán alapul, óriási bevételei azonban nem csak a közvetlen előállítás és forgalmazás műveleteiből származnak. A prostitúció világa szerteágazó marketing-iparral egészül ki: a nő kínálat csak az egyre terjeszkedő pornográfia segédletével tudja biztosítani forgalmazói számára a kellő hasznot.

„Látod, így liheg egy igazi nő, látod, így szop egy igazi nő”, sziszegte a nappal egyébként telefonos prostituáltként futtatott interjúalanyomnak stricije, a férje, miután éjszaka, egéssz napi robot után, állva kellett végignéznie a kikölcsönzött pornókazettát, állva, hogy el ne aludjon.

A pornográfia-iparról mindannyian tudjuk, hogy világméretű szervezetekbe tömörül; nem is lehetne ez másképp, hiszen ezekhez a műalkotásokhoz is kellő számban kell szállítani a szereplőket, a „sztárokat”. A pornográfia ugyanakkor – rámutatva a prostitúció és a normális hétköznapi élet szoros összefonódására – nem csupán a prostitúció „marketingje”, nem csupán az árucikk-nőkön új s újabb fufangokat kipróbálni vágyó klientúra izlését hivatott alakítani. A pornográfia, a szabadság zászlaját lengetve, a „szexuális örömök” megannyi vadonatúj válfaját kínálja a tisztelt fogyasztónak. Egy másik interjúalanyomnak, értelmiségi nőnek, sokgyermekes családanyának a férje, miközben az ágy négy sarkához kikötözve erőszakolta meg őt, azt mondta, hogy azért csinálja így, „mert ti, nők, ezt szeretitek”.

A gyermekpornográf-körök, az internetes rendőrség kedvelt célcsoportjai nem csak akkor veszélyesek, ha igazi gyerekeket filmeznek használat közben, ha némelyikük valódi kisdedeket darabol fel élve szexuális aktusok keretében. Veszélyesek, mert terjesztik a gyermek mint a szex tárgyának eszméjét.

A gyermekpornográfia a maga finom eszközeivel rávezeti kedvelőit, hogyan is kell a prostitúció utánpótlását biztosítani.

KINEK A JOGA?

A nő joga a szabad szexuális önmeghatározáshoz, a nő joga a szabad munkavállaláshoz, jog a pénzkeresethez, az önkifejezéshez – ezek a magasztos liberális elvekre hivatkozó legalizációpárti szövegek. A prostituáltak nevében fellépő úgynevezett érdekvédők pedig szeretik felkelteni részvétünket a munkanélküliségtől és más bajoktól sújtott szegény prostituáltak iránt, akik boldogulása útjában immár nem áll más, csak a gaz abolícionista, akik ellenzik az ő „munkájuk”, „szakmájuk” legalizálását. Sőt, fűzik hozzá, a törvényes mederbe terelés megakadályozásával nem teszünk mást, mint – ismételten és egyre súlyosabb feltételek között – a stricik, s a szervezett bűnözés

karjaiba lökjük a jobb sorsra érdemes „lányokat”. Még azt is megkérdezzük, hogy ha ellenezzük a prostitúció törvényesítését, vajon milyen más kenyérkereső foglalkozást tudnánk ajánlani védeneciknek? Van-e jogunk eltiltani őket ezen utolsó mentsvárunktól, vagy lila erkölcsi frázisainkat hajtogatva, a végső romlásba kívánjuk taszítani őket?

Igaz: nagyon nehéz kérdésről van szó. Önmagában a nem-legalizálás valóban nem old meg semmit, bár – talán már elegendő adatot soroltunk fel álláspon-
tunk mellett – lehet, hogy gátat vet a striciség, a nőkereskedelem, a pornográfia mértéktelen terjedése útjába. A nem-legalizálás kétségkívül nem elegendő ahhoz, hogy felszámolja a prostituálttá törés feltételeit, biztosítsa a megelőzést, a már bajban lévők megsegítését, rehabilitációját. Csak arra elég, hogy legalább ne segítse elő állami közreműködéssel az egész ország egyetlen nagy bordélyházzá alakítását, ne járuljon hozzá buzgón minden nő potenciális prostituálásához.

Bármely nő megtörése és prostituálttá tétele, mint

láttuk, húsz nap alatt sikerrel végrehajtható. Ugyanezen nő kigyógyítása és rehabilitálása éveket venne igénybe, és nincs garancia a sikerre.

Ha egy országban legális a prostitúció, minden kedvező feltétel adva van ahhoz, hogy kiépüljenek és felvirágozzanak az emberkereskedelem intézményei, odatelepüljön a pornóipar, s a prostitúciós szolgáltatás minden addiginál szélesebb skáláját kínálja a hazai és külföldi eredetű fizetőképes kereslet elé.

Ha egy országban legális a prostitúció, a nők és gyermekek tárgyként való használata, következképp tőkezőszággként való forgalmazása normalitássá válik. Ez mindnyájunkra – nőkre és férfiakra – nézve óriási veszélyt jelent.

Jog? Kinek a joga? A nő (gyermek!) joga a „szabad szexuális önrendelkezéshez”, foglalkozás és munka megválasztásához? Vagy inkább *a férfi ősi jussa a valamilyen* – saját vagy idegen tulajdonú, ingyen vagy béreleményként rendelkezésre álló – *nő használatához*?

Hogyan sérti meg a magyar állam a nők emberi jogait a prostitúció terén?

Juhász Géza
jogvédő, Habeas Corpus Munkacsoport (HCM)
Wirth Judit
jogvédő, NANE Egyesület

Az alábbi szöveg a HCM és a NANE által az ENSZ nőjogi (CEDAW) Bizottsága 2002 augusztusi ülés-
szaka számára készített, a nők jogainak magyarországi helyzetét összefoglaló ún. árnyékjelentésnek a prostitúcióra vonatkozó részleteit tartalmazza.¹

A PROSTITÚCIÓ SZABÁLYOZÁSA MINT A NŐK ELLENI DISZKRIMINÁCIÓ

A kormányjelentésnek a 2. Cikkelyvel foglalkozó része nem tárgyalja a prostitúció Magyarországi helyzetét. Azonban a prostitúció magyarországi szabályozása illetve rendőrségi kezelése sem a múltban, sem jelenleg nem felelt meg az Egyezmény 2. Cikkelye d) pontjának, mely szerint Magyarország köteles tartózkodni a nőkkal szembeni megkülönböztető cselekményektől

vagy gyakorlattól. A prostitúció szabályozását 1993-ban és 1999-ben változtatta meg az Országgyűlés. Az árnyékjelentésben csak az 1999-ben kialakított szabályozást és annak gyakorlati hatásait értékeljük.

Az 1999-ben életbe lépett törvények alapján „Tiltott kéjelgés” szabálysértése miatt a prostituált elzárással vagy 150 ezer Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható, ha az ún. „védett övezetben” „szexuális szolgáltatásra felajánlkozik”. A prostituált, ha külföldi, ki is utasítható.² Ezek a szankciók kliensekkel szemben csak akkor alkalmazhatók, ha kiskorú prostituált ajánlatát fogadják el. Az általános szabály szerint a kliens a prostituálthoz képest kevesebbféle magatartásért, és csak 50 ezer Ft-ig terjedő bírsággal sújtható, nem zárható el és nem utasítható ki.³ Például nem ütközik törvénybe, ha a kliens tesz ajánlatot kiskorú (18 év alatti) prostituáltként, vagy általa prostituáltként vélt személynek. Se bűncselekményt, se szabálysértést nem képez, ha a férfi kliens 14–18 év közötti lánnyal folytat pénzért szexuális aktust.

A szabálysértési törvény tiltja a szexuális szolgáltatás

¹ Az árnyékjelentés teljes címe: „A Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen (NANE) Egyesület és a Habeas Corpus Munkacsoport (HCM) közös jelentése a Nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló egyezmény magyarországi megvalósulásának áttekintéséről, egységes szerkezetben a az ENSZ CEDAW Bizottságának 2002. augusztusi ülésén beszámoló magyar kormányjelentés kritikai vizsgálatával”. A jelentés megtalálható a következő internetcímen: <http://habeascorpus.hu/allaspon/report/cedaw.shadow.report.hu.pdf>

² Vö. 1999. évi LXXV. törvény 10. § és 1999. évi LXIX. törvény 143. §

³ 1999. évi LXIX. törvény 144. §

felkínálását, hirdetését, de a hirdetésre való jelentkezést, vagy a kliens általi hirdetést nem.⁴ A törvény előírja, hogy a prostituátnak rendelkeznie kell egészségügyi igazolással, mely szerint nem mutathatók ki rajta meghatározott, nemi úton terjedő betegségek. Ha ilyet nem tud felmutatni, ugyancsak 150,000 forintos pénzbírsággal sújtható.⁵ A kliensnek nem kell rendelkeznie egészségügyi igazolással. A prostituált ugyanígy büntetendő, ha „a szexuális szolgáltatásra való felajánlkozása zaklató jellegű”.⁶ A kliens általi zaklatás esetét ellenben a törvény nem fogalmazza meg.

A fentiek azt jelentik, hogy a törvény szisztematikusan a prostituáltak által elkövethető cselekményeket üldözi szélesebb körben illetve szigorúbban, nem pedig az ezeknek megfelelő, a kliensek által elkövethető cselekményeket. Tekintve, hogy a prostituáltak túlnyomó része nő illetve lány, és férfiaknak áll rendelkezésére, a törvénynek ez az egyoldalúsága a nemek közötti megkülönböztetést jelent – s ezt még akkor is kimondhatnánk, ha feltételeznénk, hogy a prostitúciós megállapodás szabad akaratú felek egyenrangú kapcsolata.

A törvény továbbá „a prostituátnak a szexuális szolgáltatásra irányuló ráutaló magatartását” is felajánlkozásnak nevezi és a védett övezetekben tilalmazza ezt is.⁷ A törvény a kliens ráutaló magatartását nem ismeri. Az utcai prostitúció hagyományosan kialakult módja szerint a prostituált és kliense közötti aktushoz a prostituátnak kell hosszasan, elérhetően jelen lennie. A kliensnek nem kell az utcán hosszasan állva „ráutaló magatartást” tanúsítania, a kliens kliens volta rejtett marad mindaddig, amíg oda nem megy a prostituálthoz. A prostituált e tetten érhető, így szankcionálható magatartásának tehát nem feleltethető meg a kliens valamely magatartása. A prostituáltat sújtó szankciót a törvény nem kompenzálja semmilyen más, a klienst fenyegető intézkedéssel. A törvény tehát azt az egyenlőtlen, patriarchális gyakorlatot, melynek értelmében a nő kínálja magát hosszasan áruként, az alárendelt helyzetű áldozat, a prostituált nő magatartásának szankcionálásával kezeli.

A törvény általi fent bemutatott diszkriminációkat több módon is tetézi a rendőrségi gyakorlat.

A prostituáltakat, vagy az annak vélt nőket a rendőrség akkor is megbírságolja, ha tiltott helyen állnak a közterületen. A törvény ugyan csak a tiltott helyen történő, explicit vagy „ráutaló” felajánlkozást és a „szexuális szolgáltatás nyújtását” tiltja, az álldogálást nem, de a valóságban a rendőrség megbírságolja azokat az utcán, utak mellett, stb. álló nőket, akiket ők „ránézésre” prostituátnak vélnek.⁸ A rendőrök szerint ugyanis az, ha „kihívó”, „kurva külsejű” nők állnak az utcán, az a felajánlkozásnak a ráutaló magatartással

való elkövetése. Olyan esetről is tudomásunk van, amikor rendőrök megbírságoltak egy általuk ismert prostituáltat, aki boltba ment szokásos kiállási idején kívül, délelőtt.⁹ Tehát a rendőrök által prostituátnak vélt nők számára már az is kockázatos, ha kimerészkednek az utcára.

A prostituált nők magatartását abban az esetben is büntetik tehát, ha egyetlen kliensnek vagy potenciális kliensnek sem ajánlkozott fel.

A gyakorlatban továbbá a rendőrök az esetek túlnyomó részében akkor is eltekintenek a kliens megbüntetésétől, ha a prostituáltat és kliensét tetten érték a felajánlkozásán és annak elfogadásán. Hiába lennének megbírsághatók az esetek nagy részében a férfi kliensek is, a rendőrök őket elengedik.¹⁰

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a Kormányjelentés el szeretné titkolni, hogy a prostituáltakat sújtó súlyos pénzbüntetések a valóságban gyakran elzárásá adódnak össze, mivel a prostituáltak gyakran képtelenek fizetni a halmozódó büntetéseket, amelyek néha több mint egymillió forintra rúgnak.

A CEDAW és a New York-i Egyezmény megszegésén túl ez a gyakorlat azért is problematikus, mert nem egy expressis verbis kodifikált tilalomra alapul: a közkeletűen „maffiatörvénynek” nevezett 1999. évi LXXV. törvény zavaros, a rendőrség és a bíróság által következetesen a prostituáltak ellen alkalmazott értelmező rendelkezéseire: „védett övezet: a közterületnek az e törvényben . . . meghatározott azon része, ahol a prostituált a szexuális szolgáltatásra nem ajánlkozhat fel, szexuális szolgáltatást nem nyújthat”.¹¹ A törvény nem fogalmazza meg a tilalmat magát, az idézett értelmező rendelkezés nyelvtanilag pusztán utal a tilalom létrejöttére. Egy olyan tilalom alapján fosztanak meg szabadságuktól tehát prostituált nőket évekre Magyarországon, amelyet törvény nem mond ki, csak feltételez.

A PROSTITÚCIÓ ÉS A NŐKERESKEDELEM ÁLDOZATAINAK VÉDTELENSÉGE

Fent már rámutattunk, hogy a prostitúció magyarországi szabályozása formálisan is és a gyakorlatban is diszkriminatív a prostituált nőkkel szemben. A jelentést készítő szervezetek a prostitúciót természetesen nem egyenlő felek közötti üzleti megállapodásnak tartják, hanem a prostituált nőket megalázó, kizsákmányoló, megnyomorító, elnyomó, a nők elleni erőszakot intézményesítő, mélységesen

⁴ 1999. évi LXIX. törvény 145. §

⁵ 1999. évi LXIX. törvény 143. § (2) c)

⁶ 1999. évi LXIX. törvény 143. § (2) b)

⁷ 1999. évi LXXV. törvény 4. § k)

⁸ Több utcai szociális munkás közlése alapján, valamint Varró Szilvia és Vajda Éva: *Bundás lányok a Rózsadombon*, Magyar Hírlap 2002. július 22. p. 2.

⁹ A nyíregyházi Periféria Egyesület információja egy helyi prostituált esetéről.

¹⁰ Több utcai szociális munkás közlése alapján, valamint a sajtóból sem ismerünk a kliensek megbírságolásáról beszámoló híreket, ellentétben a megbírságolt nagyszámú prostituált nőről szóló hírekkel.

¹¹ 1999. évi LXXV. törvény 4. § h) pont

patriarchális jelenségnek. Csak egy ilyen értelmezés lehet összhangban az Egyezmény 6. Cikkével: 6. Cikk

A Résztes Államok kötelesek minden megfelelő intézkedést megtenni, ideértve a jogszabályalkotást is, abból a célból, hogy elfojtsák a nőkereskedésnek és a nők prostitúciós kizsákmányolásának minden formáját.

Azért idéztük az Egyezmény 6. Cikkét, mert ez az a Cikk a CEDAW Egyezménynek, amellyel a magyar kormányzat még formálisan sem látszik egyetérteni. Miközben az Egyezmény a nők prostitúciós kizsákmányolása *minden formájának elnyomásáról* beszél, addig a kormányjelentés a prostitúció *legalizálását* jelöli meg mint előremutató célt.

A belföldi nyilvánosságban rendszeresen elhangzik, hogy a Belügyminisztérium és számos politikus a bordélyházak engedélyezését tartja kívánatosnak. Budapest főváros önkormányzatának szocialista-liberális többsége a liberális főpolgármester kezdeményezésére már többször hivatalosan javasolta a kormányzatnak „Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezményből” való kilépést. A prostitúció szabályozása 1998 óta folyamatosan visszatérő politikai téma. Ennek ellenére egyetlen politikai erő egyetlen olyan megnyilvánulása sem ismeretes előttünk, amely a nők jogaira hivatkozva ellenezte volna a prostitúció legalizálását, amely kiállt volna az említett Egyezmény illetve a CEDAW Egyezmény 6. cikke mellett.

A politikai és belügyminiszteri nyilatkozatokból az szűrhető le, hogy Magyarország egyelőre azért nem lépett még ki a New Yorki Egyezményből, mert az EU-hoz történő csatlakozás elősegítése érdekében a kormány olyan képet kíván festeni Magyarországról, miszerint itt tisztelnék az emberi jogokat, illetve az e tárgyú egyezményeket.

A magyar kormányzat a valóságban azonban nem fordít figyelmet a prostitúció áldozatainak jogaira.

A kormánynak nincs a prostitúció megelőzésére, az áldozatoknak a társadalomba való reintegrálására irányuló politikája. Mivel ezt lényegében a kormánynak a CEDAW-Bizottság kérdéseire adott válasza is elismeri, állításunkat csak röviden illusztráljuk néhány példával:

Nem ütközik törvénybe a férfi kliensnek 14–18 év közötti lánnyal pénzért folytatott szexuális aktusa. Általános jelenség, hogy az állami gondozásban nevelkedő 18 év alatti lányokat prostituálják illetve fiúk prostituálódnak.

A törvényi tilalom ellenére a rendőrség nemegyszer szemet huny a prostitúció szervezése fölött. Egyes információk szerint Budapest belvárosában háborítatlanul működő bordélyházak találhatók, ahova férfi politikusok, rendőrzetők is járnak.¹² Hónapokon keresztül elérhető bordélyházak pornográf képeket is megjelenítő, a „lányok” választékát megjelenítő honlapjai.

2000-ben Mogyoród község mellett a Forma-1 futamok idején önkormányzati engedéllyel működött egy bordély-camping. Erről már fennállása első napjaiban magasrangú belügyi vezetők azt nyilatkozták, hogy beleütközik a Büntető törvénykönyv 205. §-ába, s ezen az állásponton volt az Országos Rendőr-főkapitányság hetilapja, a *Zsaru* is. Ennek ellenére nem folyt eljárás a szervezők ellen, a rendőrség több napon keresztül asszisztált a bordély-camping körül a rendfenntartásban.

2000-ben az igazságügyminiszter egy parlamenti képviselő azon írásbeli kérdésére, mit kíván tenni a kormány a leánygyermek prostitúcióra *kényszerítése* ellen, azzal felelt:

... kiemelkedő jelentősége van a család morális hatásának, az iskola erkölcsi nevelésének, a vallás-erkölcsi oktatásnak, valamint az egészséges társadalmi morál kialakulásának és hatásának.¹³

A miniszteri válasz nem fejtette ki, hogy a miniszter álláspontja szerint kit kellene az erkölcsi, vallás-erkölcsi oktatásban, nevelésben részesíteni: a gyermekprostitúált áldozatot, a klient vagy a kényszerítő prostitútorokat.

2000-ben a Nemzetközi Migrációs Szervezet nőkereskedelmet megelőző kampányt tartott Magyarországon (ebbe a NANE Egyesületet is bevonták civil partnerként a forróvonal üzemeltetésére). A kampányban partnerként fel volt tüntetve a Belügyminisztérium is. A partnerség azonban leginkább a retorika szintjén volt jelen: Az azóta is működő forróvonalra igen sok eltűnt nő hozzátartozója is telefonál. Tapasztalataik azt mutatják, hogy a Belügyminisztérium fennhatósága alá tartozó rendőrség állománya továbbra is teljesen tájékozatlan és képzetlen a nőkereskedelem témájában. A helyi rendőrség eltűntek bejelentésekor megkerülhetetlen fórum, külföldi valószínűsítés esetén a magyarországi Interpol iroda is csak akkor tud bekapcsolódni, hogyha helyi szinten eljárás indult. Az esetek egy nagy része sajnos éppen ezen az alapszinten akad el: a rendőrségi reakciók a passzivitástól agresszivitásig terjednek. Tipikus reakciók, melyekkel az információs vonalon találkoztunk: 1. A szülő/rokon elmondja a rendőrségen félelmeit, és az arra utaló jeleket, hogy a rokona nőkereskedők áldozata lett, és erre semmiféle rendőrségi aktivitás nem kezdődik meg. Sokszor a hozzátartozók nincsenek is tudatában, hogy elmondásuk semmilyen nyomot nem hagy, hiszen a rendőrségen nem világosítják fel őket arról, hogy milyen egy jegyzőkönyv, vagy egy hivatalos bejelentés/feljelentés. 2. Az ügyeletes tiszt, akinek a rendőrségen belüli referálás a dolga, elküldi az aggódoó rokonokat. Bizonyos esetekben lebeszélő módon, azaz, hogy nem érdemes kerestetni a lányukat, mert úgyis reménytelen ügy. Más esetekben a rendőrségi hangnem kifejezetten durva: „A maga lánya csak egy kurva, nem értem, mit aggódik ennyire. Azt kapta, amit megérdemelt.”

A nőkereskedelem hazatérő magyar áldozatai nagyon kevés, és szakmailag nagyon alacsony színvonalú

¹²Több újságíró szóbeli közlése.

¹³A levél másolata megtalálható a NANE és a Habeas Corpus Munkacsoport irattárában.

segítséget kapnak, menhely pillanatnyilag egyáltalán nincs. Mivel a hozzánk érkező külföldi áldozatok végképp láthatatlannak tűnő probléma a kormányzat számára, e nők esetében semmiféle segítségről sem beszélhetünk.

A Magyarországra történő nőkereskedelemről semmilyen országos adat nem létezik, kutatás nem készült. Egy nemrégiben lezajlott regionális konferencián az ügyészségi és igazságügyminisztériumi képviselők egyhangúlag állították, hogy Magyarország nem célország. Nemzetközi statisztikák azonban indikálják, hogy a tőlünk keletre fekvő országokból Magyarországot célzó nőkereskedelem is létezik. Noha Magyarországnak már van 1998 óta emberkereskedelmet büntető törvénycikke, a hatóságok érdektelensége miatt nem várható, hogy a Magyarországot mint

célországot használó emberkereskedőket állítsanak magyar bíróság elé. Az idegenrendészeti gyakorlat ugyanis az, hogy az időnként megtalált külföldi illetőségű prostituáltakat automatikusan kiutasítják az országból, elkövetőként tekintenek rájuk, az idegenrendészet szóhasználatában ezek a nők elkövetőként vannak nyilvántartva, és nem esetleges bűncselekmények áldozataiként. A rendőri korrupció magas fokát ismerve azt a lehetőséget sem zárhatjuk ki, hogy a keletről származó prostituáltakat Magyarországon futtató emberkereskedők informálisan kapcsolatban vannak rendőrökkel.

A fizetett erőszak legalizálása? A leigázás a szexuális élet kellékeibe és aktusaiba van bugyolálva

Forgács Zsuzsa
szociológus, történész
A cikk megjelent a **Népszabadság** 2003. augusztus 9-i számában.

Az elmúlt tizenkét év reklámhadjárata során – amelynek két nyertes jelszava, az „ősi mesterség” és a „természetes szükséglet” minden képzeletet és előzetes várakozást felülmúlóan sikeresnek bizonyult – a prostitúciós üzletben közvetlenül érdekelt (futtatók és hálózataik) sikeresen fogtak össze a közvetetten érdekelt állami szervekkel, továbbá a parlamenttel, valamint a médiával.

Mindenesetre habkönnyűséggel nyomták le a torunkon, azaz adták el a szélesebb közvéleménynek a férfiaknak azt a jogát és előjogát, hogy elrabolt, lépre csalt, szisztematikusan rongált, megerőszakolt és a legváltozatosabb eszközökkel a prostitúcióba kényszerített lányokon, asszonyokon és kamasz fiúkon élhessék ki leigázási, dominálási szükségleteiket. Mindezt szinte aprópénzért megváltva.

Az ősi mesterség és a természetes igény érvek hallgatóságos előfeltevéseket és csúsztatásokat rejtenek magukban. Mintha az, amiről valaki kijelenti, hogy természetes és ősi, nem igényelne további elemzést és magyarázatot annak érdekében, hogy elnyerje jóváhagyó támogatásunkat (lásd és vedd össze például a lopással és a rablással). Mintha az ilyen intézmények önmagukban, pusztán létezésüknél fogva igazolnák jogos fennmaradásukat társadalmunkban, minden esetleges erkölcsi aggályunk ellenére. Sőt az ilyen típusú érvek éppen erkölcsi aggályainkat hivatottak elhallgattatni.

Csakhogy ősinek nevezhetjük például azon igényünket is, hogy megegyük egymást – ezt hívjuk kannibalizmusnak. Szerencsére a föld legnagyobb részén már nem elfogadott a kannibalizmus igénye és szükségessége. Hasonló a helyzet a házasságtörő asszony megkövezésével, vagy azzal, hogy már nem vágjuk le emberek kezét, lábát, orrát, fülét, mert igaz vagy hamis alapokon lopást bizonyítunk rájuk, holott ezek is ősi szokások és törvények. Mindezek megítélésében, legalábbis az euroamerikai társadalmakban, szemléletváltás történt.

Nem történt azonban szemléletváltás például Afrika és Ázsia sok közösségében a nők csiklójának amputálása terén. Éppen e szokás ősiségére hivatkozva tartják fenn még ma is ezt az egész életre megnyomóritó tradíciót. Be nem tartása a közösségből való kitagadást vonja maga után. A nők ilyenfajta ősi alapokon nyugvó megnyomóritása ellen első megközelítésben az ENSZ, valamint a hozzá kapcsolódó nemzetközi szervezetek azt javasolták, tegyünk kísérletet a szülők meggyőzésére, a csonkítást lehetőleg kórházban végeztessék el, hogy mindez ne egy rozsdás késsel a bokorban történjen, és így legalább a fertőzéseknek elejét lehessen venni.

De a kórházi megközelítés nemcsak azért nem tudott működni, mert a szegényebb országokban nincs elég belőlük, hanem mert az ilyen típusú csonkításokat a közösség szereti saját körein belül elvégezni, hiszen ezek az avatási rituálék éppen a közösség megtartására irányulnak. Használhatóbbnak bizonyultak azok a problémamegoldó megközelítések, ahol a meggyőzés az egész közösségre irányult, az ilyenfajta gyakorlat felfüggesztésére. Azon falkák többségében, ahol a

közösség egészének összehívásával és meggyőzősével sikerült legalább egy évre felfüggeszteni ezeket a rituálékat, a következő években már ki sem tűzték a lányok megcsonkításának napját.

Ugyanezt a megközelítést szeretném javasolni a prostitúció kezelésével kapcsolatban is Magyarországon. Szeretném meggyőzni kisebb és nagyobb közösségeinket, hogy a férfiak egyoldalú szolgálatára (egyoldalú kiszolgálására) való nevelés, továbbá a prostitúció elfogadtatása hatalmi és érdekkérdés. Magyarán a prostituáltak használata egyáltalán nem magától értődően szükséges, természetes és hasznos, ellenben rendkívüli – a társadalomra nézve aránytalanul nagy – veszélyekkel jár.

És ez nemcsak a prostitúcióval járó elkerülhetetlen halálos nemi betegségek terjedése miatt van így, hanem mert a prostituáltak a mi bajba került hűgünk, öcséink, testvéreink, egyszóval a mi tágabb értelemben vett családunk tagjai. Megnyomorításukkal és használatukkal nemcsak nekik ártunk, hanem saját magunknak is, egyéni és közösségi életünk minőségének és értékeinek rongálásával. Ahol az erőszakot ilyen módon lehet adni és venni az orrunk előtt, a napjainkban tapasztalható cinizmus és közöny közepette, ott bármikor mi magunk is áldozataivá válhatunk az erőszaknak, mert lassan, alattomosan és szisztematikusan átítatva életünket, ez válik a közösség elfogadott normájává. Ha állítólag elítéljük az erőszakot, milyen alapon nem ítélik el ugyanezt az erőszakot, ha mindez adásvétel keretében, pontosabban az adásvétel áruhájában történik?

Szemben mindazzal, ami az elmúlt 12 évben történt, melynek során arról kívántak meggyőzni minket, hogy a prostitúcióval kapcsolatos problémák megoldása csak a prostitúció tiszta gazdasági tevékenységgé – tisztos polgári foglalkozássá – való átvarázsolása révén történhet, szeretném megmutatni, hogy a prostitúció immanensen alkalmatlan a tiszta gazdasági tevékenységgé való metamorfózisra, azaz a prostitúció belső természeténél fogva melegágya az emberellenes bűncselekményeknek.

Szögezzük le, hogy Magyarországon az elmúlt tizenkét évben egyáltalán nem üldözték a prostitúciót, és kísérletet sem tettek felszámolására, illetve, amit tettek – a prostituáltak zaklatása, letartóztatása és bírság kivetése – éppen ellentétes a New York-i egyezményvel, mely közvetlenül a második világháború után született, mintegy a háborúban elkövetett emberellenes tevékenységekre való válaszként. Ez az egyezmény a prostituáltak áldozatnak tekinti, és az emberkereskedőt, a futtatót, kitartottat és szobáztatót jelöli meg bűnelkövetőként. Én személy szerint a kliens is hozzácsapnám az eltérítésre szoruló listaához, az előbb felsoroltak cinkosaként és együttműködőjeként, hiszen szemben a cigarettával, alkohollal és droggal, ahol a használó elsősorban csak saját magát károsítja, a prostitúcióban egy másik ember használata, azaz rongálása révén jut a kliens az „élvezethez”, azaz a kívánt áruhoz. Ez a másik ember az esetek döntő többségében egy már „megdolgozott” szolgáltató. Tehát azért tudja a kliens használatba venni, mert ezt az árutermetőt, tudniillik a szexuális rabszolgát, korábbi kényszerítések, zsarolások és erőszakosorozatok révén, ellenállása megtörésén keresztül juttatták kihasználható helyzetébe.

Ezen a ponton szeretnék visszautalni a prostitúció legalizálásáért folytatott propaganda egyik sikeres érvehez: a természetes szükségülethez. Kinek a szükséglete? Mennyire természetes a természetes? És tényleg arról beszélgetünk-e, amiről hisszük, hogy beszélgetünk, vagy egy rafinált csúsztatás révén valójában valami egészen másról van szó.

Ami valóban természetesnek tekinthető, az magának a szexuális életnek az igénye. Nem igaz azonban, hogy ehhez a majdnem száz százalékban férfikliensek csak az utcán megvásárolt nőn vagy kamasz fiún keresztül tudnak hozzájutni. Valójában itt a szexuális életnek pusztán egy minősített aletéről beszélhetünk, méghozzá egy kvázi gazdasági tevékenység keretén belül, egy sajátos társadalmi formációban. Ha közelebbről vizsgáljuk a jelenséget, azt tapasztaljuk, hogy a tevékenység csak látszat szerint irányul a szexuális gyönyör megszerzésére. Amit itt valójában eladnak és vesznek, az nem más, mint lényege szerint egyoldalú domináció és leigázás a szexuális élet utalásszerű kellékeibe és aktusaiba bugyolálva. A kliens ironikus módon azért fizet, hogy ne kelljen „kapcsolatba” lépnie a prostituálttal, magyarán, ne kelljen normális emberi kapcsolatot létesítenie a felhasznált személlyel, tehát ne kelljen felelősséget vállalnia mindazért – és mindannak a következményeiért –, ami az ilyen módon tárgyiasított személlyel az aktus során történni fog, méghozzá általa. A felelősséget azonban csak látszat szerint viselheti egyikőjük, hiszen ez a felelősség nem adható át teljes egészében annak a személynek, aki éppen feladja önrendelkezését, melynek feladásához egyébként nincs is joga. Ugyanígy egy ember nem adhatja el magát rabszolgának, vagy nem fizethet azért, hogy szétverjék és megöljék esetleg még meg is egyék, ezek végrehajtása bűncselekmény.

Tiltással nem megyünk semmire, mondják azok, akik a természetes szükséglet érve mellé szeretik felsorakoztatni a megadóztatható gazdasági tevékenységként való értelmezést is, utalva azokra a kudarckokra, amelyek a cigaretta-, az alkohol- és a droghasználat tiltása kapcsán bekövetkeztek. De éppen a fent említett csúsztatás miatt ez a mi esetünkben nem érvényes, mi nem általában a szexuális élet betiltásáról beszélünk ugyanis, hanem e helyett az erőszak és az erőszakhoz való jog adásvételének tiltásáról és üldözéséről. Miközben a szexuális élethez való jog – az egyenlő felnőttek önrendelkezésén, kölcsönös vonzalmán alapuló testi-lelki és érzelmi aktus természetesen érintetlen marad és továbbra is szabadon élvezhető.

De nem érdemes teljes egészében elvetni azokat a párhuzamokat, amelyek valóban megvannak az alkoholizmus és a nikotinfüggés elleni harccal. Az 1970-es években gőzerővel megindított cigarettaellenes kampány mára drámaian csökkentette a fogyasztók és a cigarettázás halálos áldozatainak számát Amerikában. Lehetséges, hogy a küzdelemnek ezt a reklámkampányszerű formáját a prostitúció elleni erőfeszítéseinkben is eredményesen tudjuk majd használni. A már alsóbb iskolákban megkezdett felvilágosító munka, nemcsak a prostituálható lányok és fiúk felkészítését szolgálná a veszélyek elhárítására és elkerülésére, de baj esetén a segítségkérés módzataira és a felállított menekülési útvonalakra is felhívna a figyelmet. Ezen túlmenően a potenciális klienseknek

is feltárja a prostitúció valódi természetrajzát, okait és következményeit. Ha ez sem segít a kliensnek, hogy távol tartsa magát a prostituálástól, akkor az amerikai kisvárosokban meglehetősen sikerrel alkalmazott módszer bevetését javaslom: minden kliens nevét, fényképét és a rá kivetett pénzbírság összegét kötelező jelleggel közölgék a helyi lapok, tekintet nélkül a személy társadalmi státusára és betöltött hivatalára, ezzel állítva szolgálatba a közösségi nyomás erejét. Ennek végrehajtásához természetesen politikai akaratra, és korrupciómentes rendőrségre van szükség. De vajon egy olyan országban, ahol egyes kalkulációk szerint napi százezer és háromszázezer közé tehető az érdekelt férfikliensek száma, és ahol a parlament több mint kilencven százaléka, valamint a rendőrség dolgozóinak többsége szintén férfi, számíthatunk-e a döntési és cselekvési helyzetben lévő férfiak együttműködésére, vagy a rosszul értelmezett férfiszolidaritás, illetve az esetleges közvetlen érdekeltség továbbra is akadályokat fog gördíteni a megnyugtató rendezés elé, egy olyan bűnözési iparban, melynek áldozatai elsősorban nők?

Az egyik legdivatosabb érv a prostitúció fenntartása mellett a nők önrendelkezési jogára való hivatkozás. Minden nőnek jogában áll szabadon eladnia testét bármilyen módon, állítják az önrendelkező szabadság bajnokai. Ha azonban eltekintünk a hobbi- és alkalmi prostitúciótól – ami szerencsés esetekben néhány lelki és testi karcolással megúszható –, és a hosszú távon piacra orientált prostituáltakat tekintjük napi három-tíz-hús alkalmi klienssel, akkor a szabad, független és önrendelkező öneladás fikciója hamar illúzióvá foszlik. A prostituáltak éppen a leigázására és feltétel nélküli dominálására utazó klienseivel szemben kell tudnia megvédenie magát. A prostitúció piaca elsősorban az olyan típusú vásárlókat vonzza ugyanis, akik többek között erőszakra való hajlamukat szeretnék lazább és engedékenyebb körülmények között kiélni, mint otthon tehetik. És mivel az úgynevezett aktus során éppen az önrendelkezésről és önvédelemről mond le a prostituált, saját védelmét, testi biztonsága érdekében kénytelen átruházni egy harmadik személyre, aki háttérbeli fenyegető jelenlétével vonja meg a prostituált brutalizálhatóságának határát. Ezen a ponton lép a porondra a futató, aki persze természetéből és szerepéből fakadóan maga is rongáló, akivel szemben a leginkább volna szüksége védelemre a prostituáltak. A valóságban, az esetek döntő többségében persze nem szabad választásból kerülnek a nők a húspiacra. Magyarul nem arról van szó, hogy a felnövekvő leánygyermek egy rég dédelgetett álmát valósítja meg, amikor intim testnyílásait eladásra kínálja fel a feltétel nélküli dominációra éhező kliensnek, hanem ehelyett a 80-90 százalékukban törékeny családi és társadalmi kapcsolatokkal rendelkező, már gyerekkoruktól vert, rongált és szolgálatra beidomított nőket kényszerítik a futatók a prostitúció zsákutcájába.

Nincs mese, választanunk kell, mi és ki a fontosabb számunkra: az állítólag önmagát szabadon eladó (szerintem jelen viszonyaink között leginkább fiktív, vágyvetített és hamisan romantizált) prostituált érdekei, vagy a döntő többségében kényszercelekvő, csapdába csalt „szexmunkás” sorsa. Magam részéről

az utóbbira szavazok, és az ő védelmük oltárán szívesen feláldozom az intim testrészeiket állítólag szabadon áruba bocsátani kívánó nők húspiaci szabadságát, mert mindez, mint fent rámutattam, önmagában vett ellentmondás, illúzió és önbecsapás. Nehéz meghúzni a brutalizálhatóság határát akkor, amikor az egyik ember a másik embert tárgyként használja saját önkielégítésére. Ilyenkor a „tárgy” egyoldalúan kiszolgáltatja magát a szabadjára eresztett, szeszélyes és beláthatatlan erőszak veszélyeinek. Ha szabadon feladod önrendelkezésedet akár csak rövid időre is, már nem vagy biztonságban többé. De szabad sem vagy! Fontos volna megértenünk, hogy senkinek sem áll jogában lemondania az önrendelkezéséről, de ha bármilyen oknál fogva valaki mégis megteszi, a másik félnek nincs jogában ezzel élni, tehát visszaélni. Ez ugyanis a társadalmunkban előforduló minden erőszak alapja. Ezért ellenzem a legális bordélyházak, illetve a cinikusan türelmi zónának nevezett szexuális rabszolgapiac bevezetését Magyarországon.

Bár sokan vágnak arra, hogy szép, steril, kimanikűrözött – engedélyezett – bordélyházakba járhassanak „szórakozni”, mindez csak látszatrendet kreálna a látómezőnk peremén, miközben az ezzel lefedett háttérországban a konkurenciaharc kiélesedése miatt még intenzívebben és ordasabban fog fellángolni az illegális prostitúció és emberkereskedelem. Minden úgynevezett legális, regisztrált prostituáltra 10-20 illegális, ha lehet, még brutálisabban kizsákmányolt prostituált jut majd, ahogy ez megtörtént azokban a nyugat-európai országokban, melyek nem írták alá a New York-i egyezményt. A futatók nem kívánának ugyanis önként lemondani a világtörténelem egyik legolcsóbb és legjobban megtérülő szubjektív tőkéjéről: a prostituálttól. Maguk a legalizált bordélyházak és zónák viszont nemhogy nem segítik hozzá a szabad pályaelhagyáshoz a prostituáltakat, hanem épp ellenkezőleg, konzerválják a prostituáltakat a prostitúció állapotában. Visszatérésük a társadalom elfogadottabb foglalkozásaiba többek között éppen regisztrációjuk miatt válik lehetetlenné, hiszen a bárca kiváltása stigmatizálja őket. A bordélyházak és a zónák bevezetése a zónán kívüli, nem regisztrált, tehát illegális prostituáltakat rögtön adócsalókká is változtatná, így ilyen alapon folytatódnak az áldozatok szisztematikus üldözése és büntetése a valódi bűnözői körök felszámolása helyett. Arról most nem is beszélve, hogy valóban szeretnénk-e a közönsben látni az erőszak megadóztatásából befolyó pénzt? Én egészen biztosan nem.

A bordélyházak legalizálásával és a zónák bevezetésével, valamint a New York-i egyezmény felmondásával szemben éppen hogy az egyezmény betartását és a nemzetközi híru – pontosabban: hírhedt – illegális bordélyházaink teljes körű felszámolását javaslom, amire eddig még egyáltalán nem tettek kísérletet Magyarországon. Hiszen a tolvajok, rablók és gyilkosok üldözését sem hagyhatja abba a rendőrség azon az alapon, hogy mindezen jelenségek természetes velejárói a társadalomnak, és hiábavalóság küzdeni ellenük, mert az elkövetőknek úgyis csak egy nagyon kis töredéke kerül horogra.

De az is nyilvánvaló, hogy önmagában a bűnüldözés sem segíthet a problémán. Hosszú távon a férfidominancia megszűnése, illetve a férfiak és a nők közötti erőviszonyok kiegyenlítődése mind hatalmi – döntéshozói, végrehajtói – pozíciókban, mind a társadalom

egészében is sokat tud javítani a helyzeten a demokratikus intézmények megerősödése és a társadalmi jólét egészének javulásával együtt. Ahogy ez történt Svédországban is, ahol ennek következtében a klienst sikerült az erőszaktevő kategóriájába átsorolni, és ezzel a prostitúciót nagyrészt sikeresen felszámolták. De addig is, amíg ez be nem következik, széles körű kampányt kell folytatnunk annak érdekében, hogy közösségeink a jövőben ne tartsák természetesnek a leigázási (egyoldalú dominálási, megerőszakolási) szükséglet kiélésének pénzért való megválthatóságát. Ne tekintjük természetesnek, hogy éljünk (ez esetben visszaéljünk) azzal, ha egy másik személy

lemond akár látszólag önként, akár nyilvánvaló erőszak hatására az önvédelemről és önrendelkezésről, hogy tárgyként használhassák. Elsősorban megelőzésről kell gondoskodnunk, és arra kell törekednünk, hogy minél több embert kiragadjunk a prostituáltak karmai közül. Alternatívákat kell tudnunk felmutatni az áldozatoknak, ehhez viszont menekülő útvonalakat kell létesítenünk, pszichológiai támogatást és képzést nyújtanunk, hogy elősegítsük a prostituáltak pályaelhagyását és reintegrációját társadalmunkba. Isten nem teremté a prostituáltakat a férfiak szükségletére, de a természet sem, viszont csak az emberi tudatoság tudja kiküszöbölni a prostitúció intézményét.

Egyszemélykímélet és nőgyűlölet

Juhász Géza
jogvédő, Habeas Corpus Munkacsoport
Megjelent a Magyar Narancs 2001. február 8-i számában.

Bő négy éve van a prostitúció újraszabályozása a politika napirendjén. E négy év kevés volt ahhoz, hogy a prostitúció mibenléte vitatémává váljék.

Az először még Kuncze belügyminiszter által előterjesztett türelmizónás elképzelést a FIDESZ-MPP vitte át a parlamenten, így az SZDSZ-MSZP többségű fővárosi közgyűlés gyakorlatilag a saját kormányzása alatt kidolgozott törvényt szabotálja. Hogy a háromszáz méteres szabály miatt a törvényről már megszavazása pillanatában tudni lehetett végrehajthatatlanságát, ez nem jogalkotási probléma a jogalkotásért felelős miniszter számára. Igaz, erre Csécsi Béla VIII. kerületi polgármester is csak a törvény hatályba lépése után jött rá; azokban az években, amíg a törvényért lobbizott, valahogy elfelejtett értesíteni bennünket, hogy kabarét szervez, nem komoly szabályozást.

Mégis, a türelmi zónákkal való bohóckodás valójában a nyolcadik kerület törvénye. Ott ugyanis bármely talpalatnyi hely a templomok, iskolák stb-k 300 méteres körzetében van. Tehát a kerületben nem lesz utcai prostitúció. Lesz majd a külső kerületekben. Pusztuljanak le a külvárosok, ne Józsefváros. Ott bent majd az igazi ipar lesz, a bordélyházak, masszázsszalonok, lokálok. Nem az olcsó utcai prostikban van iparüzési adó és védelmi pénz, hanem emezekben.

* * *

Az elvont gondolkodás kedvelői gyakran azzal érvelnek a bordélyok legalizálása mellett, hogy egyes nők szerintük önként választják a pénzszerzés e formáját. Három éve én is képes voltam figyelmen kívül hagyni, hogy a prostitúciós ipar a valóságban döntően lánykereskedelmet, totálisan kiszolgáltatott és kiharcolt, testi-lelki-anyagi szempontból kifosztott női létet jelent. Úgy véltem, az erőszakot kell csak üldözni, egyébként a szex is áru lehet.

Csak hogy pár szociológus és néhány tény meggyőző: a testüktől való elidegenedés tehet képessé embereket válogatás nélküli (és így öröm nélküli!) szexuális aktusra, s ennek tipikus oka a gyermekkorban átélt erőszak feldolgozásának elmaradása. A szex nem munka, illetve, ami munka, az nem szex. Embertársunk méltóságát, személyes integritását vesszük semmibe, ha öröm nélküli szexuális aktusra bírjuk rá. Ezért a prostituáltak sértettnek tartja a jogérzékem, a klienst és a prostitúció szervezőit pedig jogsértőnek. Becsülöm a szerződés szabadságát, csak éppen úgy látom, legbenső emberi érzéseinknek és szenvedélyeinknek nincs pénzben kifejezhető értéke. Nem tartom humánusnak azt a társadalmat, ahol sérült, ráadásul rendszerint bántalmazott egyének intimszférájának megalázása „szolgáltatásnak” minősül, és még olcsóbb is, mint egy cipő.

A valóságos prostitúció szervesen összetartozik az erőszakkal, méghozzá a férfiak által lányok és nők ellen véghezvitt, sem alsó, sem felső korhatárt nem ismerő erőszakkal. Gyakran nem is áll másból, legfeljebb a férfiak még kereskednek is áldozataikkal. A prostitúció szabályozása körüli álszentségek legnagyobbika ennek a ténynek az elhallgatása.

* * *

A múlt kedden az Alkotmánybíróság nemleges választ adott arra a nem túl mélyenszántó kérdésre, a türelmi zónák kijelölése végett a belügyminiszter magához veheti-e az önkormányzat rendeletalkotó szerepét. A pártok képviselői a döntés után hangsúlyozták, hogy a parlamentnek mielőbb új szabályozást kell kidolgoznia:

Most megint kurvázni fognak; úgy érteve ezt, mint ahogy a cigányozás a cigányokról való igénytelen, lealázó beszédet jelenti. Közembereink unalomig csépelel, a valósággal értelmes összefüggésben nem álló szavakat fognak varázsigeszerűen ismételtetni, úgymint „legősibb mesterség”, „kéjhölgy”, „szexuális szolgáltatás”, stb. Százszor el fogják mondani, „nincs értelme tiltani, hisz a tiltással még sehol nem szűnt

meg”, s nem fogják megmagyarázni, hogy ezen érveléssel miért nem éppen a zsebtolvajlás vagy a gyilkolás engedélyezését szorgalmazzák.

„Örömlányokról” folyik majd a nyálas duma, és egyetlen szót sem fogunk hallani arról, miféle beteges, romboló szexuális vágy is az, amit az elégít ki, ha a másik embert nem szeretgetni és figyelni kell, hanem utasítani és tűréséért megfizetni. Mélyen hallgatni fognak arról, hogy ezek a pszichoszexuálisan sérült férfi kliensek a legnagyobb pénz gyereklányok megerőszakolásáért szeretik fizetni – s felnőtt nőkkel jórészt csak azért elégszenek meg, mert nincs elég pénzük.

Nem szexológusbizottság elé citálást, kioktató fejmosást fognak szorgalmazni e perverz férfiak számára (mint az abortuszért folyamodó – csöppet sem perverz, csupán csak egy férfi által bajba juttatott – nőknek féltéve), hanem higiénikus aktust; legalább ezzel elárulván ugyanakkor, hogy a kliensek a szexualitást nem emberi, hanem pusztán fizikai interakciónak tekintik. Nem követelik politikusaink majd azt sem, hogy a türelmi zóna bejáratánál védőnők állják el az utat, s három nappal az aktus előtt, megelőzésül kötelező mentális segítséget adjanak. Így a prostituálthoz igyekvő férfiaknak a védőnők sosem fogják az egészséges, kölcsönösségre és nem erőszakra alapuló szex pozitívumait ecsetelni. De szexuális aktivitásuk olyan torzulását sem, ami a prostituáltakkal való gyakorlás után óhatatlanul előáll: Megnehezíti ugyanis a kölcsönösségre épülő kapcsolat fenntartását, különösen a másik, a nő tekintetbe vételét, beleértve a fogamzásgátlás felelősségét. S ha három nap múlva e „tájékoztatás ellenére” (idézet az abortusztörvényből) mégis ismételtelen megjelenne a kliens, nem fogja a TB-hivatalnok azt a nagy összegű egészségügyi hozzájárulást megfizettetni vele, ami a fertőző nemi betegségek megnövekedett kockázatának költségeit kompenzálja. (Az iménti gondolatsor eredetije: Adamik Mária nagyszerű összevetése, „Védőnőket a türelmi zónába?”, elhangzott 2000. április 30-án a Jászai Mari téren.)

Újságjaink teli lesznek viszont undorító kétértelmű kifejezésekkel. A legkomolyabbnak tartott lapok ismét „pásztorórának”, jobb esetben „kanyarnak” fogják nevezni a telefonfülkében, autóban, kapualjban való háromperces szopátást, ismét meg fognak jelenni olyan megfogalmazások, mint „megtalálták a lyukat a gumiparagrafusok között”, „lelohadt a revizorok libidója”, „az APEH nem állja az édes percek költségét” (a példák a Magyar Hírlapból valók, Vajta Zoltán tollából). És talán az ORFK hetilapjában is folytatja Vezda János az azzal kapcsolatos tavaly szept. 7-i „gondolatait”, hogy vajon a prostik könyvelésében az ondó bekerül-e az „áthozat” rovatba.

A komolykodóbbak „foglalkozásról” fognak beszélni, de azt már nem fogják közölni, hogy az ennek gyakorlásához szükséges „tudás” nem egyéb, mint a saját testtel való önrendelkezési képesség elvesztése. S hallgatni fognak arról is, hogy ezt az esetek 75–80%-ában a gyermekkorban elszenvedett rendszeres, a személyiséget gyökereiig pusztító erőszak, leginkább szexuális erőszak alapozza meg, nem pedig szakmunkásképző (vö. Belügyi Szemle 2000/3. különszám, 35. old.).

* * *

Ha a férfi idegen nő testében akar maszturbálni, vagy azt birtokolni, megalázni, netán a férfi pénzért kíván gyereken (korábban mások által) elkövetett erőszakot venni, akkor a törvényhozás haptákba vágja magát – és megregulázza az áldozatot, az alávetett, al- és főmaffiózóktól sújtott nőt, lánygyermeket. Ha a férfi e hobbija fertőzéseket terjeszthet, mi következik ebből? A nő fizessen egészségügyi könyvért, a nő legyen megbüntethető annak hiányáért, és végül pedig a férfit az adófizetők pénzén gyógyítják meg! Ilyet már láttunk, valahol, valamikor.

A fajsúlyos kérdések elkerülése érdekében macsó közéletünk a prostitúció szabályozását merőben technikai problémának tünteti föl. Egy emberkereskedelmi konferencián, míg az előadó a prostitúció tiltása mellett érvel, a hallgatóságban helyet foglaló kormánytisztviselő férfi megengedheti magának, hogy félhangosan közbeszólva olyképpen tudassa ellenérzését, úgymond, ha feláll a fasz, mégiscsak be kell valahova tenni. Ilyen színvonalú hivatalos filozófia mellett nem csoda, hogy a szabályozásnak a céljáról nem, hanem csak a módjáról esik szó. Hogy a kurvákat ide tegyük-e, avagy oda tegyük.

Bennünket, macsókat kizárólag ez érdekel. Ahogy a hímtagnak az idegen nőbe való betevése sem emberi érintkezés, úgy a prostituáltak elhelyezése sem a prostituáltak mint emberek sorsáról való döntés számunkra. Ezért nem képes egyikünk sem világosan megmondani, miért pont a prostituált tevékenységét, s azon belül is legfőképpen a helyüket akarnánk szabályozni. Dugjuk el valahova, ahol nem látszik – ez a ki nem mondott vezérelv vonatkozik elsősorban ám kimondhatatlanul a farkra és a farkgazda kliensre, s csak másodlagosan, viszont már kimondhatóan a kurvára. Ebből vezetődnek le a „jogi”-nak nevezett tételek.

Mint például hogy állítólag ki kellene lépünk abból az 1950-es New Yorki Egyezményből, amely kötelezi hazánkat a kerítők és bordélyműködtezők üldözésére. Bíráloi szerint az Egyezmény prostitúciómentes ideái utópisztikusak, nem képesek számot vetni a prostitúció létezésével, és sehol a világon nem sikerült általuk megszüntetni a prostitúciót.

Csak hogy az Egyezményről nem állapítható meg, hogy nem vált volna be, hisz nem is vették komolyan. Csatlakozásunk, 1955 óta nem volt még egyetlen olyan perc sem, melyben a magyar törvények megfelelték volna az Egyezménynek. 1993-ig bűnöző volt a prostituált, 1998-ig szabálysértő, azóta szintén szabálysértő, igaz, más miatt. 1998 előtt a törvény a „kéjelgést” büntette, 1998 óta pedig ennek már a pusztasándékát. Előfordul, hogy a rendőrség a korábról ismert, közértbe tartó prostituáltat is megbünteti, a papírra azt írják, hogy felajánkozott, és a helyszínt is meghamisítják. A megbírságolt abszolút tehetetlen. Hiába panaszol, a fellebbvitel automatikusan a rendőrnek hisz. Van aztán olyan prostituált is, akit már olyan összegben megbírságoltak, hogy 2003-ig lesz elzárva (ezt Kőszeg Ferenc írta, Népszabadság, 2000. dec. 29). Azért, mert az után állt, annyit kap, mintha gyilkolt volna. Ugyanakkor olyan hír nem látott napvilágot, hogy a férfias rendőrség egyetlen férfiklienst is megbüntetett volna. Elkapni ugyan elkaptak jópárat, hisz így lehetett a nőre bizonyítani, hogy felajánkozott, de a pasast elengedték, a nőt bevitték, és megbírságolták.

„16. cikk

A jelen Egyezményben részes Felek egyetértenek abban, hogy szociális, gazdasági, nevelési, egészségügyi, valamint az ezekkel összefüggő területeken működő szerveiken keresztül, álljanak bár közületi, avagy magánirányítás alatt, a prostitúció megelőzésére, valamint a prostitúció és a jelen Egyezményben említett bűncselekmények áldozatainak újra-nevelésére és a normális életviszonyokba való beillesztésére alkalmas intézkedéseket tesznek vagy elősegítik az ilyen intézkedéseket.”

Világos, ez pénzbe kerülne. Márpedig olyan politikus nincs, aki ingyenes rítusokon kívül is emlegetné a nemek egyenlőségét. Olyan meg végképp nincs, aki ehhez azt is hozzá merné tenni, hogy a prostituált nők is megbecsülést érdemlő emberek volnának, akik személyes tragédiáik folytán a társadalom támogatására szorulnak.

Ez a magyarázata annak, hogy kormánytisztviselők idéetlen szavakat találnak ki, mint például „egyezménykímélő törvény” (értsd: koncepciójában egyezményellenes), hogy a kormánytagoknak lila gőzük sincs arról, mik és kik felelősek a prostitúció, a prostitúciós leány-és nőkereskedelem jelenségeért.

Az igazságügyminiszter Zuschlag János MSZP képviselő azon kérdésére, mit kíván tenni a kormány a leánygyermek prostitúcióra kényszerítése ellen, azzal felelt, „kiemelkedő jelentősége van a család

morális hatásának, az iskola erkölcsi nevelésének, a valláserkölcsi oktatásnak, valamint az egészséges társadalmi morál kialakulásának és hatásának”. Nem mondta meg azonban a miniszteri válasz, hogy kit is kellene erkölcsi, sőt valláserkölcsi nevelésben részesíteni: az erőszaktevőt, a prostituáltak, az emberrablót, az embercsempészt, az abúzusért fizető klienst vagy a gyermekprostituált áldozatot?

Ha valakinek még mindig kétségei lennének afelől, hogy a prostitúció magyar szabályozásának veleje a hímsoviniszta nőgyűlölet, akkor vessen egy pillantást a szabálysértési törvényre. „Tiltott kéjelgés” címén a prostituált elzárással vagy 150 ezer Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható, ha külföldi, ki is utasítható. Ezek a szankciók klienssel szemben csak akkor alkalmazhatók, ha kiskorú prostituált ajánlatát fogadja el. Az általános szabály szerint a kliens a prostituálthoz képest kevesebbféle magatartásért, és csak 50 ezer Ft-ig terjedő bírsággal sújtható, nem zárható el és nem utasítható ki. A harmadik idevonatkozó § pedig a szexuális szolgáltatás felkínálását, hirdetését tiltja, a hirdetésre való jelentkezést, vagy a kliens általi hirdetést nem.

És hogy reményeink se legyenek: Zuschlag képviselő augusztus 28-án bejelentette, egyebek közt a Btk. olyan módosítását javasolja, hogy a kliens is börtönnel legyen büntetendő, ha kerítőtől szerez meg más szexuális aktusra. Ez egyszer elhangzott. Azóta csend. Nem jelent meg többé olyan cikk, hogy „büntetné a kuncsaftokat az MSZP”. Zuschlagot a jelek szerint leállította a témáról az MSZP.

Válasz Grád Andrásnak

Szil Péter

pszichoterapeuta

Az írás megjelent az Élet és Irodalom, 2003. október 31-i számában.

Grád András „A prostitúcióról és a megvert nőkről – tárgyilagosan” c. írása (ÉS, 2003/40) négy tételt állít fel a Prostitúció Nélküli Magyarorszáért Mozgalom nyílt levelével szemben (ÉS, 2003/38). Több mint húsz éve dolgozom pszichoterapeutaként klinikai és elméleti téren, kezdetben Svédországban, majd Spanyolországban, a férfiak ill. a családon belüli erőszak problematikájával. Az így szerzett ismereteim alapján kérdőjelezem meg G.A. állításait.

1. A PROSTITÚCIÓ A SZEXUALITÁSRÓL SZÓL ÉS EZÉRT MEGSZÜNTETHETETLEN?

Az emberi szexualitás főleg inter- (és nem intra-) perszonális, szociális tevékenység, míg az evés vagy az alvás fiziológiai alapszükséglet. Az utóbbi kettő hiánya

halált okoz, a cölibátus nem. Nem csak katolikus papok körében probléma a pedofília. A pedofílek akkor is gyerekekhez nyúlnak, ha lehetőségük van felnőtt szexre. A zárt férfiközösségekben történő megerősökölés a hatalmi struktúra felállításához szükséges megfélemlítés és megalázás eszközei. Erőszakos férfiak férfakkal is erőszakoskodnak. Nem erőszakos, kizárólag heteroszexuális férfiak nők hiányában maszturbálnak. Egyébként heteroszexuális, valójában biszexuális, nem erőszakos férfiak kölcsönös megegyezésen alapuló homoerotikus kapcsolatra lépnek egymással.

A prostitúció nem a szexualitásról, hanem az egyrangú kapcsolatra való képtelenségről szól. Önismerteti csoportokban és pszichoterapeutai praxisomban sok olyan férfival volt dolgom, aki – mivel a pornográfiaiból tanulta a nemek közti viszonyt – kettős világban élt, a pornográf fantáziák meghosszabbításaként prostituáltakhoz járt és ezzel kockára tette szexuálisan kielégítő személyes kapcsolatát.

Igaz, hogy militáns kampány még sehol sem volt képes teljesen felszámolni a prostitúciót. Ám érv-e az,

hogy egy jelenség felszámolására irányuló erőfeszítés még nem járt eredménnyel? A háborúzás is „ősi mesetértség”, amit sokan csupán az agresszivitásra, mint alapvető emberi késztetésre vezetnek vissza. Aki az emberi jogokat – ezt a nem ősi, hanem a szellemi és társadalmi evolúció során létrejött fogalmat – tartja szem előtt, mégis a háborúk ellen kötelezi el magát. A prostituáltak helyett a kliensek tevékenységét tiltó és büntető svéd modell ráadásul kézzelfoghatóbb eredményeket tud felmutatni, mint az a megközelítés, amely láthatatlanná teszi és így oltalmazza, sőt bátorítja a prostitúció klienseit ill. a nők elleni erőszak elkövetőit.

Miféle rosszul értelmezett férfiszolidaritásból keres G.A. „észérveket” a prostitúció igazolására? Lehet, hogy a prostitúció pusztá léte ill. a bántalmazott nők tragédiájáért és áldozat voltáért viselt felelősség tagadása egyfajta biztonságot ad a férfitársadalom tagjainak? Lehet, hogy ez arra kell, hogy alkalomadtán ők is levezethessék az uralkodó férfiszerep páncélruhájának szorítása okozta feszültségeket? („és testem végül megbetegedett / mert férfi vagyok és nem tudja senki, / még magam sem, hogy mennyit szenvedek” – írta József Attila.) Sok férfi azokkal a nőkkel szemben védi magát és férfitársait, akik nem fogadják el a szerepekből eredő egyenlőtlenséget, s így lyukakat ütnek e páncélzaton. Bárcsak e férfiak a nem kívánatosnak tartott jelenségek elkövetőivel és haszonélvezőivel vállalt cinkosság helyett abban támogatnák egymást, hogy megkérdőjelezzék a szerepeket és az igazságérzettel összeegyeztethető alternatívákat találjanak az azokból adódó vélt vagy valós előnyökre.

2. A PROSTITUÁLTAK NEM ÁLLNAK KÉNYSZER ALATT?

G.A. elismeri, hogy a „*prostituáltak legnagyobb része külső körülmények hatására*” kerül erre a „pályára”. Mégis hangsúlyozza, hogy „*választják*”, méghozzá „*saját elhatározásuk alapján*”, ezt a „*jövedelemszerzési forrást*”. Pont G.A. ne ismerné a „Stockholmszindrómát”? A pszichológusok azt nevezik így, amikor valamilyen – fizikai, érzelmi vagy gazdasági jellegű – kényszer létbizonytalansággal és elszigetelődéssel párosulva annyira elidegeníti az áldozatot, hogy az még saját áldozat voltának sincs tudatában, és a „hálát” pusztá léteért „szeretetté” szublimálja az őt fogva tartó személy iránt. A fizikailag is bántalmazó strici csak a jéghegy látható csúcsa a rendszerben, amelynek kényszere alatt a prostituáltak élnek. Az össztársadalmi viszonyokat, a hétköznapi együttélési formákat, a szexualitás célját, funkcióját és módjait még ma is ősi férfiszempontok határolják be. A férfi homoszexuális prostituáltak létezése sem cáfolja azt, hogy a prostitúció mögött férfiak által gyakorolt kényszer állna, hiszen ők is hatalmi helyzetben lévő férfiak szexualitását szolgálják ki.

G.A. a fizikai erőszakot sem tekinti kényszernek: „*A prostituáltak egyes csoportjait futtatóik csakugyan bántalmazzák, csak hogy ezek a bántalmazások nem az ő prostitúcióra kényszerítésükkel kapcsolatosak, hanem az adott társadalmi csoporton belül »szokványos« viselkedésforma – természetesen ettől függetlenül elítélendő – részei.*” Ismerős az érvelés. A nő nemiszerv megcsonkítása a világ több részén szokás,

amelyet az emberi jogi szervezetek igyekeznek kivonni a „kultúra”, tehát a tolerálandó viselkedésformák meghatározása alól. Egy pátriárka (vagy a patriarchátus értékeit továbbvivő asszony) nem mondja ki, hogy a női nemi szerv megcsonkításának az a célja, hogy véglegesen megfossza a nőt a szexualitás örömétől. Egy a családja és kultúrája által túszul ejtett lány nem tud szembe szállni ezzel a kényszerrel külső segítség nélkül. Hasonlóképp a bántalmazó strici azzal tér ki a felelősségre vonás elől, hogy a lány önként lett prostituált, a verés ettől független szokás. A prostituált is ezt mondja, hacsak a társadalom nem biztosít számára hathatós védelmet és emberi alternatívát a rendőrszolgálat vagy a bíróság elhagyása után is.

3. A NŐK LEGALÁBB ANNYIRA BÁNTALMAZNAK FÉRFIAKAT, MINT FORDÍTVA?

G.A. érvelésében összemosisd az „agresszivitás” ill. az „agresszió” és az „erőszak” (egy hatalmi helyzet fenntartására irányuló szisztematikus módszer) fogalma. „*Nagyon gyakran előfordul, hogy egy kapcsolatban a nő legalább annyira felelős a kapcsolat ellehetetlenüléséért, tengernyi – nem fizikai – agressziót tanúsít, míg végül elcsattan néhány pofon [...] az önkontrolljukat veszített férfi ak*” részéről. Ez „*természetesen elfogadhatatlan magatartás*”, de nem az ő egyedüli felelősségük. G.A. szerint a prostituáltak választanak és nem kényszer hatására veszítik el az önrendelkezési jogukat, míg az önralmukat elvesztő férfiak részéről nem választás erőszakkal orvosolni a kapcsolat ellehetetlenülését. Arról szó sem esik, hogy a családon belüli erőszak alapja az egyenlőséggel szembeni intolerancia lenne. Hány esetben takarja „*a kapcsolat ellehetetlenülése*” az engedelmesség vagy az ún. „házastársi kötelességek” megtagadását, vagy ún. „nem nőies” viselkedést? Mennyire érez sok férfi lehetetlennek egy kapcsolatot, amikor a hétköznapi együttélésbe beépült szubtilis kommunikációs formák (Luis Bonino kollégám „mikromacsóságoknak” nevezi őket) már nem elegendőek a nők feletti uralom fenntartására?

4. A NŐK NAGY RÉSE MAGA KERESI A BÁNTALMAZÓ FÉRFIAKAT?

A bántalmazást sorozatosan megélt nők pszichológiai háttere és, még inkább, valós élettörténete figyelmet érdemlő kérdés, amelyre valóban „*hamisan leegyszerűsítő*” lenne az a válasz „*miszerint »minden férfi ban ott szunnyad a brutális állat«*”. G.A. szerint „*a nőmozgalmak*” sugallják ezt a választ – én még nem találkoztam vele. Ám maga G.A. beszél arról, hogy terrorizáló apával felnőtt nők „*brutális társakat*” választanak „*amúgy teljesen tudattalanul*” és „*amikor egyiktől elmenekülnek, már jön is a következő, és pszichoterápiás munka nélkül remény sincs ennek az ördögi körnek a megszakítására*”. Tehát nem szunnyad minden férfiban brutális állat, ám mégis jön (honnan?) egyik brutális (mitől?) férfi a másik után, aki hagyja magát elcsábítani a további brutalizálást igénylő nőtől. Kár, hogy ez nem készíti G.A.-t arra, hogy érdemesnek tartsa épp ezeket a férfiakat elemezni, vagy hogy legalább úgy gondolja, talán ők is pszichoterápiára szorulnak. Pedig rájuk férne.

A Legfelsőbb Bíróság döntése előtt

A Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom állásfoglalása az önkormányzatok védelmében, a türelmi zónákért folytatott perek ellen
2004. április 28.

Rossz törvény alapján semmilyen ítélet nem lehet igazságos. A türelmi zónák kijelölését előíró, 1999-ben elfogadott törvényt a lakosság mindenütt elutasítja. A magyar demokrácia csődje, hogy a jogállamiság örve alatt a szervezett bűnözés legjövédelmesebb üzletágának felfuttatása zajlik. Polgármestereket, sőt egész önkormányzatokat citálnak a bíróságok elé, hogy erővel kényszerítsék őket a lakosság jogait és életminőségét csorbító törvény betartására.

Az 1999-es magyarországi szabályozás a prostitúció jelenségének elfogadásán nyugszik, pedig a világon akárhol próbálkoztak eddig a prostitúció törvényesítésével, ez mindenütt oda vezetett, hogy a szervezett bűnözés lányok és fiatal nők egyre nagyobb tömegeit kényszerítette prostitúcióra, megfosztva őket önrendelkezési jogaik gyakorlásától. A probléma tehát nem kezelhetővé – mint ahogyan a szabályozás-pártiak remélik –, hanem épp ellenkezőleg, teljesen kezelhetlenné vált. A legalizálás ugyanis normálisnak tünteti

fel a prostitúciót, s ezáltal fokozza a kliensi keresletet, növeli a prostitúció piacát.

A nemzetközi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a prostitúció iránti szükségletet csak az emberi jogok súlyos, ismétlődő megsértésével lehet kielégíteni. A prostitúciót tehát visszaszorítani kell, nem pedig szabályok között lehetővé tenni. A prostitúció visszaszorítása nem utópia: ezt bizonyítja a sikeres svédországi példa.

A Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom álláspontja szerint a prostitúció 1999-es szabályai a szervezett bűnözés érdekeit szolgálják, ahelyett, hogy küzdenének ellenük. Ezért a meghozandó új szabályozásnak a következő pillérekre kell épülnie:

1. Megelőzés. A veszélyeztetett csoportok prostitúcióba taszítását átfogóan megelőző rendszer.
2. Áldozatsegítés. Infrastruktúra, amely segíti a prostituáltak kényszerpályáik elhagyásában.
3. Hatékony bűnüldözés. Olyan törvények, melyek alapján hathatósan el lehet járni a prostitútorok és a prostituáltak kizsákmányolói ellen.
4. Eltérítés. A kliensek és a prostitúció potenciális vásárlóinak hatásos felvilágosítása arról, hogy a nők nem fogyasztási cikkek, tárgyként való használatuk súlyosan sérti alapvető emberi jogukat.

Levél az országgyűlési képviselőkhez

Az alábbi levelet a Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom valamennyi országgyűlési képviselőhöz névreszólóan eljuttatta.

2003. szeptember 17.

Tisztelt Képviselő! A három hatalmi ágnek, valamint a társadalomnak a prostitúcióhoz való viszonyulása, továbbá a prostitúcióból fakadó problémák kezelése nagyban eldöntheti, hogy sikerül-e végre egy olyan jogállamot megteremtünk Magyarországon, amelyben mindenkinek biztosítjuk az alapvető emberi jogokat.

A rendszerváltás óta sok tízezer nő vált áldozatává a prostitúció kizsákmányolásából élő bűnözői köröknek – anélkül, hogy ezek az igen súlyos, tömeges jogsértések a nyilvánosság előtt emberi jogi problémaként jelentek volna meg.

A Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom alapvetően elhibázottnak tartja a prostitúció 1999 óta

folytatott kezelését, mivel a hatóságok a gyakorlatban lényegében csakis a prostitúció áldozatait, a prostituált nőket üldözik – holott a törvényhozás a szervezett bűnözéssel szembeni fellépést ígért.

Magyarország ötven éve nem tett semmit a New York-i Egyezmény 16. Cikke megvalósítására, mivel semmilyen szociális, gazdasági, nevelési, egészségügyi intézményt vagy programot nem hozott létre a prostitúció megelőzésére, valamint a prostituáltaknak a prostitúcióból való kimentésére, a normális életviszonyokba való beillesztésére, a prostitúción élőködő bűnözőkkel szembeni védelmükre, és a tőlük való függésük felszámolására.

Az egész világon bebizonyosodott már, hogy a vigalmi negyedek a pénzmosás és a rendőri korrupció legfőbb színterei, és a bennük működő bordélyokat a legálisnak feltüntetett vékony front mögötti illegális tevékenységek tartják fenn. Ez nem is lehet másként, hiszen mindez a prostitúció belső természetéből fakad. A gyorsan tönkremenő prostituáltak utánpótlását csak a legkülönbözőbb kényszerítésekkel lehet

biztosítani: nő- és gyermekkereskedelemmel, szexuális erőszakkal, drogfüggéssel, veréssel, zsarolással, emberrablással. Így feltehető a kérdés: A bordélyok és vigalmi negyedek szorgalmazói tisztában vannak-e azzal, hogy akarva-akaratlanul az alvilág érdekeit támogatják és ezen körök cinkosai lesznek?

Egy az emberi jogokat elfogadó állam nem adóztatja, továbbá intézmények teremtésével nem segítheti azt, hogy bűnözők a nekik kiszolgáltatott gyerekeket, serdülőket és felnőtteket szexuális rabszolgaságba taszítsák, és intim testnyílásaikra redukált tárgyként forgalmazzák.

A prostitúció 1999-ben bevezetett szabályai az önkormányzatokat – minden tiltakozásuk ellenére – arra szorítják, hogy helyszínt teremtsenek azon nők használatára, akiket erőszak-sorozatok által, önálló akaratuk megtörésével szexuális önrendelkezésük feladására kényszerítettek. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy a helyi önkormányzatokról szóló törvény értelmében mindez nem önkormányzati feladat. Viszont önkormányzati feladat a törvény 8. §-a szerint a közösségi tér biztosítása a közművelődésre, tudományos, művészeti tevékenységre, sportra, feladat az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése, a közbiztonság erősítése, az alapfokú nevelésről, oktatásról, az egészségügyi, a szociális ellátásról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás.

A prostitúció és a mögé rejtő emberkereskedelem állami intézményesítése helyett olyan törvényt módosításokra kérjük az Országgyűlést, melyek:

1. Biztosítják a prostitúció szervezőivel, fenntartóival és hasznának lefőlözőivel szembeni szigorú fellépést, és ennek érdekében betömik a hatályos Büntető törvénykönyv, valamint a bírói és rendőrségi gyakorlat hézagait.
2. Véget vetnek a prostituáltak megregulálásának, zaklatásának és rendőrségi üldözésének, egyúttal a New Yorki Egyezménynek megfelelően segítik őket kényszerpályáik elhagyásában, testi és lelki sérüléseik begyógyításában, emberi méltóságuk helyreállításában, továbbá abban, hogy vissza tudjanak illeszkedni a normális társadalomba.
3. Valamint olyan törvények meghozatalára kérjük a törvényhozókat, melyek részben közösségi felvilágosítás útján, részben közösségi nyomás és szankcionálás révén alkalmasak arra, hogy megelőzzük, illetve visszaszorítsuk a mások alávetésének és személytelen, erőszakos használatának igényét, a prostitúciót fenntartó úgynevezett kliensi keresletet – amiképpen ezt teszik Svédországban, az USA-ban, és tervezik tenni ez év végétől Finnországban.

Mi kell a klienseknek? A nemzetközi adatok szerint a férfiak mintegy tíz százaléka vesz igénybe visszatérően prostitúciót. Egy biztos: A klienseknek nem partner kell, hanem feltétel nélkül rendelkezésre álló, érzelmi befektetés nélkül bármire használható, totálisan alávethető, tárggyá alacsonyított nő. Tévednek, akik azt hiszik, hogy akár a zónákkal, akár a vigalmi negyedekkel vagy a bordélyokkal megszabadulhat a társadalom egy krónikus problémától. A kliensek nem csak a prostituáltakat fertőzik meg nemi betegségekkel, de haza is viszik a más kliensek által megfertőzött prostituáltak betegségeit is. A sokat emlegetett „ellenőrzött körülmények” ugyanis, bármily abszurd is ez, nem jelentik a kliens kontrollálását: se betegségeinek, se

brutalitásra való hajlamainak ellenőrzését. Ez pedig mind közegészségügyi, mind emberi jogi szempontból feloldhatatlan és elfogadhatatlan önellentmondás.

A lakosság nyugalmát nem a prostitúció szabályozása, hanem vi„szaszorítása szolgálja. A bordélyok legalizálása és a vigalmi negyedek létrehozása a nemzetközi tapasztalatok tanulságai szerint hazánkban is oda vezetne, hogy bővülne a külföldről hozánk eladott prostituáltak felvevőpiaca, fellendülne a szexturizmus, tehát még több külföldi kliens hurcolná be hozzánk nemi betegségeit. A „legalizálás” elkerülhetetlenül a prostitúciós piacnak a maffiák közötti felosztási harcát váltja ki a már ismert kísérőjelenségekkel: például kölcsönös leszámolások, robbantgatások. Fokozódna az erőszak a gyermekek ellen. Akárhogyan is próbálkoztak eddig a világ országai a prostitúció „legalizálásával”, az eredmény mindig a „legális” prostitúció méreteit nagyságrendekkel meghaladó, erőszakkal szervezett illegális prostitúció, továbbá az ennek következtében meghatározódó rendőri korrupció, fegyver- és droggereskedelem lett.

Akik a luxusprostituáltak meggazdagodásaként és „unatkozó háziasszonyok” könnyű jövedelem kiegészítéseként kívánják definiálni a prostitúció alapproblémáját, és ekként kívánják kezelni, azok tudatosan félrevezetik a társadalmat, és cserbenhagyják a prostitúciót elszenvedők tízezreit. Mindenki tudja, hogy Magyarországon a prostituált nők többsége állami nevelőintézetekből, árvaházakból kerül ki, illetve gyöngé családi és társadalmi kapcsolatokkal rendelkezik. A nemzetközi adatok szerint a prostituáltak mintegy nyolcvan–kilencven százalékának a korábban elszenvedett rendszeres fizikai és szexuális erőszak folytán károsodik az önbecsülése, a testével és személyével való önrendelkezési képessége. A kliens ezzel a károsodással él vissza.

Az állam és törvényhozás az emberi jogok tekintetében nem mondhat kétfélet állampolgárainak: gyerekeknek és felnőtteknek. Nem mondhatja, hogy fontos, hogy mindenki vigyázzon testi épségére és személyiségének integritására és ehhez az állam minden segítséget megad, másrészt viszont vannak olyanok, akikre gyermekkorukban nem tudtunk vigyázni: nem tudtuk megvédeni őket súlyos abúzusoktól, ezért felnőttként is magukra hagyjuk őket. Nem védjük meg őket azokkal szemben, akik vissza kívánnak élni velük, sőt legalizáljuk és megadóztatjuk ezt a visszaélést, amit ezáltal társadalmi normává is emelünk.

A meggyötört prostituáltak látványának falak mögé tüntetése nem szünteti meg azokat a súlyos társadalmi problémákat, melyek a prostitúciót kitermelik, és amelyek a prostitúció konzerválásával tovább burjánzanak.

Csatoljuk a Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom alapító nyilatkozatát. Kérjük, csatlakozzon mozgalmunkhoz. További információkért látogassa meg honlapunkat: prostitutio.hu

a Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom részéről:

Adamik Mária, szociálpolitikus, Ombudsnó Programiroda; *Bálint Zsuzsanna*, egyetemista; *Betlen Anna*, közgazdász; *Birtalan Balázs*, író; *dr. Botta Ádámné*, marketing-kommunikációs szaküzemgazdász; *Cs. Kádár Péter*, médiaszakértő; *Csapó Ida*, újságíró, tréner; *Csillag Ádám*, filmrendező; *Elekes*

Irén Borbála, könyvtáros; *Fábián Katalin*, politológus; *Flaskay Éva*, a Kék Vonal Gyerektelefonszolgálat vezetője; *Forgács Zsuzsa*, szociológus, történész; *Geresdi Zsolt*, pszichológushallgató; *Gosztonyi Ágnes*, újságíró; *Juhász Géza*, jogvédő, Habeas Corpus Munkacsoport; *Kalmár Gabriella*, újságíró; *Kádár Endréné*, nyugdíjas adminisztrátor; *Kádár Irén Zsófi*, csecsemő- és gyermekgondozónő; *Kemény Vagyim*, szociológus; *Kozma Blanka*, szakközgazdász, Közéleti Roma Nők Egyesülete Jogvédő Iroda; *Kurcz Éva*, szociálpolitikus; *Kuszing Gábor*, fordító, lektor,

pszichológushallgató; *Lénárt Borbála*, gyógypedagógus, áldozatvédő; *Margit Patrícia*, újságíró; *Mélykúti Ilona*, újságíró; *Morvai Krisztina*, büntetőjogász; *Pásztor Erika Katalina*, egyetemi adjunktus; *Riczu Julia*, ügyintéző; *Sajgál Rózsa*, szociológus; *Sándor Bertalan*, katolikus lelkész, Öt Kenyér Keresztény Közösség a Homoszexuálisokért; *Sándor Erzsébet*, szerkesztő; *Sándor Judit*, jogász; *Szabó Valéria*, asszisztens; *Szeverényi Vajk*, régész; *Takács Mária*, tanár; *Varsa Eszter*, a Közéleti Roma Nők Egyesülete tagja; *Vásárhelyi Dániel*, vállalkozó; valamint a Női Média Lobby és a Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (NANE)

Nemet mondunk a prostitúcióra Nem értünk egyet a New York-i Egyezmény felmondásával, nem értünk egyet a prostitúció, s vele a legembertelenebb bűnözői körök legalizálásával

**Nyilatkozat
2003. november 17.**

I. ELVI ÁLLÁSFOGLALÁS

Az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal álláspontja szerint a prostitúció a nők és a férfiak közötti társadalmi egyenlőtlenség, a nők kiszolgáltatottságának egyik legszélsőségesebb megnyilvánulási formája, s mint ilyen, elfogadhatatlan. (A férfiprostituáltak az összes prostituált elenyésző kisebbségét alkotják, közülük is a döntő többség gyermek, fiatalok vagy igen fiatal felnőttek, s azokat is, tömegesen, férfi-kliensek használják.)

A prostitúció nem tekinthető munkának, szabadon választható szakmának. A másik ember kihasználásának igénye – függetlenül attól, hogy ő önként vagy kényszer hatására mondott-e le alapvető emberi és szabadságjogairól – nem tekinthető elfogadható piaci igénynek, amelyet, ha fizetőképes kereslet támaszt, ki kellene elégíteni. Van igény – mindig is volt – mások tulajdonának eltulajdonítására, az államnak mégsem az a feladata, hogy mint megszüntethetetlen jelenséget, a lopást is különféle intézményekbe szervezve legalizálja. Van – mindig is volt – igény a vérbosszúra, Magyarország mégis eltörölte már a halálbüntetést.

A prostituáltakat nem abban kell segíteni, hogy jobb prostituáltak, törvénytisztelőbb vállalkozók legyenek, hanem abban, hogy kiszabaduljanak ebből a mélységesen lealacsonyító, az életre és egészségre súlyosan veszélyes rabságból.

Az állam feladata – a New York-i Egyezmény előírásaival összhangban – a megelőzés, a prostitúciós

bűnözők kíméletlen üldözése és megbüntetése, valamint az áldozatok rehabilitálása, társadalomba való visszailleszkedésük elősegítése.

Az esélyegyenlőségi miniszter és hivatala a prostitúció megelőzését és hatékony társadalmi kezelését elősegítő programokat (a nők és más hátrányos helyzetű csoportok esélyeinek javítása, szakemberek képzése, felvilágosító kampányok, a prostitúció világában élők és a veszélyeztetettek számára munkaerő-piaci pozícióik javítása, áldozat-segítő szolgáltatások) kíván indítani a közeljövőben.

II. SZAKMAI, GYAKORLATI ÉRVEK

Az Egyezmény felmondására, a prostitúció legalizálására irányuló törekvések a bordélyházak, vigalmi negyedek bevezetését szorgalmazzák, arra hivatkozva, hogy így lehet biztosítani a prostitúció által terjesztett nemi betegségek visszaszorítását, s így lehet gondoskodni az utcai, valamint az illegális prostitúció megszüntetéséről.

A nemzetközi tapasztalatok, valamint a prostitúció hazai szabályozásának százötven éves tapasztalatai egyaránt arról győznek meg, hogy mindez illúzió: a bordélyházak vagy vigalmi negyedek soha, sehol nem teremtettek rendezett viszonyokat. A nemi úton terjedő betegségek visszaszorítása elképzelhetetlen, ha a terjesztésükben részt vevő személyek közül csupán az egyik (aránytalanul kisebb létszámú) csoportot ellenőrzik. Minden öt napra, három vagy hat hónapra kiállított orvosi bizonyítvány három perc alatt válik holt papírrá, az első fertőző aktus következményeképp. A prostitúció legalizálása egyben a prostitúcióban való kliensi részvétel normalizálását is jelenti. Olyanok is ehhez folyamodnak ezután, akik korábban tartózkodtak prostituáltak használatától. Minden kutatási

adat szerint nő a fertőzéseket, s a prostitúció világában tanult erőszakos szexuális viselkedést terjesztők száma.

A legális prostitúció a világon mindenütt az emberkereskedelem gyűjtő és elosztó bázisává vált. A nemzetközi kutatások és bűnügyi statisztikák tanúsága szerint a prostitúció részleges vagy teljes legalizálásával megjelenő nyilvánosházakhoz szükségszerűen kötődik az ember- és gyermekkereskedelem, s a gyermekprostitúció növekedése, a legalitás mögötti „szürke zónában” terjednek az egyre durvább kizsákmányolási formák.

A prostitúció legális üzletekbe terelése a szervezett bűnözői körök számára jelent felbecsülhetetlen jelentőségű tömeges pénzmosási lehetőséget. Ez a bűnözési ágazat, rendkívüli jövedelmezősége okán a maffiaháborúk, leszámolások rendszeres terepe, ezért a legalizálás: a vigalmi negyedek, bordélyok bevezetése egy ma még Magyarországon alig ismert erőszakhullám megjelenésével járhat.

III. DIPLOMÁCIAI MEGFONTOLÁSOK

A New York-i Egyezmény felmondása – ha minden szuverén állam maga döntheti is el, milyen nemzetközi egyezményekhez csatlakozik – a magyar külpolitika súlyos kudarca lenne.

A New York-i Egyezmény nem csupán egyetlen, több évtizede elfogadott nemzetközi szerződés, de egyben a nők emberi jogainak védelmét szolgáló nemzetközi jogi intézményrendszer egyik alapeleme. Felmondása esetén a magyar diplomácia az ENSZ legmagasabb fórumain kényszerülne folyamatos magyarázkodásra – és éppen ma, egy olyan időszakban, amikor a nők jogaival foglalkozó intézményekben a korábbinál jóval nagyobb presztízst értünk el.

Mivel a bordélyházak és vigalmi negyedek a nagy nemzetközi szervezetek szemében is az emberkereskedelem bázisait jelentik, nem csupán az ENSZ, de az Európai Unió, az Európa Tanács és az Amerikai Egyesült Államok kormánya is egész bizonyosan nehezményezne egy ilyen lépést. Az emberkereskedelem leküzdése még azokban az országokban is a bűnüldözés kiemelt célpontja, amelyek nem aláírói a New York-i Egyezménynek.

Lévai Katalin, esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter
Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség
Magyar Nők Szövetsége
Magyar Asszonyok Ezredévi Szövetsége

Prostitúció = rabszolgaság a Magyar Asszonyok Ezredévi Szövetségének nyilatkozata

Nyilatkozat
2003. november 17.

A Magyar Asszonyok Ezredévi Szövetsége elítél, az emberi szabadság, méltóság elleni támadásnak tart minden, a prostitúció legalizálásáért, a New York-i egyezmény felmondásáért tett lépést.

Ez a New Yorkban, 1949 december 2-án született Egyezmény „Megállapodás az emberi lények kereskedelmének és egy másik személy prostitúciójából való haszonszerzésnek büntetésére.”

A prostitúció alapvetően az emberi személyiség tagadása. Mozgatója egy óriási, tökéletesen struktúrált, hatalmas pénzekkel üzletelő, szerteágazó, országos és nemzetközi kereskedelmi szervezet.

A rendszer, amely a prostitúciót kitermeli önmagában erőszak, megvetés, agresszió.

A prostitúció összeegyeztethetetlen az Emberi jogokkal. A keresztény erkölcsi tanítás szerint súlyos bűnt követ el a prostitúció használója és elősegítője is.

Bár különböző módon – egyszerre támadás azok ellen, akik hasznot húznak belőle, és azok ellen, akik

tárgyai. De azok ellen is, akik elfogadják, igazolják vagy csak hallgatnak.

A prostitúció a társadalom lépfeneje.

A prostitúció világában a szabadság fikció, gondosan ápolt látszat, sohasem választás vagy személyes szabadság kérdése. Hasznot húz az emberek szorult helyzetéből, csapda, börtön. Olyan vállalkozás, amely elszemélyteleníti és kereskedelmi okokból „test-eszközzé”, tárggyá alakítja az embereket.

Álságosnak tartjuk azokat a megnyilvánulásokat, melyek a „közrend védelme” címszóval csupán a prostitúciót űző személyeket büntetik utcai jelenlétükért, csak „társadalmi békére” törekszenek, amelyből végső soron azok húznak hasznot, akik a prostitúció létét és fejlődését akarják.

A nyilvánosházak, a rendőrségi nyilvántartások, a prostitúciót űző személyek orvosi ellenőrzése – a szabályozó rendszer pillérei – azután egy lánc szemei köze olnadnak, amely emberi lényeket egy elszemélytelenítő rendszerhez szegez.

A rabszolgaságot eltörölték. És a prostitúciót?

Ékes Ilona
a Magyar Asszonyok Ezredévi Szövetsége elnöke

The Consequences of Legal Policy on Prostitution and Trafficking in Women

Janice G. Raymond, Ph.D.

Budapest, Hungary, May 28, 2004 Co-Executive Director, Coalition Against Trafficking in Women (CATW)

I want to begin my talk by telling you that the debate about legal policy on prostitution and trafficking is taking place in many countries today. In Europe especially, some governments and civic groups are promoting legalization and decriminalization as easy answers to the difficult problems of prostitution, trafficking and the global sex industry. But the political and economic powers behind such proposals to legalize prostitution are global and national sex industries.

Legalization, however, has failed in the Netherlands, Germany, and Austria. It has failed to protect the women in prostitution, it has failed to control the enormous expansion of the sex industry in these legalized countries, it has failed to decrease child prostitution and sex trafficking from other countries, and it has failed to prevent HIV/AIDS and sexually transmitted diseases. And it has transformed these countries into brothels. When people think of the Amsterdam, for example, they think of a city of prostitution. Already, Budapest is gaining a similar reputation, because you have legalized prostitution tolerance zones.

In Hungary, you have the chance to do something different and NOT legalize prostitution. Legalizing prostitution means legalization of sexual slavery for women and children. You have the chance to reject the old and failed policies of legalized prostitution that make inequality of women and men legal. You have the chance instead to promote equality by giving women in prostitution the chance for a *real future* – by assisting them to get out of prostitution. Legalization keeps women IN prostitution.

Well-meaning people often think that by calling women in prostitution „sex workers,” they are dignifying and professionalizing the women. But calling women in prostitution „sex workers” neither dignifies nor upgrades the women; it merely dignifies and professionalizes the sex industry. People don't realize that you can't promote „sex workers” without promoting „sex work.” Sanctioning prostitution as ordinary work makes the harm to women invisible.

In 1999, the Hungarian Parliament started the process of legalization of prostitution by making prostitution legitimate in so-called „tolerance zones.” Each city in Hungary that allegedly had large numbers of women in prostitution was mandated to develop these zones of prostitution. The unstated reality in these cities is not the large number of women in prostitution, but the large sex industries.

Let me say this clearly. Legalizing prostitution is legalizing the sex industry. Legalizing prostitution is legalizing pimps, traffickers, brothels and other sex

venues, and sanctioning the right of men to buy women for commercial sex. It is the power of the sex industries that remains hidden. The power of the sex industry to seek out its legal market share drives the expansion of prostitution into more cities across the country. Advocates of legalizing prostitution don't tell you about the sex industry and its campaign to legalize prostitution.

In effect, tolerance zones are actually „sacrifice zones” where certain women and children are offered up for the sexual satisfaction of mostly men who can buy them. Would you want your daughters, sisters, mothers or friends to „work” in these zones?

The Hungarian law permitting tolerance zones is a very harmful law. It is a law that surrenders women and children to the exploitation of sex industry. Instead of protecting women and children, it institutionalizes sexual exploitation by claiming that these zones give protection to those in prostitution. In reality, tolerance zones mostly protect pimps, customers and sex venues. These zones segregate prostituted women from the mainstream of society and confine them to brothels where there is no future for them. The institutionalization of tolerance zones is the first step in the campaign of the sex industry, and those who make enormous profits from it, to gain a legal market share.

My organization, the international Coalition Against Trafficking in Women (CATW), advocates against state-tolerated prostitution in many parts of the globe. We work with legislators to devise legal and program remedies that do not involve decriminalizing the sex industry and abandoning women in prostitution to what has to be „the most demeaning job in the world.” CATW supports the decriminalization of women in countries where women have been criminalized for prostitution, because we believe that no woman should be punished for her own sexual exploitation. But we do *not* support the decriminalization or legalization of the sex industry. Although forms of decriminalization or legalization of the industry may vary from country to country, or city to city, *we call all these forms state-sponsored prostitution because the common element is that the system of prostitution itself becomes accepted and legitimated by the State.*

What happens when prostitution is treated as „sex work” rather than when it is treated as sexual exploitation and violence against women? The example of other countries and cities is sobering.

1. We get Tolerance zones – Tolerance zones are treated as quick fixes to the spread of the sex industry and advocated as protected zones for prostituted women. But the problems with tolerance zones are many. The biggest is the NIMBY („Not in My Back Yard) problem. No neighborhood wants prostitution to be zoned there, so it gets pushed into backwater or

industrial areas, areas that dangerous for women to be in, or poorer districts of the city where residents don't have the financial and political clout of more economically advantaged areas.

2. We get Local Council Control of Prostitution –

When prostitution is legalized, control is taken out of the hands of the police and given to the local councils. Since local councils don't have police authority, and since the police vice squads are disbanded when the sex industry becomes legal, local councils are left to control licensing, location of prostitution zones and brothels, complaints, abuse of women, and violence in the brothels. The local councils do not have the resources to investigate illegal brothel operators. Nor do they have the power to close brothels that are violating the law. Put simply, prostitution is *out of control* in countries that have legalized prostitution, which is legalizing the sex industry, and can't be controlled by the local councils who are more planning boards than enforcement authorities.

State-sponsored prostitution most often hands over to local authorities or councils, tasks they do not want. Many localities or municipalities don't want *any* prostitution in their areas, yet in countries where legalization or decriminalization is a federal law, they can't reject brothels. Following legalization of prostitution, 43 of the 348 municipalities (12%) in the Netherlands choose to follow a no-brothel policy, but the Minister of Justice has indicated that the complete banning of prostitution within any municipality could conflict with the federally guaranteed „right to free choice of work.”

In New Zealand where a Prostitution Reform Bill legalizing prostitution passed by just one vote in June, 2003, implementation of the law has been handed over to the city development committee who now controls brothels, massage parlors and sex shops. Enforcement has been taken out of the hands of police, as in Australia. There have been calls from communities to prohibit prostitution altogether, but many local councils regret that they do not have this power.

Instead, local councils are forced to decide a host of things including should brothels be located near schools, with school children passing them on their way and seeing graphic signage of sexually objectified women. Should brothels be on the ground level? Should brothels be in residential districts? Should brothels be permitted under the district definition of a „home-occupation business?” As the mayor of Auckland commented, after all these considerations, there may not be much of the city left. However, the city shoulders the load of implementing the law fearing it will become known as the „city of sleaze.”

3. We get Protected Brothel Owners - The new law in New Zealand mainly provides protection for the brothel owners, not the women. As a provision of the new law, the list of certified brothel operators will be kept secret, making it difficult for anyone, including local health authorities, to find out where all the brothels are. Anyone can find out who holds a liquor license but no one can find out who owns and operates a brothel. Those whose identities end up being protected are not the women, but the brothel owners.

4. We get Organized Crime and Illegal Brothels and Sex Industries

The legal sex industry serves as a magnet for the illegal sex industry and organized crime. Illegal brothels and trafficking are flourishing in Melbourne, Australia, not only in the industrial areas but in the suburbs. From 2001-03, local councils have discovered 164 illegal brothels operating from suburban homes in Yarra, Monash, for example. Another 22 illegal brothels are being investigated.

Illegal brothels flourish with hundreds of trafficked women bought and brought from Asia. Even the Australian Adult Entertainment Industry, which represents many of the legal brothels, acknowledges that the illegal sex industry is out of control across Victoria. Many legal brothel owners have been involved in setting up and profiting from illegal brothels. And there is increasing tension between police and councils over who should combat illegal prostitution. Several local councils have called for police enforcement and the reconstitution of vice squads, disbanded in 1996.

Germany has become the destination of choice for traffickers in Europe because of its legal sex industry. Traffickers recognize the legal climate in Germany is permissive and makes it easier for them to operate as legitimate businessmen. In reality, however, these pimps and traffickers are members of organized crime networks who make billions of euros off the bodies of women and children. Germany is the most lucrative prostitution economy in Europe, earning 7.5 billion dollars between 2002-03. Legalization has opened not only the back door but the *front* door to hundreds of pimps and traffickers, posing as legitimate businessmen, who move thousands of women per year into Germany for prostitution.

The question governments and civil society must ask is: do you want Budapest to be another playground in Europe for traffickers, pimps, organized crime, and men from other countries who want to make Budapest into their brothel of choice? If we don't stop legalization now, not only the reputation but the stability of the country is threatened by organized crime who are very skilled at making large cities in Europe into mega-sex centers for the entertainment of those who can pay.

5. We get Prostitution as just another Ordinary Job. Government Job Centers are Required to Take Advertisements for Brothels and Promote „Training” for Women to Practice Prostitution

Federal or local government labor offices that advertise jobs have been forced into taking advertisements for prostitution. In Germany, although prostitution is legal, its Federal Labor Office rejected the job advertisements of a local brothel owner. When this office that runs a network of job placement agencies refused to place the brothel owner's „job” ads, he sued for being discriminated against and not having equal status in the job placement listings.

Most recently in Germany, the federal government has announced that it will levy fines on companies that fail to hire trainees. This directive will also apply to legal German brothels. Brothels that fail to employ a certain number of beginners, and teach them how to do prostitution, will be subject to financial penalties for

not promoting the sex trade. One apprentice will be required for every 15 employees.

Advocates of legalized prostitution in Germany used the argument that legalizing prostitution would control the expansion of the sex industry. In effect, the exact opposite is happening. Instead, the new law REQUIRES the expansion of the sex industry and insures that new sexual apprentices will be recruited all the time.

Likewise in Britain, which has not legalized prostitution but has recently lost a court case banning a corporation from advertising erotic services, the government-run employment agency has announced that it will now take ads for escort services and massage parlors, both which are open fronts for the UK sex trade. Prior to the Court's decision, the government Jobcentres, as it is known, did not take ads for the sex industry. MP Sandra White predicted that this case will lead to government giving a „green light to pimps.” „The bosses now say they can't discriminate against any employer. That now includes pimps.”

This decision will open the floodgates to vulnerable women who, because these jobs are advertised under government auspices, will think that they are going to work in safe and secure venues that are not fronts for prostitution.

6. If we are Lucky, We get Second Thoughts About State-Sponsored Prostitution

Amsterdam is having second thoughts about its blanket legal permission given to all forms of prostitution. Widely recognized as fronts for prostitution, erotic bars and clubs will be shut down in Amsterdam and the city's all-night brothels will be limited, if the mayor and police have their way. The Dutch population's tolerance for sexual exploitation is wearing so thin that SBS television is canceling its pornographic shows. Stricter law enforcement is being demanded by voters, and they are electing new conservative parties to govern town halls to reverse the decline in Dutch society.

Some members of Parliament who originally supported the legalization of brothels on the grounds that this would liberate women in prostitution are now seeing that legalization actually reinforces the oppression of women.

7. We get Increased Trafficking in Women from Other Countries

Contrary to claims that legalization and decriminalization would control the expansion of the sex industry, prostitution now accounts for 5% of the Netherlands economy. Over the last decade, as pimping was legalized, and brothels decriminalized in the year 2000, the sex industry increased by 25% in the Netherlands. At any hour of the day, women of all ages and races, dressed in hardly anything, are put on display in the notorious windows of Dutch brothels and sex clubs and offered for sale. Most of them are women from other countries who were probably trafficked into the Netherlands.

One argument for legalizing prostitution in the Netherlands was that legalization would help to end the exploitation of desperate immigrant women who had been trafficked there for prostitution. However, several

reports state that 80% of women in the brothels of the Netherlands are trafficked from other countries.

By 1993, it was widely recognized that 75% of the women in Germany's prostitution industry were foreigners from Uruguay, Argentina, Paraguay and other countries in South America. After the fall of the Berlin wall, 80% of the estimated 10,000 women trafficked into Germany were from Central and Eastern Europe.

Faced with a dwindling number of Dutch women who engage in prostitution activities and the expanding demand for more female bodies and more exotic women to service the prostitution market, the Dutch National Rapporteur on Trafficking has stated that in the future, a solution may be to „offer [to the market] prostitutes from non EU/EEA [European Union/European Economic Area] countries, who voluntarily choose to work in prostitution. . . .” These women would be given „legal and controlled access to the Dutch market.” As prostitution has been transformed into „sex work,” and pimps into entrepreneurs, so too this recommendation transforms trafficking into „voluntary migration for sex work.” Looking to the future, the Netherlands is targeting poor women for the international sex trade to remedy the inadequacies of the free market of „sexual services.” Prostitution is thus normalized as an „option for the poor.”

8. We get Lots of Romantic Ideas about Brothels Protecting Women from Street Exploitation

One expressed goal of legalized prostitution advocates is to move prostituted women indoors into brothels and clubs where they would be allegedly less vulnerable than in street prostitution. However, many women are in street prostitution because they want to avoid being controlled and exploited by pimps (transformed in legalized systems into sex businessmen). Other women do not want to register or submit to health checks, as required by law in some countries where prostitution is legalized. Thus, legalization may actually *drive some women into* street prostitution. Arguing against an Italian proposal for legalized prostitution, Esohe Aghatise has suggested that brothels actually deprive marginalized and trafficked women of what little protection they may have on the street, confining women to closed spaces where they have little chance of meeting outreach workers or others who might help them exit prostitution.

In the Netherlands, women in prostitution point out that legalization or decriminalization of the sex industry does not erase the stigma of prostitution. Because they must register and lose their anonymity, women are more vulnerable to being stigmatized as „whores,” and this identity follows them everywhere. Thus, the majority of women in prostitution still operates illegally and underground.

In two studies conducted by the Coalition Against Trafficking in Women where 186 victims of commercial sexual exploitation were interviewed, women consistently indicated that prostitution establishments did little to protect them, regardless of whether the establishments were legal or illegal. One woman said, „The only time they protect anyone is to protect the customers.”

Women who reported that sex businesses gave them some protection qualified it by pointing out that no

„protector” was ever in the room with them. One woman who was in out-call prostitution stated: „The driver functioned as a bodyguard. You’re supposed to call when you get in, to ascertain that everything was OK. But they are not standing outside the door while you’re in there, so anything could happen.”

Alleged distinctions between street and brothel prostitution are illusory as indicated by studies demonstrating that women in prostitution suffer similar kinds and rates of violence whether on the street or in a brothel; that prostitution is harmful to women whether it occurs in a private venue, a massage parlor, a sex club, a brothel or on the street; and that the purpose of the anti-brothel legislation is to prevent the exploitation of women. The violence that women are subjected to in prostitution is an intrinsic part of the sexual exploitation, no matter where it occurs.

Alternatives to State-Sponsored Prostitution

If we take seriously the reality that prostitution is violence against women, we must promote a zero tolerance approach to systems of prostitution, including state-sponsored prostitution regimes. Not enough people believe that prostitution per se is violence against women. Instead, they rationalize differences between forced and voluntary prostitution, saying that if women consent to being in prostitution, only forced prostitution should be prohibited. Whether or not women consent to or are forced into prostitution, they are still exploited. Any consent in the context of sex trafficking is better understood as a survival strategy.

Any division between forced and voluntary prostitution, especially when this division is institutionalized in law, is flawed. It will not protect the largest number of victims. It draws distinctions between deserving and undeserving victims of the sex industry— those who can prove they were forced and those who cannot. It allows pimps, or newly crowned sex businessmen in a legalized system, to use a consent defense to escape prosecution. It puts the burden of proof on the exploited and removes it from the exploiters. And does not aid international efforts to end trafficking because it is ambiguous and offers a loophole to traffickers.

So often we hear that prostitution is inevitable, and that a zero tolerance approach to systems of prostitution is unrealistic. Therefore the focus must be on managing and regulating it, rather than seeing all prostitution as violence against and sexual exploitation of women. People mindlessly repeat the mantra that prostitution is the oldest profession, being with us from time immemorial. Well, they’ve got it wrong. Pimping is the oldest profession. And pimping is guaranteed even more longevity by legitimating pimps as sex businessmen.

It is no more unrealistic to work for an end to poverty than to work for an end to prostitution. For that matter, why not say that slavery is inevitable, because it still exists in many parts of the world. Why not argue that our best bet is to regulate it. This, of course, is exactly what happened historically in the United States and Europe when the debates between abolitionists and regulationists took place.

Some of the same issues that we are now debating in the prostitution context were historically debated in the African slavery context in western countries. For

example, rather than abolish the system of slavery, there were those who seriously proposed to regulate slavery as a business and as a state-sanctioned „economic sector.” Some countries wanted to regulate slavery by official inspection of the slave ships; some argued for standards of hygiene on vessels carrying the enslaved from Africa; some even argued a variation on the forced/free distinction stating that only if slaves had been kidnapped, not bought, should they be returned to Africa. Portugal regulated conditions in the slave trade by limiting the duration of the slave ship voyages. And many argued that slaves in North America were „better off as slaves than as freemen.”

Rather than setting up tolerance zones for brothels or for their surrogates – sex clubs, lap dancing establishments or massage parlors – governments and municipalities should be setting up centers where women can get out of the clubs, come off the streets and be provided with support, drug treatment, and a holistic program that would give women in prostitution a future instead of a return to the past. Legalizing locks women into prostitution. When prostitution is legalized, resources decrease to help women get out of the sex industry, because governments no longer acknowledge that prostitution is a problem, a crime or violence against women. Everything that the sex industry wants becomes permitted. Existing sex industries should be closed down, and assets should be seized from these quarters and used to assist women out of prostitution.

For some reason, cities who are searching for some solution to the prostitution problem think some form of legalized or decriminalized sex industry is the solution. They think a zero tolerance approach is unrealistic. There are cities, however, such as Glasgow, Scotland that have rejected tolerance zones and other forms of legalization. As the largest local authority in Scotland, the Glasgow City Council sees its responsibility to put in place policies that prevent women entering prostitution and that help women exit prostitution. They understand that the real problem with prostitution is not the women, but the sex industry itself which is now the major lobbying group for legalizing prostitution, and the men who demand more and more prostitution venues. Glasgow has a city ordinance that also rejects applications for lap dancing clubs on the grounds that they „demean and exploit women.” Budapest should be looking seriously at the Glasgow solution.

Ultimately, any measures will be a bandaid approach unless local councils and governments get serious about addressing the demand for prostitution. State-sponsored prostitution reinforces the demand for prostitution. Many men who previously would not risk buying women for sex now see prostitution as acceptable. When legal barriers disappear, so too do the social and ethical barriers to treating women as sexual merchandise. Legalization of prostitution sends the message to new generations of men and boys that women are sexual commodities and that prostitution is harmless fun.

Once prostitution is legalized, for example, women’s reproductive capacities are sellable products. Some buyers find pregnancy a turn-on and demand breast milk in their sexual encounters with pregnant women. In the State of Victoria in Australia, specialty brothels are provided for disabled men. State-employed

caretakers (who are mostly women) must take these men to the brothels if they wish to go and literally facilitate their physical sexual acts. Advertisements line the highways of Victoria offering women as objects for sexual use. Businessmen are encouraged to hold their corporate meetings in clubs where owners supply naked women on the table at tea breaks and lunchtime. A Melbourne brothel owner stated that the client base was „well educated professional men, who visit during the day and then go home to their families.” Women in relationships with men find that often the men in their lives are visiting the brothels and sex clubs.

There is no evidence that legalization of prostitution makes things better for women in prostitution. It certainly makes things better for governments who legalize prostitution and of course, for the sex industry, both of whom enjoy increased revenues. The popular fiction that all will be well in the world of prostitution once the sex industry is legalized or decriminalized, is repudiated by evidence that the degradation and exploitation of women, as well as the harm, abuse, and violence to women still remain in state-sponsored prostitution. State-sponsored prostitution sanitizes the reality of prostitution. Suddenly, dirty money becomes clean. Illegal acts become legal. Overnight, pimps are transformed into legitimate businessmen and ordinary entrepreneurs, and men who would not formerly consider buying a woman in prostitution think, „Well, if it's legal, if it's decriminalised, now it must be O.K.”

Instead of abandoning women to state-sponsored prostitution, existing sex industries should be closed down, and their assets should be seized and used to assist women out of prostitution. Laws should address the predation of men who buy women for the sex of prostitution. Men who use women in prostitution have long been invisible. Legislators often leap onto the legalization bandwagon because they think nothing else is successful. But there is a legal alternative. Rather than sanctioning prostitution, states could address the demand by penalizing the men who buy women for the sex of prostitution.

Sweden has drafted legislation recognizing that without male demand, there would be no female supply. Thinking outside the repressive box of legalization, Sweden has acknowledged that prostitution is a form of male violence against women and children, and the purchase of sexual services is criminalized. Sweden's Violence Against Women Government Bill prohibits and penalizes the purchase of „sexual services.” This approach targets the male demand for prostitution. The Swedish legislation criminalizing the buyers is based on the policy that „Prostitution is not a desirable social phenomenon” and is „an obstacle to the ongoing development towards equality between women and men. Furthermore, the law against purchasing sexual services is part of a wider Violence Against Women Bill that allocates resources to support the development of alternatives for women in prostitution.

Gunilla Ekberg will speak more about the results

of the Swedish legislation. Governmental and non-governmental groups should be advocating for study and replication of the Swedish law. Instead of giving legal permission to profoundly abusive sex industries, governments should respond to the male violence and sexual exploitation of women in prostitution by legally addressing the demand for prostitution.

Finally, I want to say to the Hungarian city councils and the Parliamentarians. Let's hear what you intend to do about the pimps and perpetrators other than turning them into legitimate businessmen. And let's hear whether and how you intend to address the demand. When will authorities have the courage to do something about the male demand for commercial sexual exploitation?

Prostitution is commercial sexual exploitation posing as commercial sexual entertainment. It depends upon women's inequality and the sexual objectification of women, where women are viewed and treated as sexual commodities for men's pleasure. Let's hear more about how Budapest and other cities can provide resources to women in prostitution who need them, rather than providing resources to the sex industry, such as tolerance zones or legalized brothels. Let's hear less about how to keep women *in* prostitution. And let's hear more about how to help women get *out*. The international women's rights community is watching what Hungary will do. Will Hungary promote sexual equality or sexual exploitation?

A jelen szövegyűjteményt a Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom válogatta és publikálja a szerzők szíves hozzájárulásával. Ezen cikkek, nyilatkozatok, előadások, valamint számos további cikk és dokumentum elérhető a Mozgalom honlapján: <http://prostitucio.hu>.

A szövegyűjteményt Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom által szervezett 2004. május 28-i

**Mi a baj a prostitúcióval?
Mit tehetünk a prostitúció és a nőkereskedelem visszaszorításáért?**

című konferencia alkalmából adjuk ki.

A konferenciát támogatják:

- az Amerikai Egyesült Államok budapesti Nagykövetsége
- a Svéd Királyság budapesti Nagykövetsége
- az Európai Női Lobb
- az Európa Tanács Budapesti Ifjúsági Központja
- Esélyegyenlőségi Kormányhivatal

A jelen szövegyűjtemény nyomtatását az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal támogatása tette lehetővé.

© Minden jog fenntartva, 2001, 2002, 2003, 2004

Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom

honlap: prostitucio.hu
email: info@prostitucio.hu

dátum: Budapest, 2004. május 26.
felelős kiadó: Forgács Zsuzsa és Juhász Géza
példányszám: 150
szedés: L^AT_EX 2_ε

Ne nyugodj bele! Lehet tenni a prostitúció ellen!

– szabadon másolható aláíróív –

A prostitúció utcai, bordélyházi, és minden egyéb formájában az emberi méltóság és önrendelkezési jog súlyos megsértése. A prostitúció rendszere a prostituáltak alávetésén és kizsákmányolásán alapszik, ezért legalizálását elfogadhatatlannak tartjuk. Új, a prostitúció visszaszorítására irányuló törvényi szabályozást javaslunk, melynek a következő pillérekre kell épülnie:

1. **Megelőzés.** A veszélyeztetett csoportok prostitúcióba taszítását megelőző, átfogó rendszer.
2. **Áldozatsegítés.** Infrastruktúra, amely segíti a prostituáltakat kényszerpályáik elhagyásában. A nő- és gyermekkereskedelem áldozatainak rehabilitációja és utógondozása.
3. **Hatékony bűnüldözés.** Olyan törvények, melyek alapján hathatósan el lehet járni a prostituáltak, a prostituáltak kizsákmányolóit, és a hasznon velük osztozó korrump rendőrök ellen.
4. **Eltérítés.** A kliensek és a prostitúció potenciális vásárlóinak hatásos felvilágosítása arról, hogy a nők nem fogyasztási cikkek, tárgyként való használatuk súlyosan sérti a Magyar Köztársaság Alkotmányába foglalt alapvető emberi jogait.
5. **Kiskorúak büntetőjogi védelme.** Követeljük azoknak a klienseknek a következetes üldözését és szigorú megbüntetését, akik 18 év alatti személyekkel pénzért szexuális aktust folytatnak.

	név	cím	foglalkozás	telefon	email	aláírás
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						

Fénymásolja ezt az oldalt, gyűjtsön aláírásokat, majd juttassa el az aláírt papírokat a következő címre:
Prostitúció Nélküli Magyarországért Mozgalom 1364 Budapest Pf. 31.
Az aláírók nevét és foglalkozását közzétesszük a prostitutio.hu internetcímen.